

Helyismereti gyűjtőmunka a Füzesabonyi Városi Könyvtárban

S Z A K D O L G O Z A T

Eszterházy Károly Főiskola

Készítette: Sipos Attila

levelező könyvtár szakos hallgató

Bíráló Tanár: Tircsné Popper Valéria

EGER, 2000.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	2
2. Helyismereti tevékenység Heves megye közművelődési könyvtáraiban	5
2. 1. Történeti áttekintés	5
2. 2. Ténykép: a helyismereti munka személyi és tárgyi feltételei	6
2. 2. 1. <i>Városok</i>	9
2. 2. 2. <i>Községek</i>	14
2. 3. Összegzés	17
3. Füzesabony történelméről	18
3. 1. Építészet	22
3. 2. Oktatás	24
3. 3. 1867 - 1944 közötti időszak társadalmi változásai	24
3. 4. A zsidóság Füzesabonyban	26
3. 5. Vasútépítés	27
3. 6. Iparoskör	28
3. 7. 1944-56	29
3. 8. Vallás, hitélet	30
3. 9. Várossá válás elemei 1945-től	30
3. 10. Füzesabony város jövője	32
4. A könyvtár története	32
4. 1. Új igazgató, új könyvtár, új város	35
5. Az 1980-as évek: új társ-i igények	38
5. 1. Magyar-Lengyel Klub	39
5. 2. Füzesabonyi Baráti Kör	42
5. 3. A Füzesabonyi Alkotókör	45
5. 4. Gazdaság: FKBT	49
6. Helyzetkép 1995-ben: a Janus arcú valóság	51
6. 1. Sajtófigyelő	53
6. 2. Fotók	54
6. 3. Könyvek, folyóiratok	55
6. 4. Tanulmányok, (mappás anyagok)	56
6. 5. Video, hangkazetta	56
6. 6. Önkormányzati jegyzőkönyvek	56
6. 7. Aprónyomtatványok: meghívók, plakátok, szórólapok	56
6. 7. 1. <i>Választások (országos, önk-i) aprónyomtatványai</i>	58
6. 8. Alkotóköri dossziék	58
6. 9. Kisgrafika- metszet -ex libris gyűjtemény	59
7. Szakmai események 1995-től	59
7. 1. Múlt-jelen-jövő helytörténeti olvasótábor	61
8. A könyvtári „megmaradás” törvénye	62

9. A gyűjtőmunka szervezése	63
9. 1. A könyvtár belső kapcsolatrendszere	66
9. 2. A könyvtár külső kapcsolatrendszere	68
9. 2. 1. <i>Intézmények, szervezetek</i>	68
9. 2. 2. <i>Magánszemélyek</i>	75
10. Helyismereti állomány	87
10. 1. Könyvek, brossúrák	88
10. 2. Periodikumok	101
10. 3. Sajtófigyelő	103
10. 4. Aprónyomtatványok	105
10. 4. 1. <i>Meghívók</i>	105
10. 4. 2. <i>Plakátok</i>	107
10. 4. 3. <i>Kéziratok</i>	108
10. 5. Térképek	118
10.6. AV dokumentumok	119
10. 7. Grey literature: önkormányzati jegyzőkönyvek	125
10. 8. Lengyel anyagok	126
10. 9. Úttörőemlékek	127
11. A gyűjtemény két használói vetülete	128
11. 1. Ki tud többet Füzesabonyról?	128
11. 2. „Füzesabonyi mozaik”	130
12. Állománnyal kapcsolatos megállapítások	132
13. 2000. évi tervek, elvek, feladatok	134
14. A közkönyvtárak és az információs társadalom	137
15. Utószó	140
16. Bibliográfia	142
17. Hivatkozási jegyzék	147
18. Személyi név mutató	150
19. Intézmények - szervezetek mutatója	152
20. A dolgozatban előforduló rövidítések	153
21. Képek -mellékletek jegyzéke	153
22. Képek, mellékletek	154

“A tájhaza / nem úgy, mint az elvont, iskolában tanított haza / valóságos, szívvel számon tartható, szemmel bejárható egység, melyen az ember valósággal otthonos.”¹

Németh László, 1935.

1. Bevezető

1995-ben szereztem első diplomám Egerben történelem - művelődésszervező szakon. Szakdolgozatomat akkor “Az idős kor jellemzői: a gerontológiai változások komplex rendszere címmel készítettem. 2000-ben, végzős könyvtár szakos hallgatóként a helyismereti tevékenységet választottam szakdolgozati témául.

Látszólag 2 teljesen különböző terület, de dolgozatom tartalmi összetevőinek végiggondolásakor számos hasonlóságot és kontinuitív elemet fedeztem fel. Hogy milyen pontokon találkozik a gerontológia és a helyismeret, mik jelentik a folyamatosságot és azonosságot? Nos ezekre a kérdésekre próbálok választ adni - első megközelítésben.

A *helyismereti tevékenység*² speciális, főleg a könyvtári munkához - mint intézményi szakterülethez - kötődik.

A helyismereti gyűjteményben kialakított információs táruk a mindennapi közhasznú információ szolgáltatás pillérei is - gyakorlati ismereteket közvetít, a jelenre irányuló felmérések, összefoglalások, kigyűjtések dokumentum, ill. információ gyűjteménye. Pl.: helyi szervezetek és azok tagjainak név - és címjegyzéke, üzleti nyitva tartások, szolgáltatások, orvosi ügyelet, önkormányzati - és egyéb közintézmények, közszolgáltatók, polgármesteri hivatal működésével kapcsolatos tudnivalók, önkormányzati határozatok, rendeletek gyűjteménye, a település utcajegyzéke, térképgyűjteménye stb.

Tárgya legáltalánosabban minden ismeret, ami egy településre, (kistérségre, földrajzi régióra) vonatkozik, tehát *településismeret*³. Ez felöleli a falu - város, kistérség, régió múltját (történelmét), jelenbeli adottságait - intézményhálózatát, infrastruktúráját stb., és a jövőjét - perspektíváját befolyásoló jelenségek vizsgálatát is.

Láthatjuk, hogy a helyismeret - előző, általam tett értelmezése szerint - egyik szegmense a múltra vonatkozó megállapítások összessége, tényismeretek gyűjtése - tehát a *helytörténet*⁴.

A múlt megismerésének egyik lehetséges módja az írásos dokumentumok gyűjtése, elemzése mellett a még élő személyek szóbeli visszaemlékezéseinek regisztrálása. Ebből semmiképp sem hagyható ki a szubjektum érzelmi töltésének figyelembe vétele (ugyanakkor épp ebből adódóan kritikai megközelítése).

Sokan megjegyezték már rövid helyismereti könyvtárosi tevékenységem alatt, hogy "jól értek az öregek nyelvén". Ebben óriási szerepe van - a település szerkezetéből, jellegéből adódó tényezők mellett - hogy gerontológiával kiemelten foglalkoztam korábbi tanulmányaim alatt - innen a fogékonyság. Egy vidéki kisvárosi könyvtárban - főleg egy formálódó, néhány éves múltra visszatekintő helyismereti gyűjtemény esetén - kulcskérdés, hogy a munka szervezője hogyan szólítja meg az intézmény idős látogatóit, akik később értékes adatközlők, tárgyi dokumentumok szolgáltatói lehetnek. A szimpátia elérése és a bizalom megnyerése bizony nem könnyű feladat. A nyitottság és a "közös hullámhossz" egyfajta személyiségtípust feltételez; a gyűjteményszervező nem nélkülözheti a tanult és/vagy tapasztalat útján megszerzett gerontológiai ismereteket - amennyiben munkájában ki szeretné használni az ebben rejlő lehetőségeket.

Rendkívül fontosnak tartom a helytörténeti tevékenység gerontológiai vetületét hangsúlyozni, hisz - pl. az 1995 közepétől az általam begyűjtött anyag 80 - 90 %-a idős / nyugdíjas korú / személyektől származik: főleg régi fényképek, személyi anyagok (katonai igazolványok, cselédkönyvek, elemi iskolai értesítők, levelek, újságok, hivatali okmányok) stb., amelyek a múlt megismerése szempontjából jelentőséggel bírnak!

A helytörténet kutatásához tehát így kapcsolódik a gerontológia. Az idős személyekkel való foglalkozás a helyismereti tevékenység jelentős részét képezi, ezáltal biztosítva van számomra a kontinuitás is, amely a két szakterületet összeköti.

A témaválasztás indoklásában az érzelmi motiváció mellett még legalább ennyire fontosnak tartom azokat a helyismeretben rejlő lehetőségeket, amit a mindennapi munka szervezése rejteget. A 2000. évfordulóra a világ történései olyan mértékben felgyorsultak, hogy a legmodernebb technikákkal sem vagyunk képesek kellő mélységben befogadni és feldolgozni a kommunikációs folyamatok során érzékelt információözönt. A korlátlanak tűnő tudományos lehetőségek már nem döbbsentenek meg bennünket, már nincs időnk elcsodálkozni egy-egy újdonságon, mert a médiák újabb és újabb felfedezésekkel bombáznak minket.

Akkor lepődünk meg igazán, mikor pl. hihetetlen tényekkel szembesülünk: a korosztályom ük szülei még nem láthattak repülőgépet, nem ismerték az elektromos áramot, így az összes elektromos háztartási eszközt sem! Egy személyes vonulat; a füzesabonyi vasútállomás dédnagyapámmal egy időben / 1893 / született...

“A levéltárak porában, a múzeumok csöndjében is az élő embert kell keresni.”⁵ - írta Marc Bloch. Ugyanez még inkább igaznak kell lennie a helyismereti gyűjteményekre is - bár erre az általam ismert helyismereti forrásmunkák nem, vagy csak alig hívják fel a figyelmet!

A 20. század elejének szülöttjei még átélői voltak a “faekés homogén falusi társadalomnak” amely gyökereiben még egy másik világba kapaszkodott, ahol a petróleumlámpa fényénél betűzgette hosszú téli estéken a kalendáriumok írásait a paraszt, ahol egy napba telt, mire a szomszéd faluból átvergődött a beteghez a fél lábszárig érő sárban az orvos. Ez a generáció öregkorára tanúja volt az ember Holdra szállásának, a génkutatásnak vagy a számítógép varázslatos interaktív világának - a jelenben átélve a jövő határtalan lehetőségeit!

Az emberiség a 20. században évszázadokat élt meg, mely által az egyéni sorsokban is olyan mértékű élettapasztalat - felhalmozódás mutatkozik, mely egyszerűen nem hagyható el a helytörténet kutatásából, annak kiapadhatatlan kincsesbányája lehet! A falusi közösség mikroszférájában az események “hogyanja” az országos horderejű történések helyi megélése a kutatások alappillérei kellene hogy legyenek a helytörténet kutatása esetén!

Fontosnak tartom, hogy a felnövekvő generációk is megismerkedjenek szülőfalujuk - mikrokörnyezetük eseményeivel, hagyományaival, mely családjuk történelmét is elmesélheti. Minden egyes érzelmi szála fűzött ismeret egy-egy hajszálygyökeret jelenthet abba a táptalajba, ahonnan mindnyájan sarjadunk. Ennek akkor is jelentősége lesz, ha ez a felnövő generáció öregkorára (vagy még hamarabb) *világpolgár*- rá válik! A helyi események ismerete részei annak a sok ezer darabból álló mozaiknak, amelyet az iskolai történelem tanítás oktat.

Helytörténet - országos történelem:

A helytörténet a múltról beszél, de a jelenhez szól. A kutatások eredményeire támaszkodva igyekszik segíteni a napjainkhoz vezető útnak s a fejlődés törvényszerűségeinek jobb megértését.⁶

“Múltunkról szólni valamiképpen mindig *állásfoglalás* is. Épp ezért ki-ki ne csak adatokat ismerjen, hanem a megismertekről nyilvánosan vállalt véleménye is legyen. Történelmünkkel csakis akkor kerülhetünk egységes kapcsolatba, ha megfelelő színvonalú műveltséggel együtt a *gondolkodás történetiségét* is elsajátíthatjuk. Azaz az embert, eseményt, összefüggést mindig a hely, az idő és a körülmények figyelembe véve mérlegelünk. Nem kétséges, hogy a történelem körültekintő vizsgálata olykor illúziókat rombol, ugyanakkor valódi értékeket ad cserébe. Bizonyos, hogy történelmi hagyományra holnap is szükségünk lesz, mert okulni akarunk belőle, gazdagodni általa, élni vele!”⁷

2. Helyismereti tevékenység Heves megye közművelődési könyvtáraiban:

Ebben a fejezetben arról szeretnék képet adni, hogy a megye közművelődési könyvtáraiban milyen jellegű és intenzitású helyismerettel kapcsolatos tevékenység folyik. Az összefoglalásom alapját a megyei könyvtár 1998-ban készített felmérése adta, amelyet a legújabb kezdeményezésekkel, vállalt feladatokkal is igyekeztem kiegészíteni.⁸

A főbb vizsgálódási szempontok a következők voltak: tájékoztatás a helyi helyismereti gyűjtemények nagyságáról, a dokumentumféleségek típusa, gyűjtőkör, feldolgozás módja és mélysége, gyűjtemények használói köre, a helyismereti tevékenység aktív közhasznú információs tevékenységgé való alakítása, távlati, jövőbeli elképzelések.

2. 1. Történeti áttekintés:

A helytörténeti kutatások Magyarországon a múlt század második felében kerültek az érdeklődés előterébe. Abból a patriotizmusból születtek, amelyek a szabadságharc leverése után a nemzeti kultúra felvirágoztatását kívánta minden szempontból előmozdítani. Annak a mozgalomnak volt az édes gyermeke, amely létrehozta a vidéki múzeumokat mint a helytörténeti kutatás intézményeit, s mellettük könyvtárakat létesített részben a tudományos kutatás, részben a közművelődés céljaira. Ezek az intézmények kezdték meg a helytörténeti anyag tárgyi, írott és nyomtatott emlékeinek gyűjtését, és vetették meg a helytörténeti gyűjtemények alapjait. E gyűjtemények közigazgatási intézmények, kulturális egyesületek, társaságok, magánosok könyvadományából, illetve hagyatékaiból keletkeztek.⁹

A könyvtár és múzeum együttélése idején a helytörténeti gyűjtés súlypontja a múzeumra mint intézményre esett, amelynek fő feladata a táj történeti anyagának gyűjtése. A könyvtárnak és múzeumnak ez a szimbiózis az idők folyamán - a mindkét intézménytípus életében bekövetkezett változás következtében - nem volt fenntartható. Nagy könyvtáraink közül a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a vidéki egyetemi könyvtárak foglalkoztak tájanyag - gyűjtéssel. A FSZEK Budapest Gyűjteménye a század eleje óta áll fenn mint a fővárosra vonatkozó anyag központi - és egyben az ország legrégebbi helyismereti gyűjteménye .

A helyismereti munka fellendülésének kezdete országosan az 1960-as évek első felére esett. Az 1964-ben megjelent művelődésügyi miniszteri utasítás tette kötelezővé a megyei könyvtárak számára a helyismereti anyag gyűjtését, helyismereti gyűjtemények létrehozását. Ez a

jogosultság ekkor már egy érvényes gyakorlatot legalizált a megyei könyvtárakban. A Bródy Sándor Könyvtárban is szinte a könyvtár alapításától kezdve, 1952 óta folyik a helyismereti dokumentumok tervszerű gyűjtése, gyarapítása. A hálózati központ mintájára Heves megye városaiban is megindult a helyi igények kielégítését szolgáló állománygyűjtő, feltáró, szolgáltató munka.

Bényei Miklós módszertani útmutatója, a helyismereti könyvtárosok első tankönyve segítségével (Helyismereti munka a könyvtárakban / Bényi Miklós. - Nyíregyháza: Bessenyei György Könyvkiadó, 1994.)¹⁰ a helyismereti- helytörténeti munkára elhivatott városi, sőt idővel községi könyvtárosok is szép, jól funkcionáló gyűjteményeket hozhatnak létre.

2. 2. Ténykép: a helyismereti munka személyi és tárgyi feltételei¹¹

Heves az ország kisebb megyéi közé tartozik. A települések száma - viszonylag egyenletes elosztásban - 118, ebből 7 város. A mai közművelődési könyvtárak csírái az 1950-es évek népkönyvtári, hálózatteremtő tevékenységének eredményeként jöttek létre. Minden település, a legkisebb is megkapta a maga könyvtári szolgálati helyét, a városokban a központi könyvtárak köré fiókkönyvtárak szerveződtek. A tanácsi könyvtári hálózat kiépítése Heves megyében 1959 végére fejeződött be.

Heves megye könyvtárai 1991- 1999.

Működési mutatók	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Könyvtárak száma	129	128	126	125	125	126	125	115	115
ebből községi könyvtár	113	111	110	109	109	110	109	108	108
100 m ² feletti alapterületű könyvtár	37	35	34	32	31	29	33	34	33
Heti 13 óránál több nyitvatartási idővel	70	64	64	60	56	42	50	44	45
Heti 4 és több napos nyitva tartás	42	40	37	37	32	49	56	54	57
Főfoglalkozású könyvtárosok	127	128	128	120	113	118	113	108	106
A könyvtári állomány változásai									
Könyvtári állomány-egységek száma	1 405649	1422871	1433899	1424036	1 430938	1464893	1479865	1504222	1 525202
- gyarapodás	39 275	39 473	29 233	35 854	26 713	31 146	31 566	37 231	37 171
- törlés	33 183	22 251	17 346	38 545	19 811	18 091	16 594	23 580	16 341
Állománygyarapításra fordított összeg								34 554	46 554

A könyvtárhasználat adatai									
Beiratkozott olvasók száma	55 209	50 838	47 938	48 153	48 582	49 058	46 967	47 971	48 245
Látogatók száma	551 548	542 662	568 298	577 509	583 446	573 565	582 824	544 008	564 774
Kölcsönzött könyvtári egységek	1 117851	1 121602	1171143	1 126326	1 127515	1127314	1227234	1182289	1209838
Könyvtárközi kölcsönzés									
- adott	420	567	378	569	589	262	235	361	301
- kapott	885	1043	828	864	107	853	661	1055	1058

Heves megyében az 1999. évi statisztikai jelentés szerint 115 nyilvános, általános gyűjtőkörű könyvtár működik, összesen 134 szolgáltató helyen. A települési könyvtárak közül 62 önálló intézmény, 14 általános művelődési központ, 18 kettős funkciójú, 21 klubkönyvtár. Emellett tartozik még 11 fiókkönyvtár is az anyaintézményekhez. A fenntartói jogokat gyakorló szerv 114 könyvtár esetében az önkormányzat, egy esetben pedig alapítvány. Három település közösen tart fenn könyvtárat. A könyvtári ellátás tehát az egész megyét lefedi. Sajnos, hat községi könyvtár anyagi okok miatt szünetel, egy fiókkönyvtár megszűnt, (1997). 1999-ben az előző évhez képest a könyvtárak számában összességében nem történt változás.

1999-ben Heves megyében a népesség 14,9 %- a volt beiratkozott olvasó valamelyik könyvtárban. Ez a 322 694 lakosból 48 245 főt jelent. Átlagban egy beiratkozott olvasó 25 dokumentumot kölcsönzött A megye gyűjteményeinek összdokumentumaiból (könyv, hanglemez, hangkazetta, audiovizuális anyag, stb.) a megye minden lakosára 4,5 dokumentum, a könyvtári tagokra 31 db jutott.

Heves megye könyvtárosainak százalékos megoszlása végzettségük tekintetében:

Százalékos megoszlás	1997.	1998. (192 fő)	1999. (190 fő)
Szakirányú felsőfokú végzettség	34%	39,06 %	42,1 %
Középfokú + középfokú könyvtárosi szakképz.	22%	20,83 %	21,57 %
Középfokú iskolai végzettség	19%	14,06 %	14,21 %
Nem szakirányú felsőfokú	18%	13,02 %	11,05 %
Nem szakirányú felsőfokú + középfokú	4%	8,85 %	7,36 %
Egyéb iskolai végzettség	3%	4,16 %	3,68 %

Megyénkben 1999-ben könyvtárosi munkakörben 190 főt alkalmaztak, ebből teljes munkaidőben 106 dolgozott. A főfoglalkozású teljes munkaidőben dolgozó könyvtárosok közül 67 rendelkezett felsőfokú könyvtárosi végzettséggel. (Ez 1997-ben csak 56 főt jelentett!) Részmunkaidőben 8, megbízási díjasként 4 szakirányú felsőfokú végzettségű könyvtáros dolgozott könyvtárainkban. A nem szakirányú felsőfokú (általában pedagógusi) végzettséggel rendelkezők száma teljes munkaidőben: 2, részmunkaidőben: 7, megbízási díjasként: 12 fő volt. Középfokú könyvtárosi végzettséggel a teljes munkaidőben dolgozók közül 33, a részmunkaidőben foglalkoztatottak közül 4, a megbízási díjasként alkalmazottak közül 4 fő rendelkezett.

A helyismereti gyűjteményeket kezelő könyvtárosok százalékos megoszlása végzettség szerint:

Szakirányú felsőfokú	58%
Középfokú + középfokú könyvtárosi	21%
Nem szakirányú felsőfokú	16%
Középfokú iskolai végzettség	5%

Heves megyében összesen 18 kolléga végez teljes vagy részmunkaidőben, ill. alkalmoszerűen helyismereti tevékenységet. Ezeket a gyűjteményeket kezelő könyvtárosoknak 58%-a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkezik (2 egyetemi és 9 főiskolai). A 3 nem szakirányú végzettséggel rendelkező kolléga közül egy, valamint a középfokú iskolai végzettségű kollégánő jelenleg végzi a könyvtár szakot.

A Heves megyei közművelődési könyvtárakban az intézmények 97%-ban található helytörténeti, helyismereti jellegű dokumentum. Ezek mindegyike még nem nevezhető helyismereti gyűjteménynek, hiszen sok esetben csak néhány ilyen dokumentumot találhatunk a könyvtárban. A legjellemzőbbek az egy-egy település történetéről készült monográfiák, az ott élt / élő neves személyiségektől /ről kiadott művek, helyi újságok összegyűjtött számai, a helyiségről írt szakdolgozatok, képeslapok, Heves megye helyismereti bibliográfiája. Már néhány helyismereti dokumentum megléte is bizonyítja, hogy az emberek érdeklődnek településük történelme iránt, s ez az érdeklődés egyre erősebb tendenciát mutat.

2. 2. 1. Városok:

Heves megyében a megyeszékhely, Eger 1990-től megyei jogú város. Gyöngyös 1334-től, Hatvan 1945-től, Füzesabony és Pétervására 1989-től, Lőrinci 1992-től város.¹² A megye lakónépességének 44%-a élt az 1996. év végén a hét városban. A lakónépesség száma alapján a három régebbi városunk - Eger, Gyöngyös, Hatvan - a közepes nagyságú, Füzesabony, Heves, Lőrinci, Pétervására a kisebb városok csoportjába sorolható. (Ez utóbbi az ország városai közül a harmadik legkisebb lélekszámú város.)

Heves megyében a megyei könyvtáron kívül tehát hat városi könyvtár működik. A megyei könyvtár helyismereti részlegének vizsgálata egy külön dolgozatot érdemelne. Éppen a megyei funkciójából eredően a helyismereti munka más jellegű, s az állomány arányai sem teszik lehetővé az összehasonlítást a városi könyvtárak helyismereti tevékenységével, állományával.

A hat városi könyvtár főbb adatai, 1997.

Helység	Népesség	Össz. áll.	Beiratkozott olvasó	Látogató	Olvasói arány %	Ellátottság (állomány egys./lakos)
Füzesabony	7 986	52 434	1530	18 757	19 %	6,56
Gyöngyös	33 807	99 167	3274	43 917	9 %	2,93
Hatvan	23 927	143 074	3385	52 085	14 %	5,97
Heves	11 450	55 907	1195	12 243	10 %	4,88
Lőrinci	5 968	30 0929	917	7 421	15 %	5,18
Pétervására	2 450	14 059	445	6 148	18 %	5,73

A hat városi könyvtár főbb adatai, 1998.

Helység	Népesség	Össz. áll.	Beiratkozott olvasó	Látogató	Olvasói arány %	Ellátottság (állomány egys./lakos)
Füzesabony	8 207	53 433	1 454	18 352	17,7 %	6,51
Gyöngyös	33 162	99 854	3 625	29 347	10,9 %	3,01
Hatvan	23 536	144 763	3 631	48 969	15,4 %	6,15
Heves	11 369	56 606	1 244	13 243	10,9 %	4,97
Lőrinci	5 967	31 508	857	6 064	14,3 %	5,28
Pétervására	2 334	14 533	476	5 323	20,3 %	6,22

A hat város főbb adatai, 1999.

Helység	Népesség	Össz. áll.	Beiratkozott olvasó	Látogató	Olvasói arány %	Ellátottság (állomány egys./lakos)
Füzesabony	8 207	53 783	1 317	21 208	16 %	6,5
Gyöngyös	33 162	103 003	3 191	35 532	9,62 %	3,1
Hatvan	23 536	146 007	3 524	49 129	14,97 %	6,2
Heves	11 369	57 289	1 236	14 053	10,87 %	5,0
Lőrinci	5 967	31 930	814	3 553	13,64 %	5,3
Pétervására	3 334	14 981	537	5 915	16,1 %	4,4

Helyismereti tevékenység:

Helyismereti gyűjteménnyel mindegyik város könyvtára rendelkezik. Pétervására és Lőrinci kivételével a gyűjtemény különálló helyiségben van elhelyezve, önálló gyűjtőköri leírással rendelkezik, a helyismereti tevékenységet egy-egy főállásban dolgozó kolléga végzi. A két kisebb városban a helyismereti anyag irodában, ill. a raktárban került elhelyezésre. A helyismereti tevékenységet egy-egy fő munkaidejének egy részében, alkalmasszerűen végzi; gyűjtőköri szabályzatuk nincs, de a gyűjtési szempontok a községekhez hasonlóan jól körvonalazhatók. A helyi nyomdák, kiadók műveit gyűjtik.

Dokumentumtípusok:

Könyv 6, folyóirat 6, hangzóanyag 5, audiovizuális dokumentumok közül film 3, video 5, fotó 5, mikrofilm 3, sajtó kivágat 7, aprónyomatványok 6, kéziratok 5, egyéb dokumentumok 5 városi könyvtárban találhatóak. Egyéb dokumentumként szerepel a gyűjteményekben: CD-ROM, képeslap, metszet, szakdolgozat, festmény, grafika, emléklakett, "Gyöngyös" feliratú reklámtárgyak, képviselőtestületi ülések jegyzőkönyvei, címer, térkép.

Lőrinci egyedül sajtó kivágatok meglétét jelezte. A korábbi jó helyismereti munka háttérbe szorulására, a gyűjtemény körvonalainak elmosódására a magyarázatot itt az utóbbi évek (főleg 1996) sorozatos könyvtáros váltásaiban találhatjuk meg.

Az elhelyezés kérdése:

A gyűjtemény elhelyezése még a külön helyismereti részleggel rendelkező könyvtárakban is dokumentumtípustól függő. A hangzóanyagot a zenei részlegben helyezik el, egy esetben a videót is. Helyismereti jellegű könyvek az olvasóteremben is találhatóak. Külön helyiséggel nem rendelkező könyvtárakban csak ott. A katalógusok elhelyezése a dokumentumokat követi.

Sajtófigyelés:

- Sajtófigyelést mindegyik városi könyvtárban végeznek, egy-egy személy részfeladataként. Füzesabonyban az 1970-es évektől, 1995-től folyamatosan, havi feldolgozással; Hatvanban 1977-től, Hevesen 1987-től, Lőrinciben 1979-től, Pétervásárán 1984-től. A sajtóban megjelenő anyag feldolgozása, figyelése saját feldolgozással, ill. a Bródy Sándor Könyvtártól kapott anyag alapján készül. A két megyei lapot, a helyi lapot / lapokat mindenhol rendszeresen figyelik, Füzesabonyban alkalmasszerűen az országos sajtót is, Hatvanban és Gyöngyösön még további 15-15 lapot, Pétervásárán alkalmasszerűen 20 periodikumot.

- A feldolgozás katalóguscédulákon történik, számítógépes feldolgozás egyelőre még egyik helyen sincs. (Füzesabonyban 2000-től tervezett az Excel táblázatkezelős feldolgozás is.) A két kisebb könyvtárban a cikkekről bibliográfiai leírás nem készül, önfeltáró rendszerben raktározzák a kivágatokat; - a feltárás szempontja az időrend.
- A helyi személyek által írt cikkeket négy helyen teljességgel próbálják gyűjteni. Ahol szelektálnak, a szempont a cikk tartalmi, információs értéke, ill. a szerző ismertsége. A helyi személyekre vonatkozó cikkeket a teljesség igényével gyűjtik.
- Füzesabonyban és Hevesen önálló, csak a sajtófigyelés anyagát tartalmazó katalógussal rendelkeznek, a többi könyvtárban közös a többi helyismereti anyaggal. A készített katalógusokban szerző, cím, és tárgyszó (Hatvan, Heves) , kronologikus (Füzesabony), ETO (Gyöngyös) alapján lehet visszakeresni.
- Helyi személyiségek katalógusa két helyen található. Forrásai: folyóiratok, könyvek, meghívók, írott és elektronikus sajtó, személyes közlések. Hatvanban 200, Gyöngyösön 130 személyt tartalmaz jelenleg (1997). A felvett adatok: műveik, róluk szóló irodalom, személyi adatok, foglalkozás, kötődés a városhoz.

**A helyismereti anyag megoszlása dokumentumtípusok szerint a városi könyvtárakban,
1997-ben**

Dok. típus	Gyöngyös	Füzesabony	Hatvan	Heves	Pétervására
könyv	2500	250	550	400	250
folyóirat	250	200	500	150	0
hangzóanyag	100	50	300	50	0
vizuális anyag	550	500	900	150	0
aprónyomtatvány	1500	2400	750	250	0
kézirat	0	200	250	50	0
egyéb	100	150	100	0	100

Füzesabony esetében az aprónyomtatványok kiugróan magas száma a jellemző a többi könyvtári gyűjteményhez képest!

Az 1999-es jellemzők tekintetében nincs aránybeli változás a könyvtári gyűjtemények között a szóbeli tájékoztatások alapján.

Az állomány használata:

Kölcsönzés: az állományrész különleges értéke, védettsége miatt elsősorban csak prézens, olvasótermi használatot biztosítanak. Gyöngyösön és Füzesabonyban a könyvekből, folyóiratokból, hangzóanyagokból, sajtókivágatokból, aprónyomtatványokból és kéziratokból másolatban szolgáltatnak.

Használói típusok: közép - és főiskolások, helytörténészek, érdeklődő állampolgárok (pl. helyi rendeletek iránt), pedagógusok, idősebb korosztály. A helyi közigazgatás csupán egy könyvtár esetében nem támaszkodik erre a forrásra. A két legkisebb város kivételével mindenhol folytatnak valamilyen propaganda tevékenységet a gyűjtemény hasznosítására.

Intézményi együttműködés:

A helyismereti tevékenységben más intézményekkel három városi könyvtár működik együtt. Az együttműködésben részt vevő intézményekként a következőket jelölték meg: Bródy Sándor Könyvtár (mint megyei könyvtár: sajtófigyelés, helyismereti anyagok közvetítése, Heves megyei

bibliográfia, stb. kapcsán), Hatvany Lajos Múzeum, Hatvani Galéria, Művelődési Központ, oktatási intézmények, a gyöngyösi Mátra Múzeum, Füzesabonyi Régészeti Kiállítóhely. Az intézményen kívüli együttműködés helyismereti kutatókkal valósul meg. A helyismereti gyűjtemény anyagáról szintén három helyen készítenek kiadványokat; pl. Rátkai István: Füzesabony településtörténete, Helyi Alkotókör válogatott írásai; a gyöngyösi Műsorban évi egy-két alkalommal az újságokról, ugyanitt 1990-től 50. ill. száz éve történt címmel sajtószemle a korabeli újságok alapján, városi szintű helyismereti vetélkedők, bibliográfia készítés, forgatókönyvek; Hatvani lexikon, Olvasótábori szöveggyűjtemény.

Jövőbeli elképzelések:

A két legkisebb város kivételével mindenhol tervezik az eddigi gyűjtemény funkció bővítését, aktív közhasznú információszolgáltatás kialakítását. Füzesabonyban már meglévő adatbázisuk frissítése, kiegészítése, bővítése van folyamatban. Gyöngyösön csatlakozni kívánnak az "Intelligens Város" elnevezésű kábelhálózatához, amelyben a helyi intézmények, szolgáltatók vesznek részt.

Az idén már használják a FSZEK adatbázisát Hatvanban, Hevesen, - Füzesabonyban most történnek erőfeszítések megvásárlására. Füzesabonyban szintén megkezdődött a gyakorlati kivitelezése a kábeltelevíziós alapú számítógépes hálózat kiépítésének.

2. 2. 2. Községek:

Helyismereti tevékenység:

Arra a kérdésre, hogy rendelkezik -e a községi könyvtár helyismereti gyűjteménnyé szerveződött anyaggal, 11 községi könyvtár esetében válaszolhatunk igennel.

A 11 községi könyvtárunk főbb adatai:

Helység	Népesség	Össz állomány	Beiratkozott olvasó	Látogató	Olvasói arány %	Ellátottság (állomány - egység/lakos)	
Abasár	1997	3 115	9 497	404	6 332	13	3,0
	1999	3 146	9 911	387	6 138	12	3,1
Adács	1997	2 916	13 018	611	4 297	21	4,4
	1999	2 859	13 262	1 060	1 200	37	4,6
Apc	1997	2 708	13 772	293	3 402	11	5,1
	1999	2 768	13 885	338	2 961	12	5,0
Besenyőtelek	1997	2 962	18 079	514	11 622	17	6,1
	1999	3 002	18 472	552	6 224	18	6,1
Boldog	1997	3 091	13 279	348	2 419	11	4,3
	1999	3 035	12 916	320	3 242	10	4,2
Hort	1997	3 873	20 499	837	7 449	22	5,3
	1999	3 856	16 486	813	6 839	21	4,2
Kisköre	1997	3 150	14 764	338	4 231	11	4,7
	1999	3 119	13 256	314	3 633	10	4,2
Kompolt	1997	2 099	7 235	321	9 297	15	3,4
	1999	2 093	6 056	298	10 875	14	2,9
Kömlő	1997	1 888	14 243	367	3 257	19	7,5
	1999	1 908	1 4541	527	3 112	27	7,6
Parád	1997	2 263	11 038	339	3 725	15	4,9
	1999	2 224	10 820	238	2 064	10	4,8
Poroszló	1997	3 064	17 726	504	12 090	17	5,8
	1999	3 037	18 529	540	11 732	18	6,1

Gyűjtőkori szabályzatuk nincs, de a gyűjtési szempontok viszonylag homogének, jól körvonalazhatóak. Egyértelműnek tartott a helyi nyomdatermékek gyűjtése. A helyismereti könyvtárosok által sokat vitatott helyi szerzők és helyi személyek kérdésében fele-fele arányban tartják fontosnak és tudják megvalósítani a beszerzést, gyűjtést, feltárást.

Dokumentumfélések és a helyismereti állomány nagyságának mutatói:

A helyismereti anyag megoszlása dokumentumtípusok szerint a községi könyvtárakban

Könyv	31
Aprónyomtatványok	28
Folyóirat	23
Hangzóanyag	7
Videó	6
Kéziratok	3
Egyéb	2

A táblázat csak az állomány egészében is megjelenő, állomány-nyilvántartásba vett dokumentumokat tartalmazza. Nem kerültek bele így a fel nem dolgozott, de megőrzött, esetenként tékázott vagy kötött helyi és megyei folyóiratok évfolyamai, a több száz fotó és a több ezer sajtókivágat. Ezek a dokumentumok nem szerepelnek sem az egyedi, sem az összesített állomány-nyilvántartásban, sem a katalógusokban.

Egyéb dokumentumként még szerepelnek: különféle vendégkönyvek, (kiállítások, színelőadások), önkormányzati ülések jegyzőkönyvei, helyi térképek, helyi jellegű szakdolgozatok, községről készült képeslapok.

Az állomány elhelyezése

zárt szekrényben	olvasói térben	raktárban	irodában
1	7	2	2

A helyismereti állományt a legtöbb helyen olvasói térben, kézikönyvtárban hozzáférhetően helyezték el.

A Feltárás kérdései

Katalógusok

nincs	Cédulakatalógus		Számítógépes	
	van (könyv)	van (könyv + vizuális anyag, videó)	könyv, építés alatt	könyv, hangzó anyag
4	5	1	1	1

Cikkfeltárás

Sajtófigyelést 11-ből 8 könyvtáros végez alkalomszerűen, az adminisztrációs napokon. A cikkekről bibliográfiai leírást nem készítenek, önfeltáró rendszerben raktározzák a kivágatokat.

A feltárás szempontjai az időrend: évek szerint dossziékban kereshetőek vissza cikkek.

A községek többsége később kapcsolódott be a sajtófigyelésbe, mint a városok. Horton már 1975-ben végeztek sajtófigyelést; Adácson, Poroszlón az 1980-as , a többi községben az 1990-es évektől gyűjtik a cikkeket. Abasáron az 1960-as évekig visszamenőleg fénymásolatban szerezte be a kolléganő a helyi vonatkozású cikkeket.

Az állomány használata

Kölcsönzés: az állomány különleges értéke, védettsége miatt elsősorban csak prézens, olvasótermi használatot biztosítanak. Nagyobb állománnyal rendelkező könyvtárak esetében a helyismereti duplum dokumentumokat kölcsönzik is (3 helyen). Két helyen a fénymásolt, belső állománygyarapításra készült dokumentumokat kölcsönzik.

Használói típusok: szám szerinti kimutatással - értelemszerűen - egyik könyvtár sem rendelkezik, de korosztály és foglalkozás szerint meglehetősen jól elkülönült e gyűjteményrész felhasználói köre. A lakóhelyük iránt érdeklődő általános és középiskolások, pályamunkákat, felsőoktatási intézmények szakdolgozatokat író hallgatói, a település érdeklődő polgárai: önkormányzati tisztviselők, pedagógusok, papok, amatőr helytörténetírók, falukutatók, szűkebb páttriájuk iránt érdeklődő nyugdíjasok. Szabályt erősítő kivételként a nem helyben élő, de a település, a tájegység néprajzát, szociológiáját feldolgozni szándékozó kutatók is egyre gyakrabban keresik fel a nyilvános községi könyvtárakat.

Sajnálatos tapasztalat, hogy a helyi önkormányzati hivatalok munkatársai még nem fedezték fel a könyvtárak helyi információkat gyűjtő - szolgáltató tevékenységének fontosságát. Csupán két esetben, helyi lap és kiadvány szerkesztésénél használták a könyvtár helyismereti gyűjteményét. A gyűjtemény népszerűsítésére a könyvtári hirdetőtáblát, a helyi írott és elektronikus sajtót hat település könyvtárosa veszi igénybe.

Intézményi együttműködés:

A könyvtárosok a helyi kulturális intézményekkel (művelődési ház, iskola, múzeum), civil és egyházi szervezetekkel, a közeli városi könyvtárakkal, a megyei könyvtárral és levéltárral, művelődési központokkal tartanak szoros, ill. alkalmi kapcsolatot. Ez az együttműködés megnyilvánul közös kiadványok szerkesztésében (helyi újság, katalógusok, prospektusok

készítése). A helyi köz-és kulturális élet eseményeit többnyire valamelyik társintézménnyel közösen rögzítik (fotó, videó). Napjainkban a civil szerveződések erősödésével az emberek szívesebben vesznek részt helyismereti jellegű rendezvényeken: vetélkedőkön, népdal-és néptánc találkozókön, környezet-és községépítő megmozdulásokon.

Jövőbeli elképzelések:

Örvendetes tény, hogy a könyvtárosok átalakult, megnövekedett használói igényeknek megfelelően akarják a helyismereti szolgáltatások körét bővíteni. A helyismereti információk közhasznú információkká alakítása is felmerült. Szeretném felhívni a figyelmet három különösen biztató és érdekes válaszra:

Adács: Tervezzük fejleszteni és számítógépes adatbázissá építeni az alábbi közhasznú információkból: vonat-és buszmenetrendek, szakrendelések, az iskolai sportcentrum és a művelődési ház programjai, belépők árai, gazdajegyző fogadóórái. a Földhivatal és az APEH ügyfélszolgálati ideje, képviselőtestületi ülések jegyzőkönyvei.

Hort: A háborúban elesettek névsora, helyi kereskedelem, telefonszámok, munkahelyek, orvosi, önkormányzati információk szolgáltatása már folyamatosan elérhető.

Kömlő: szeretnénk bekapcsolódni a teleház akcióba. Ennek gépi feltételei sajnos még hiányoznak, de több pályázatunk van folyamatban. Reméljük. hogy a következő évben pályázati és önkormányzati segítséggel mindenki irodájává is válhat a könyvtár.

2. 3. Összegzés¹³

“Mivel a közművelődési könyvtár egyben információs központ is a saját székhelyére vonatkozó témákban, a könyvtár törekedjék a helysége vonatkozó nyomtatott dokumentumok átfogó gyűjteményének megőrzésére...” - fogalmazódott meg az IFLA közművelődési könyvtárak számára készült irányelveiben. Jogszabályok ugyan sohasem intézkedtek a városi és a községi közművelődési könyvtárak helyismereti feladatairól, a felmérés is bizonyítja, képesek ezt a “szakkönyvtári teendőt” ellátni. A helyismereti tevékenység formája, a munka mélysége, a szolgáltatások színvonala természetesen az adott könyvtár működési feltételeitől, valamint a humán erőforrásoktól függ. A település földrajzi elhelyezkedése, infrastrukturális környezeti adottságai is befolyásolják a helyismereti gyűjtemények működését. Az elszigetelt, közlekedését tekintve leginkább hátrányos helyzetű községek inkább törekednek egy korszerű,

a lakosság szélesebb rétegeit kielégítő információs központ kiépítésére, működtetésére,- a megmaradás, a fennmaradás egyedüli reményével. A nagyobb, jól működő városi, ill. nagyközségi könyvtárak vonzáskörzetében dolgozó könyvtárosok szívesebben fordulnak a közeli, náluk jobb kondíciókkal bíró gyűjtemények felé. A korábbi hierarchián alapuló hálózati kapcsolatokat megyénkben egyre inkább a szakmai együttműködés váltja fel. A nyilvános könyvtárak csak úgy nem válnak csupán kölcsönzőhellyé, ha igénylik és képesek befogadni a nagyobb könyvtárak szolgáltatásait. Nagyon fontos a technikai háttér megteremtése is, ehhez a pályázatok folyamatos figyelése. A könyvtárközi kölcsönzés segíti a helyi olvasószolgálati munkát. A Kapcsolat, ill. a Módszertani füzetek című Heves megyei kiadványok szakmai fórumai a könyvtárakban folyó munkának. Főfoglalkozású könyvtárosok részére minden évben megszervezett továbbképzéseken is hangzanak el előadások helyismeret vonatkozásában.

A helyismereti tevékenység személyi feltételeit számba véve megállapítható, hogy a helyi hagyományok, a helyi vezetés, a könyvtáros személyisége lényegesen befolyásolja a gyűjtemények működését. Ez annyira igaz, hogy azokban a könyvtárakban, ahol egy-egy lelkes könyvtáros elismerésre méltó helyismereti munkát folytatott, nyugdíjba menetele vagy könyvtárosi munkakörből történő kikerülése után megszakadt.

A visszajelzések között akadt egy olyan megjegyzés is, miszerint a községi könyvtárost érdekelné ez a könyvtári munkaterület, de “nem is tudja, hogyan fogjon hozzá...” A válaszokból kiderült az is, hogy a már meglévő gyűjteményekben a legtöbb problémát a tárolás mellett a feldolgozás okozza, elsősorban a cikkek esetében. A legjobb megoldás a számítógépes feldolgozás lenne, így több szempontból is visszakereshetőek lennének a felvitt adatok. Ennek sajnos a legtöbb könyvtárban nincs meg sem a technikai, sem a személyi háttér.

A Bródy Sándor Könyvtár módszertani osztálya - figyelembe véve az 1997-es felmérésekben is megmutatózó konkrét igényeket - nemcsak tervezte, hanem meg is valósította az “új generáció” számára a helyismereti továbbképzést 1999. őszén, amely után remélhetőleg mind több kolléga kapcsolódik be aktívan a helyismereti tevékenységbe.

3. Füzesabony történelméről:

“A múltat tiszteld, s a jelent vele kösd a jövőhöz!” Vörösmarty

Ebben a fejezetben arról írok, ami tulajdonképpen a helytörténeti munka alapját jelenti, - a település múltjának mozgatórugóiról, legfontosabb nevezetességeiről, jellegéről - ami nélkül nincs helyismereti gyűjtemény.

Elég egy földrajzi térképre rápillantani, a szemlélődőnek máris szembetűnhet Füzesabony igen **kedvező földrajzi adottsága**. Útvonalak kereszteződésében fekszik az Alföld északi peremén, hatalmas átutazó forgalmat bonyolít le vasúton és közúton minden égtáj felé. 50 km-es körzeten belül elérhetőek a megye városai, az utóbbi években egyre inkább vízi paradicsommá váló Tisza-tó, a “rónaság pusztamúzeuma” a Hortobágyi Nemzeti Park; a hegyek szerelmeseinek a Bükk és a Mátra jelenthet kellemes kikapcsolódást ígérő úti célpontot.

A település és környezetének kedvező adottságai már az őskortól kedvezően hatottak az ember letelepedéséhez. Az ősember számára a legfontosabb - és elsődleges telepítő tényező - a víz közelsége volt, amely biztosította az élelemszerzés lehetőségét (hal, ivóvíz). A Laskó - és az Eger-patak kanyargós vízfolyása közötti árterés terület a kiemelkedő szárazulataival, dombocskáival ideális életkörülményeket biztosított szinte **minden régészeti kultúra** embere számára.

A kutatók találtak szórványként ősköri és átmeneti **kőkori** leleteket; a neolitikum korából pedig már több lelőhelyet is ismerünk. Nem várt eredményeket hoztak az 1995-ös **ásatások** az M3-as folytatásának nyomvonalában, ahol eddig nem tapasztalt sűrűségű, emberarc-ábrázolású edénytöredéket hoztak felszínre, melyek kora közel 7000 év. (Egyik legrégebbi magyarországi újkőkori lelőhely !) A **réz kori** kultikus építményünk leletegyüttese a Dél-Angliai Stonehenge-i megalit kőépítményével mutat vallási célzatú rokonságot.

Talán leghíresebbek a bronzkori, - azon belül is a középső bronzkori kultúránk agyagedény leletei, - amelyről magát a kultúrát is elnevezték: **Füzesabonyi Bronzkori Kultúra** - néven. (Fotó melléklet 1. kép)

Ennél a műveltségnél található tényleges bizonyíték arra, hogy a lovat felszerszámozva használták. A vaskorból, népvándorlás korából szintén itt hagyták a maguk nyomát a preszkíták, kelták, szarmaták - az utóbbiak gazdag sír - ékszermelléklettel. Az i.sz. 3-4. század nagy népmozgásainak “kordokumentumaként” maradt ránk a **Csörszárok**, amelyet a rómaiak építettek a hódító germán törzsek ellen. Ennek egy szakasza Füzesabony és Dormánd között húzódik. A néphagyomány Csörsz királyfi mondáját fűzi hozzá. A honfoglalás korának néhány tárgyi emléke szintén megtalálható a feltárt sírokból Füzesabony régészetében, bár településmaradvány még nem került elő. Az Árpád - korból egy 40 síros temető került elő, I. András király kori ezüst pénzérméssel, ékszerekkel.¹⁴

A **XI.** században e vidék (valószínűleg) a kabar törzsből származó **Abá nemzetségé**. (Innen eredeztethető (nagy valószínűséggel) a településnév 2. kifejezése - Abony.) Bár Rátkai István kutatásai ezt nem támasztják alá. Ő inkább azt feltételezi, hogy a honfoglalás - a földrajzi nevek

alapján - Abony táján **szláv** népséget talált. Erre utalnak a Laskó, Szikszó helynevek, a Bozsi, Panyiti dűlőnevek, a Szohoda utcanév.¹⁵

A **XI - XIII.** században jelentek meg a még saját nyelvüket beszélő **besenyők** Füzesabony környékén. (Hatását lsd. Besenyőtelek nevében). Győrffy György szerint: "... a besenyők, akiket 1067 körül Szihalomtól nyugatra, Abony területén emlegetnek, s akiknek telepe összefüggött Besenyő(telek) és Dormánd településeivel, a XIII. századi besenyő személynevekből (Becsenek, Kolin, Dorman, Jazan stb.) következtethetően még beszélték nyelvüket."¹⁶

Könyvtári helytörténeti gyűjtemények feladata lehet a régészeti feltárásokkal kapcsolatos újságcikkek, ásatási jegyzőkönyvek, publikációk teljesség igényével történő gyűjtése. Még nagyobb feladatot jelenthet, - a megfelelő szakmai végzettségű helyismereti könyvtárosok számára - a helyi levéltárak publikált forrásdokumentumainak analitikus feltárása, gyűjtése is a településre vonatkozóan.

Füzesabony nevét először írásos emlék **1261**-ben említi "**Obon**" névalakban, amikor IV. Béla király megerősíti az Egeri püspökséget, köztük "Obon"-t is Eger-völgyének falvai között. Ugyanitt fordul elő a Füzesabonyhoz tartozó "**Dezmasziksou**" és Kisbudapuszta "**Buda**" névalakban. Ezek a középkor elején népes falutelepülések voltak. A pusztasziksói kápolna dombján és a környező dombokon középkori településre utaló nyomokat találtak.¹⁷

Füzesabony a **középkorban** kisebb-nagyobb megszakításokkal az **egri püspökség része**, amely 1804-től érseki rangot kapott.¹⁸ (A kezdetekről Szabó János Győző a Dobó István Vármúzeum jeles kutatója viszont azt feltételezi, hogy Füzesabony csak a **XIII. sz-tól** tartozott az egri püspökség birtokaihoz. "Obon" eredetileg a hevesi vár birtokában lehetett. Ezért lehet a két település templomának névadó szentje Keresztelő Szent János.)¹⁹

Ekkor az Eger-völgyi **plébánia egyházas** falvak között említik a források - Buda, Szikszó és Obon falvakat. Az egyház birtokaihoz való tartozás előnyöket jelentett, különösen a plébánia egyházas falvakban, ahol a templom épülete meghatározta a település szerkezetét, annak centrumában emelkedve. Sajnos még a települések pontos helyét sem tudjuk meghatározni, ezekre több verzió létezik.²⁰

A pápai tizedjegyzék alapján 1332-35 között a 3 plébánia közel hasonló nagyságú tizedet fizetett éves átlagban: Obon: 8,5, Buda: 7,5, Szikszó 9,5 garas.²¹

Obon (Abony), Pusztaszikszó, Buda falvak mellett az Árpád-kor végén több más falu is volt a környéken - **Endréd, Keresztesföldje, Laskó** - de ezek a tatárjárás dűlása után már nem újultak meg. (A tatárjárás sajnos nemcsak a helységeket pusztította el, hanem az okiratokat is.)²²

A **XV. sz.** után a **fejlődés** töretlennek látszik, amit Bakócz Tamás számadáskönyvei igazolnak Abony, Kisbuda és Pusztaszikszót illetően.

Szikszó szerepét mutatja: - erről van okleveles említés, mint vásárhelyről,
-1490-es évek adókimutatásaiban is előkelő helyet foglal el.

Mátyás király halálával a Jagelló-kor általános hanyatlást hozott, amely végül az **1514**-es Dózsa-féle felkelésbe torkollott. A Heves környékén gyülekező 7000 felkelő paraszt között találjuk Abony, Pusztaszikszó és Buda népét is, akik elhatározták Eger - a püspöki földesúr székhelyének elfoglalását. A vereség számukra még súlyosabb és kiábrándítóbb törvényt hozott: a korlátlan robotoltatást vezette be az egri püspöki földesúr Abony és Kisbuda jobbágyaira az **1558**-as urbáriumában.²³

1552-ben Eger ostroma idején Abony elpusztult, de a törökök elvonulása után újra benépesült.

1627-ben Tokajban az egri püspök 4 évre terjedő szabadságlevelet adott az ide telepedett 16 gazdának.²⁴

1684-es összeírás szerint Kisbudán 11, Kerecsenden 11, Füzesabonyban 18, Demjénben 22 családfő volt a faluban.²⁵

1686-ban, az Eger ellen vonuló császári és szövetséges hadak pusztításainak következtében Abony elnéptelenedik. A lakosság Liszkára és Hosszúlétére menekült.²⁶

Telekessy püspök 1700. március 20-án adta ki **“Füzesabony benépesítő rendeletét”**²⁷, melynek hatására 1701-ben 32, családos jobbágy lakott a faluban. A letelepült jobbágycsaládok között viszont sok áldozatot szedett az **1710-es pestis**, többen elmenekültek, ezért **Erdődy Gábor püspök 1716**-ban újabb benépesítő megállapodást kötött jobbágyaival. Mindenki annyi földet vesz művelés alá, amennyit meg tud művelni. Így az adó kifizetése mellett több maradt a szorgos jobbágygazdának. Mindez azt jelentette, hogy a határ osztatlan volt. Nyomások, dűlők, parcellák nincsenek. Mindenki ott és annyi földet szánt - vet ahol és amennyit akar, amennyit meg tud művelni.²⁸

Ez a rendelkezés sem járt kellő eredménnyel, ezért Erdődy kiadta **1723**-ban a sorrendben 3. benépesítő rendeletet: a füstpénzt - és a földesúri terménykilencedet az egész falu egy összegben - 150 forint taksával megválthatja. Mindezen könnyítések ellenére a népesség száma csak lassan növekszik a következő években. 1735-ben is mindössze 34 volt a jobbágy és zsellérháztartások száma.²⁹

1767-69 között megszűnt az addig divatozó újraosztásos földközösség, helyette a püspök szabályos telekrendszert vezetett be, a határban végleg kimérette a földeket. 1770-ben végrehajtották Mária Terézia úrbérrendezését is.

A település közigazgatási jogállása **1773-tól község**.³⁰ Az első magyarországi népszámláláskor 1785-ben a népesség száma már 1554 fő, a férfiak száma összesen 793. Ebből **44** fő nemes volt ! Igaz, hogy ezek a kisenemesség legalsó rétegéhez tartozó **almáris nemesek**³¹ voltak, akik egyetlen jobbágytelken gazdálkodtak. Mivel pedig a jobbágytelek nemesi birtokká a jobbágy megnevesítésével sem válhatott, a közhatalom a telek után továbbra is adóztatta az armális nemeseket, de a földesúri szolgáltatások alól egyszeri pénzbeli taksával megszabadultak.

3. 1. Építészet³²

Az első kataszteri felméréseket is 1785-86-ban végezték. Ekkor készítettek olyan térképet, amely a faluhoz tartozó külső - és belső birtokokról hiteles képet nyújt. A falu lakóházainak száma ekkor 416. Ekkor kezd kialakulni az a nagyon lassan változó **népi építészeti hagyomány**, amely ezen házak jellegzetességeit meghatározza: zömében nádfedeles, alacsony, fehérre meszelt házak, pici ablakkal, kőalapozás nélkül.

(Fotó melléklet 2. kép)

Az 1800-as években az 1 szoba, konyha, kamra a belső rendezés, míg a század hetvenes éveiben már gyakoribb a két szobás lakóházak építése. A lakóházak uralkodó típusa a 20.sz. elején: szarufás- torokgerendás, füstlyukakkal ellátott, kontyvetős, háromsejtű, szabadkéményes, boglyakemencés, mestergerendás, boldoganyás házak.

Ebben az időben a mestergerendát több helyen a palóc boldoganyának megfelelő oszlop támasztotta alá. Ennek két fajtáját használták Abonyban: az egyik hosszú, földjén álló oszlop, a másik rövid - csak a kemence padkájáról induló volt. A búbos kemence általános használata 1930 körül kezd megszűnni, amikor a szabadbeli sütökemence és a szabadkémény alatt lévő konyha önálló formát ölt. A falak építőanyaga már a 18.században is változatos: kő, vályog, sövény (gátfal). A helyi tetőfedő anyag nád és zsúp. Zsindelyt és terméskőpalát csak az I. világháborúig alkalmaztak.

Gazdasági épületek: istálló - 2 fajtája közül a különálló, un. "tüzelős ól" volt itt az elterjedtebb, de a lakóház végéhez ragasztott felvidéki típus is megtalálható volt kisebb számban. Igyekeztek a bel telkeket is rendezetté tenni. Általában ezek hármas tagolásúak voltak: lakótelkek,

gazdasági udvar és kert. Ezeket egymástól kerítéssel választották el. Korábban az egész települést kerítették és a kijárati utakat kapuval zárták le. Füzesabonyban ezeket a kapukat “sertekapunak” nevezték. Ezek megakadályozták, hogy a jószág őrzés nélkül kimenjen a határba.³³

A 18. sz. végének, a 19. sz. első felének püspöki építkezései:³⁴

A 19.sz. első felében lezajlott püspöki építkezések Abonyban és Szikszón a kor európai építészetének színvonalát képviselték.

A PUSZTASZIKSZÓI KÁPOLNÁT Barkóczy Ferenc püspök építtette Szent Vendel tiszteletére a 18.sz. végén. A román kori alapokat az 1995-96-os feltárások bizonyították.

Az ABONYI RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM 1732-35 között épült Keresztelő Szent János tiszteletére. A barokk stílusú, klasszicista oldalhajós templomot Erdődy püspök építtette. A hátsó templomkertben található a település legrégebbi köztéri szobra - Nepomuki Szent János alakja 1842-ből. Az első templomkertben áll az 1940-es években francia mintára épített lourdes-i barlangkápolna.

A templom Árpád-kori előzményének helye és jellege szintén vita tárgya, de valószínűsíthető egyes kutatók szerint, hogy a régi alapok felhasználásával építették meg, és a falu csak a későbbiekben terjeszkedett északi irányba, így vesztette el - az általában más településeknél jellemző - centrális jellegét.

A SZIKSZÓPUSZTAI - VOLT ÉRSEKI MAJOR a 18.sz. végén épült a püspöki uradalom költségén, késő barokk stílusban. Uradalmi épületek: majorság, magtár, pince, kápolna, kocsmá, fácános, méhészet, 30 tehemes tehenészet, pálinkafőző, magtár, gazdatiszti lakás és juhászlak.

A LÓGÓ-KOCSMA: a major közelében épült, Barkóczy fogadóépítései során.

A PÜSPÖKI NYARALÓKASTÉLY: mintegy fertályórányi távolságra volt a majorságtól. 1945-ben pusztult el. (Fotó melléklet 3. kép)

A püspöki -érseki szikszói építkezések Zwenger József tervei alapján kerültek kivitelezésre, de ugyanez mondható el a település K-i részén megépült VÍZIMALOM-ról is.

A pusztaszikszói kápolna és az Egri-patakon felépült vízimalom megmentésére a város főépítésze 1994-ben megmentési tervet dolgozott ki.

3. 2. Oktatás³⁵

A rendszeres elemi oktatás 1735-től kimutatható. A község első iskolája a kántorlakással egy fedél alatt volt - 1735, ma Szent János tér 3. A Mária Terézia által elrendelt népoktatás (1777 Ratio Educationis) miatt az iskolaköteles gyerekek száma 70 főre emelkedett, és így újabb tanterem építése vált szükségessé. 1853-ban épült Füzesabony 2. iskolája - a Zrínyi út 21.sz. alatt.

A vasúti forgalom megindulásával a községben fokozottabb népesedési folyamat indult meg. Így a meglévő iskolák már nem tudták fogadni a tanköteles gyerekeket, ezért **Samassa** érsek a napóleoni háborúk idején megépített nemesi tiszti parancsnoki épületet - Mátyás király út 27.- és annak lóistállóját (Hősök téri Kp-i iskola) **1888**-ban iskolabővítés céljára megvásárolta. A Mátyás király úti épületben 2 tantermet és 2 tanító család elhelyezésére lakást alakítottak ki. A volt lóistállóban 3 tanterem és egy tanító lakás lett kialakítva. A telepi részen az érseki földön 1913-ban kezdték meg a telkeket kiosztani. Ide építették meg **1924**-ben a **“tornyos iskolát”** és a tanító lakást, (Szihalmi út 16.sz.)

A két, telepi részen épült iskolán kívül **Pusztaszikszón** is épült egy iskola egy tanteremmel és tanító lakással, melyben a tanítás az 1. és 2. osztályosokkal **1895**-ben vette kezdetét.

A jelenlegi két általános iskola **1956**, ill. **1957**-ben épült fel.

3. 3. 1867 - 1944 közötti időszak társadalmi változásai³⁶

A kiegyezés után Füzesabony falusi életében 2 fontos jelenség figyelhető meg: a **földbirtok** nagymérvű **elaprózódása** és számuk növekedése, másrészt megindul a lakosság differenciálódási folyamata. A **kapitalizálódás** mellett számos **feudális** vonást megőrzött a település a 20.sz. első évtizedeire is. A mezőgazdaságban a 30 hold alatti birtokok általánosak. Ez a versenyképtelen gazdasági tömeg nem tudja eltartani a hozzátartozó lakosságot. Szerencsére az országosan kibontakozó **modernizáció** a község segítségére van. A mezőgazdaságból egyszerre többen kényszerülnek más foglalkozás után nézni. A helyi ipar többsége a mezőgazdaság kiszolgálására alakult és élt tovább céhes szinten: molnár, kovács, asztalos, kerékgyártó, hentes, kőműves, szabó stb.

Az **I. világháború** katasztrofális **következményei**³⁷ és az 1918-19-es forradalmak - itt, a Károlyi-féle kápolnai birtok szomszédságában - éppen ezt a kiszolgáltatott réteget érintették

meg. A körzet un. munkásmozgalmi hagyományai ezekben az időkben gyökereznek. A háború után kibontakozó gazdasági válság következtében, 1920-30 között a népszaporulat 15%-ról 9%-ra esett vissza, a lakosság tömeges elszegényedése, a "kivándorlás" felgyorsult.

A 19. sz. 2. felétől meginduló modernizációs folyamatok - településrendezés³⁸

Közlekedés:

- 1864 a Laskó - patak szabályozása, hídépítés
- 1870-től meginduló vasútépítés
- 1886-87 az első kőburkolatú út megépítése Dormánd és Mezőtárkány irányába

Belső térrendezés:

- 1886 első mérnöki pontosságú térkép Füzesabony belterületéről
- 1893 a vasútállomás épületének átadása
- 1899-ben az alispán dönt az utcák nevesítéséről, jelzőtáblákkal való ellátásáról, javításáról. Előírták, hogy a legalább 2 igásállattal rendelkező tulajdonosok a Laskó-pataktól évente 1 fuvarnyi töltésanyagot hozzanak a Posta utca kötelező javítására.
- Köztérfogalások (kiskertek stb.) megszüntetése a házak előtt, ha azok a közlekedést akadályozzák
- Mérnököt bíznak meg a község utcáinak rendezésével
- A községi vezetőség kéményseprési szerződést köt a falu javára egy kéményseprő mesterrel
- A Csincsa -árok vizét az Egri-patakba vezettessék, hogy a belvízkárok elkerültesse
- 1912. novemberében átadják a telepi részen kialakított első három utcát, a Majzik Viktor munkástelepet. Ez a régi falusi rész jellegzetes halmaztelepülésével szemben már mérnökök által tervezett településrész
- 1924-ben salakjárdák építéséről döntenek, - telepi temető átadása, iskolaépítés
- 1928-ban elkészül a község megszerte híres ártézi kútja
- 1930-as évek: vasúti felüljáró megépítése a két településrész között

Millenniumi évforduló alkalmából - 1896

- honvéd emlékmű állítása a Berek-erdőben
- millenniumi fák ültetése a templom körül

Gazdaság

- 1900 állattenyésztés: apaistálló létesítése, a környező községekkel köz állatorvosi ellátás szervezése
- 1913 a község villamosítása

Oktatás - kultúra

- Iskolák létesítése tanítói lakásokkal
- az 1. ingyenes népkönyvtár felállítása, 1898.
- Kisfaludy Stróbl Zsigmond I. világháborús emlékművének avatása, 1926. - ez a megye első bronz katonaszobra (Fotó melléklet 4. kép)

Civil szerveződések, egyesületek, klubok

- Tűzoltó egyesület - 1894
- Gazdasági egyesületek alakulása: Hangya Fogyasztási Szövetkezet 1901, Hitel Szövetkezet
- Füzesabonyi Sportklub alakulása, 1926.
- Iparoskör, 1907.

1910-ben a községben 824 lakóház volt az 5372 fős lakosságra. / 1 házra átlag 6,25 személy jutott / Ebben az időszakban elengedhetetlenné válik a korszerűbb lakásépítés. Erre lehetőség nyílik a Nagyatádi Szabó-féle földreformtörvény keretében - 1920. XXXVI. Tv. c.

3. 4. A zsidóság Füzesabonyban³⁹

A kereskedelmi szakmák nagyrészt a zsidó családokra maradtak. **1810-15** között a világi birtokosok tulajdonát képező Dormánd és Poroszló községekből 8-10 szegényebb **zsidó család** költözött Füzesabonyba, ahol toll, nyersbőr, felvásárló és kisebb vegyes kereskedésű üzletek megnyitásával próbálkoztak. Számuk az évek folyamán egyre nőtt. **1835**-ben megalakult a **Zsidó Hitközösség**, amely mint egyházi közösség, hagyományok ápolása céljából a rabbi lakásán és vezetésével héber nyelv oktatásával zsidó iskolát szervezett. Nagyobb számban 1853 után telepedtek be, de számuk a 20.sz-ban jelentősen csökkent - főleg a II. világháború után. Jelenleg csak néhány zsidó család él Füzesabonyban.

1912-ben a szomszéd Kál község földbirtokosa **Károlyi Mihály** gróf, - talán politikai korteshadjáratának támogatása fejében - a füzesabonyi hitközösséget jelentős összegekkel támogatta. Ennek eredményeképpen egy szép **zsinagógát** építettek a zsidók. Ezt, az 1950-es évek elején politikai megfontolásból lebontották - így emlékét csak fényképen őrizzük. (Fotó melléklet 5. kép)

3. 5. Vasútépítés⁴⁰

Füzesabony történelmének legnagyobb hatású építkezései a múlt század második felében zajlottak. A **vasúthálózat** kiépülése: 1870-ben a Budapest - Miskolc szárnyvonal, 1872-ben az egri szárny, 1891-ben Debrecen felé történt meg, amit 1893-ban a **vasútállomás** épületének átadása követett. A monumentális épületről egy téves legendát őrzött meg a lakosság, miszerint a MÁV építési igazgatóságának alkalmazottja a Füzesabonyba szánt építési terveket Fiuméba postázta, a fiumeit pedig Füzesabonyba. A valóság viszont az, hogy bármennyire is kicsi is volt akkor Abony, a vasútállomást ide tervezte **Pfaff Ferenc** vasúti főmérnök, akinek ez volt a 3. vasútállomás- épületterve. 15 vasútállomásából a II. világháborús légitámadások után 6 maradt meg - ezek jelenleg műemlék, vagy műemlék jellegű épületek.

(Fotó melléklet 24. kép)

Füzesabony három műemlék jellegű épülete: a pusztaszikszói Szent Vendel kápolna, a Szent János tiszteletére elnevezett római katolikus templom és a vasútállomás épülete.

A **vasúti forgalom** megindulásával Füzesabony gazdasági és társadalmi életében jelentős **változás** következett be. Megszakadt az évszázadokon át tartó belső homogén falufejlődési folyamat, egyre jelentősebbeké váltak a külső hatások. A lakosság keveredése, felhígulása lett a jellemző a századfordulóra, s így a népi kultúra is jelentős változáson ment át: építészet, szokásrendszer, életmód, népviselet stb. tekintetében.

A szomszédos falvakból, városokból **betelepült** iparosok, kereskedők új, szakmailag fejlettebb technikát és szervezeti formákat hoztak. Az addigi szolid bolti kereskedelem tovább bővült - szövet, fűszer, vegyes élelmiszer, szén, tűzifa, italmérő-és árusító helyekkel - megjelentek a zsidó tőkebefektetések: épületfa, termény, nyersbőr, szeszestital, nagykereskedelmi felvásárló - és értékesítő tevékenységgel. Ugyanilyen fejlődés jellemző a cipész, csizmadia, szabó, asztalos és más szakmákban is.⁴¹

3. 6. Iparoskör⁴²

Az **1907**-ben alakult **Iparoskör** szakmai értekezletek mellett önképző és szórakoztató jelleggel összefogta a településen lakó kereskedő és iparos családokat. Az önszervező tevékenységüket megszakította a két világháború, de mindkétszer talpra álltak. Saját székházukban tánctermet, színpadot, kártyázó helyiséget létesítettek - az udvaron kuglipályával. A szakma fejlettebb kimunkálásával járultak hozzá a helyi ipar és kereskedelem színvonalának emeléséhez. Az Iparoskörön belül a kultúra fő szervezője **Okály Artúr** cukrászmester volt, aki 1932 nyarán megszervezte az **Önképző Színjátszó Csoportot**. A főszereplőket Miskolcra és Budapestre vitte, hogy ottani előadásokon lessék el a színjátszás fortélyait. A Marica grófnő, a Hazudik a muzsikaszó, a Csárdáskirálynő, a Falu rossza, Gülbaba stb. dalbetéteit úgy ismerték az abonyi fiatalok, mint a színházakkal rendelkező városokban. A fodrász, a szabó, a káplán együtt játszott a diákkal, tanárral, varrólánnyal. (Fotó melléklet 6.,7.,8. kép)

A II. világháború után az Aranytulipán című darabot a környék falvaiban többször előadták. Okály Artúr a **János vitézt** rendezte utolsóként **1954**-ben a művelődési ház ünnepélyes átadására. A nagy sikerű darabot pesti felkérésre az Operettszínházban is előadták. A darab végén a közönség vastapsa akkor sem maradt el. Az Iparoskör szakmai és kulturális munkája példaértékű lenne napjainkban is. Az Iparoskör székházában évente legalább 10 műkedvelő színházi előadást, 60 "népművelési előadást" tartottak, dalkör, zenekarok működtek.

Az 1930-as években a polgárosodás főszereplői továbbra is az iparosok, kereskedők, vasutasok, valamint a "helyi intelligencia". A 30-as években sorra hozták létre a közösségi szervezeteiket, virágzott az **egyesületi élet**. Egy 1930-ban készült helyi monográfia 16 működő egyesületet sorolt fel, tekintélyes taglétszámmal.

A kultúra területéhez tartozik még egy nagyon lényeges momentum: egy korabeli újságcikk szerint **1928**-ban nyitották meg a község néprajzi hagyományait bemutatni kívánó **múzeumot**. Ebben a hagyományos paraszti életmód, eszközök szemléltetése mellett eredeti abonyi férfi, női, gyermek népviselet is bemutatásra került. Később kiállították a harmincas évek Öregdombi ásatásainak régészeti leleteit is. Sajnos a múzeum teljes anyaga eltűnt 1944-ben egy padlásra menekítés után. Az addig gondosan őrzött kincsekről ma már senki sem tud a településen - a korabeli beavatottak meghaltak.

3. 7. 1944 - 1956⁴³

A II. világháború frontvonalala **1944.** november 7-én a hajnali órákban érte el Füzesabonyt. A közúti és vasúti csomópont elfoglalásáért 10 napon át, többször is gazdát cserélve folyt a harc, melynek november 17-én lett vége, mialatt a német műszaki alakulatok felrobbantották a Laskó- patakon átvezető vasúti és közúti hidakat, a 9 emeletes gabonatórolót. Felrobbantották a vasúti pályatestet és használhatatlanná tették a telefon- és távíró hálózatot is. A kulturális javak többsége (múzeum, templom, könyvtár stb.) szintén megsemmisült.

A háború utáni közös lakossági összefogás szép példája, hogy a szétlőtt templomtorony újjáépítésére közadakozást kezdeményeztek. A befolyt összegből egy karcsúbb, magasabb tornyot kapott a templom. (Fotó melléklet 9. kép)

A lakosság száma (főként a háborús tragédiák, a zsidó lakosság elhurcolása miatt) mintegy 800 fővel csökkent. A földosztáskor a nincstelen és törpebirtokos paraszttömegek földhöz jutottak. Egyéni gazdálkodási tapasztalata, termelési eszköze azonban sokuknak nem volt, így - az elsők között - **1950.** szeptemberében megalakították a **Petőfi Tsz-t.**

1950-ben, a tanácsrendszer kialakulásával, Füzesabony **járási székhely** lett, 17 község központja. Ez a státusza alapozta meg a későbbi fejlődését. Létrejöttek a járási hivatalok, intézmények.

A negyvenes évek végén meginduló erőltetett iparosítás, az ipar és kereskedelem államosítása, a mezőgazdaság kollektivizálása a társadalmi élet minden szintjére bénítólag hatott, s az 1956-os eseményekbe torkolva robbant ki. Füzesabonyban az **'56-os Munkás Tanács** 1956. nov. 28-án alakult meg. Közel 2 hónapi működése alatt sem személyi sérülés, sem vagyoni kár nem esett.

3. 8. Vallás, hitélet ⁴⁴

Füzesabony lakosainak nagy része régen is és most is a római katolikus hitet vallotta és vallja magáénak. 1895-ben a 4712 lakosból 4505 volt római katolikus, 156 izraelita, 42 református és ezen kívül néhány görög katolikus.

Füzesabony első plébánosa **Olasz Márton** volt, aki **1711**-től megindította az egyházi anyakönyvvezetést, amely azóta is folyamatos. A plébánosok a plébánia vezetése mellett - bizonyos mértékű iskolai nevelőmunkát is végeztek. Az erkölcsstant és szertartástant a plébános, majd a mellé helyezett káplánok tanították.

Az 1920-as évektől a fiatalok összefogására szerveződő KALOT és KALÁSZ mozgalmaknak füzesabonyi csoportjaik is voltak. A vallásos nevelés a fiatalok egész személyiségének fejlesztésére kihatott. A SZÍVGÁRDA az iskolások körében; a MÁRIA KONGREGÁCIÓ a felserdült tisztviselő, iparos, de legalább négy polgárit végzett lányok körében 1928-tól; a MÁRIÁS LÁNYOK TÁRSULATA a kisiskolás lányok körében enyhébb vallási célzatú összefogással; a LEVENTE EGYESÜLET a serdülő fiúk testi-lelki nevelésére szerveződött.

A csoportok - különösen a Mária Kongregáció - arra törekedtek, hogy keresztény erkölcsi alapokra helyezett eszméket valósítson meg. Azt tartották, hogy az ifjúságot csak a vallás képes erkölcsös, tiszta úton megtartani. A helyi alapító - **Pap Irén** volt, aki évtizedeken keresztül irányította a lányok kör munkáját. Munkásságának eredményéről tanúskodik az a sok száz irat - saját versek, novellák, színjátékszövegek, levelek, ünnepi beszédek - amelyek hagyatékában megmaradtak.

3. 9. A várossá válás elemei 1945-től

Az 1945 utáni község arculatára a következő új építkezések jellemzők:

- a telepi és a falusi településrészen korszerű iskolák épültek
- 1963-ban megépült a Postaforgalmi Szakközépiskola és Gimnázium, majd az 50 férőhelyes kollégium: - jellemzői.
 - levelező oktatás
 - több megyére kiterjedő beiskolázás
 - korszerű számítógéppark
 - postás szakemberképzés

- 1969-ben kezdte meg a termelést a Mátravidéki Fémművek Füzesabonyi Gyáregysége
- 1971-ben új épületben kezdik meg az ifjúság zenei nevelését a zeneiskolában
- A zenei élet másik jelentős füzesabonyi képviselője a füzesabonyi ÁFÉSZ Tinódi Kamarakórusa, amely 1970-ben alakult. Elődjeiként is több sikeres kórus működött Abonyban. A Tinódi férfi kórus tagjai pedagógusok, MÁV - és szövetkezeti dolgozók, nyugdíjasok. Számos országos és nemzetközi verseny, dalos találkozó helyezette, kiemelt díjának birtokosa. A kórus 1999-ben ünnepelte fennállásának 30. évfordulóját, nagyrészt az alapító tagok részvételével. Nagyszabású koncertet adtak a környező települések férfikaraival. Az eltelt 3 évtized sikereit egy kiállítás mutatta be a könyvtárban.

Megépült az **1970-es években** a község központi nagy ABC- je, helyi fiókot nyit az OTP és a Takarékszövetkezet. Megkezdte működését a Heves megyei Vízmű Füzesabonyi Kirendeltsége, megépül a víztorony. **Az 1980-as évektől** képviseltetik magukat Füzesabonyban a különböző biztosítótársaságok. 1985-ben átadásra került a vasúti aluljáró, ami a telep és a falu közötti biztonságos közlekedést teszi lehetővé. 1987-ben kapott új, modern épületet a Városi Könyvtár, 1990-ben gyógyszerszoba épült a telepi részen - ami főleg az idősek gyógy ellátását könnyíti meg. Az **1990-es évek** egyik legnagyobb beruházása volt az Egészségügyi Központ - SZTK - megépítése, majd az 1995-ös tornacsarnok átadással a sportszeretők évtizedes álma valósult meg. A kilencvenes évek elejének a lakosság legnagyobb részét érintő beruházása volt a telefon, gáz, kábeltelevízió hálózat kiépítése. Felújításra került a vasútállomás épülete. A kilencvenes évek második felében került átadásra az új vasúti postaépület, 1999-ben befejeződött a szennyvízhálózat kiépítése több éves csúszás után, amely remélhetőleg hozzájárul az ivóvíz-kérdés megoldásához, annak minőségi romlásának megakadályozásához.

Füzesabony 1970-től lett nagyközség 1984. január 1-től városi jogú nagyközség, majd 1989. március 1-től városi rangot kapott, mint gyorsan fejlődő, iparosodó település, 16 kisközség szervező, irányító központja.⁴⁵

Az infrastruktúra és közellátás felsorolt elemei nagyban segítették a várossá válás folyamatát, hozzájárultak annak megerősödéséhez. A település népességszáma az 1960-as évektől egyenletesen emelkedett. Jelenleg a népességszám 8300.

3. 10. Füzesabony város jövője

A város jövőbeli tervei között szerepelnie kell a tönkrement út, járdaburkolatok cseréjének, újjáépítésének, valamint meg kell oldani a hulladék elhelyezés problémáját. Ugyanilyen központi kérdés, hogy a város vezetése menedzsment politikájával mennyire tud hozzájárulni a munkanélküliség felszámolásához. Ki tudja-e használni az új M3-as autópálya meglétéből származó potenciális gazdasági lehetőségeket, meg tud-e nyerni nagy-és közép vállalatokat, cégeket a füzesabonyi befektetésekhez.

Mindezek nemcsak a munkahelyteremtés szempontjából lényegesek, hanem abból a szempontból is, hogy ezek a befektetések idővel mennyi iparűzési adót hoznak a városnak. Az évek óta több tízmilliós, jelenleg közel százmilliós költségvetési hiány - több település példája igazolja - a központi normatívákból nem finanszírozható.

Az önkormányzati ingatlanok elidegenítése, szolgáltatások bérbeadása, hitelfelvétel csak átmeneti megoldásokat jelenthettek - ez évtől - 2000-től már erre sem lesz lehetőség. A város hosszú távú léte múlik azon, hogy megoldódjon a **munkahelyteremtés** problémája, hogy sikerüljön a település tehetséges **fiataljait megtartani**.

A jövő akkor biztosított, ha sikerül a helyi bevételeket a kívánt szintre emelni, hisz a kiadások csökkentésének elve nem lehet életképes tendencia egy határ átlépése után - amelyen érzésem szerint - már túl is vagyunk. Mindezekhez persze a helyi politika országos megalapozottsága szükséges. A város 1996-os rendezési tervének fő mondanivalója, hogy a földrajzi - közlekedési adottságok hatékony kihasználására van szükség a további fejlődés érdekében. A vasutak és közutak gyűrűjében fekvő Füzesabonynak a területi bővítése korlátozott, de a mostani, adott területen egy családi kertés kisváros fejlesztési lehetőségei adóttak.

A település jövőbeli arculatát a fent jelzett feladatoknak és tényeknek kell megfeleltetni, hogy a következő évtizedek fiataljainak vonzóvá váljon ez a kis város az Alföld északi peremén.

4. A könyvtár története ⁴⁶

A helyi művelődés, kultúra története szorosan összefügg a polgárosodás folyamatával és a könyvtári állományok kialakulásával. Füzesabonyban 1895-ből van írásos bizonyítékunk arra, hogy könyvtár működött az iskolában. **1898.** december 24-én a képviselőtestület egy **ingyenes népkönyvtár** létesítését határozta el. "Mivel azonban a szükséges anyagi eszközökkel nem

rendelkeztek, “feliratilag” felkérték a “földművelésügyi M. Kir. Minister Ö Nagyméltóságát, hogy a könyvtár létesítéséhez szükséges összeget állami segélyképpen kiutalványozni méltóztassék.”⁴⁷

A népkönyvtárat a községi előljáróság helyiségében rendezték be. Egyúttal megállapították a könyvtárhasználati szabályokat is (lásd. m. Levéltár V - 231/2. 89/XXI. 1898., uo. leltárjegyzék 191 db könyvről)

Az 1907-ben alakult **Iparoskör** közművelődési szerepét a színjátszás tekintetében már jeleztem: Fontos könyvtártörténeti adalék is fűződik működésükhöz: az 1922-ben felépült székházukban már 650 kötetes könyvtár is várta a táncterem, színpad, újságolvasási és rádióhallgatási lehetőség mellett a tagságot. (1935-ös adatok 258 kötetéről, 56 olvasóról és 212 kötet éves kölcsönzésről szólnak. Ugyanezen forrás beszámol arról, hogy van a községben vetítógép, múzeum, 150 rádióelőfizető és több száz országos napilapot járattak, valamint legalább 20 féle egyéb sajtóterméket. Forrás: Béky - Tatay - Pásztor: Füzesabony monográfiája: kézirat, 1935.)

A későbbi könyvtártörténet taglalásánál nem akarok hosszan időzni, ezt megtették elődeim. Kiváló könyvtártörténeti összefoglaló fejezet született Blahó Istvánné szakdolgozatában, amiből csak a jövő szempontjából lényegi elemek kiemelésére vállalkozom.

Az 1952-es minisztertanácsi határozat hatása, amely a közigazgatási beosztás hierarchiája alapján szerveztette meg a könyvtári hálózatot, Füzesabonyba **1954.** szeptemberében ért el. A megyei tanács “alapítólevelével” 2000 kötetes könyvcsomag érkezett, amelyből gondos válogatás után 1735 kötetet leltároztak be. A **Füzesabonyi Járási Könyvtár** a kultúrház új épületének 25 m²-es helyiségében, egy segédkönyvtárossal, majd egy szakképzett főkönyvtárossal kezdte el a működését.

1956-ban már igazgatót neveztek ki a három fős kollektíva élére. **Rátkai István** tanári diplomája mellé az ELTE-n szerzett könyvtárosi oklevelet. Tevékenysége 10 éve alatt 6,5 szeresére gyarapodott az állomány. Megszervezte az alapszolgáltatásokat, a járási hálózat működését. Szakképzetlen könyvtárosait a megyei könyvtár tanfolyamaira küldte tanulni, hisz a könyvtár működésében a legnagyobb gondot a szakképzett könyvtárosok hiánya jelentette.

A tájékoztatás egyre fontosabb szerepére utal, hogy 1964-66 között kiépítették a könyvtár katalógusrendszerét.

1967-től új igazgató, új koncepció fémjelzi a könyvtár tevékenységét. **Gál Sándor** vezetésével egy intenzív fejlesztési szakasz következett. Gondos állomány és olvasómozgalmi

elemzések, a társadalmi környezet és a könyvtár kapcsolatának tudományos igényű vizsgálata jellemezte tevékenységét. Az akkortájt újraéledő könyvtár-és olvasásszociológiai kutatások lelkes híve volt. Ezek jelentették számára a fejlesztési irányokat. Kollégáitól nem várhatott túl sok szakmai segítséget, hisz mindannyian képesítés nélküliek voltak. Ő azonban egy jó könyvtárat szeretett volna kialakítani, ezért egyetemi diplomát is szerzett.

1970-től elkezdtek építeni az analitikus és folyóirat katalógust. A szolgáltatások további fejlesztését egyre inkább gátolta a helyiség probléma, valamint a könyvtárosok szakképzetlensége, amin a vezető - erőfeszítései ellenére sem tudott segíteni.

Az **első önálló könyvtárépületet 1968-ban** vehették birtokba a könyvtárosok és az olvasók. Szükségmegoldásként - a járási tanács - a gimnáziumi építkezés felvonulási épületét alakíttatta át. A komfort nélküli épületben 29 m² jutott a gyermekeknek, 47 m² a felnőtteknek és 48 m² volt a közös fogadótér. Az összesen 140 m²-es területen közel 14 000 dokumentumot kellett elhelyezni.

“Az áthelyezéssel az alapterület háromszorosára növekedett s ezzel elérte a kívánatos tér 1/3-át” - jegyzi meg maliciózan a könyvtár igazgatója.

A gondokkal **1975** végétől új igazgató, **Engel Tibor** próbált megküzdeni. Elődje - hosszú betegsége, majd távozása - után egy leépülő-félben lévő intézményt vett át az egyetlen friss képesítéssel rendelkező megbízott vezetőtől, aki még abban az évben gyesre ment.

Az Egri Megyei Könyvtár által végzett szakfelügyeleti vizsgálat a “szakmai irányelvek” végrehajtása helyett a hiányosságok, nehézségek garmadát sorolja fel 7 “reménytelen helyzetű” könyvtár esetében - köztük a füzesabonyiban is. Legfőbb gondok a régiek: **kellő könyvtári alapterület, szakképesítés hiánya.**

Engel Tibor megfogadta a vizsgálat javaslatát - később ő is az ELTE-n szerez másoddiplomát. A Járási Tanács Művelődési osztálya aktív támogatásával intenzív **hálózatfejlesztő** tevékenységet folytatott. Működése alatt sorra épültek a körzet komplex intézményeinek szebbnél szebb könyvtárai. A folyamat eredményeként a főfoglalkozású - többnyire pedagógus - könyvtárosok száma 3 főről (1960) 13-ra nőtt (1985) és képesítést szerzett.

A könyvtárak alapterülete megkétszereződött. Működésükkel bebizonyították, hogy az új intézményi forma, a “komplex gondolat” a kisközösségekben beváltotta a hozzá fűzött reményeket.

Sikerült fejlesztenie könyvtára állományát, a jelenlegi kiemelt állományrészeket ő alapozta meg. Kiepítette az ETO csoportképzéses szakkatalógust, megkezdte a hangzódokumentumok gyarapítását.

Felvetette az **új könyvtárépület** építésének tervét a távlati fejlesztési tervek közé. Ezt az igényt támasztotta alá az is, hogy a korszerű, normatíváknak megfelelő városi könyvtár a várossá nyilvánítás feltételei között is szerepelt, amellyel a tanácsi vezetés az 1980-as évek gazdasági, társadalmi fejlődését látva intenzíven foglalkozott.

1985-ben kezdték kimérni az alapok helyét. Mire a földmunkákhoz hozzáfogtak, már nem volt igazgatója a könyvtárnak. Ő- egy fenntartóval folytatott - személyes vita után elhagyta az intézményt. (1985. okt. 31.)

4. 1. Új igazgató, új könyvtár, új város:

A könyvtárépítés, a fejlesztési koncepciók kidolgozása nem állhatott le. A fenntartó hosszú hónapokig kereste - mindhiába - az egyetemet végzett utódot, aki a füzesabonyi "körülmenyeket" felvállalja. Mivel ilyet nem talált, **1986.** március 1-től kinevezték **Blahó Istvánné** megbízott igazgatót. (Megbízottként úgyis ő irányította a könyvtárat és az építkezés ügyeit.)

1987-re a település arculata teljesen megváltozott. Új lakótelepek, emeletes házak épültek, kialakult a közintézmények hálózata. A főutcán új, csupa üveg épület emelkedett, az **új könyvtár.**

Az új könyvtár szolgáltatásait már a megváltozott új környezethez, új igényekhez terveztük meg. A koncepció középpontjában a "nyitott szolgáltató könyvtár" ideálja állt - írja szakdolgozatában Blahó Istvánné.⁴⁸ (Fotó melléklet 10. kép)

Az 1986. márciusa és 1987. novembere közötti **átmeneti időszak könyvtárügyét** tökéletes propagandamunkával irányította a könyvtár újdonsült vezetője.

A rendezvények egy részét - helyhiány miatt - kivitték a könyvtárból. Az "Irodalmi presszó a Márkában" c. sorozat egy valódi presszóban aratott nagy sikert. A gazdálkodó szervezeteknél író-olvasó találkozók, műveltségi vetélkedőket, közös színházlátogatási programokat szerveztek. Az iskolákban rendhagyó irodalom, történelem órákat tartottak a pedagógus könyvtárosok. A könyvtár a két általános iskolában segítette a főfoglalkozású könyvtáros státusz létrehozását. A művelődési központban kiállításokat szerveztek. A Magyar- Lengyel Baráti Klub első találkozója a gimnáziumban volt. A Lúdas Matyi Gyerekklub iskolákban, az egri Harlekin Bábszínházban vendégeskedett.

A külső rendezvényeket esztétikus propagandaanyagok, tájékoztatók kísérték. A megyei sajtó rendszeres tudósításaival népszerűsítette a könyvtárosok munkáját.

Nem csoda ezek után, hogy a lakosság is kellő várakozással tekintett az új könyvtáráépület nyújtotta lehetőségek felé, melynek átadása a gazdasági nehézségek miatt - **1987. novemberére** tolódott.

A könyvtárosoknak azonban mindenki segített a könyvtárávató előtt - és után is. A olvasók szerezték az ülőgarnitúrákat, székeket, függönyöket, varrtak, takarítottak, cserepes virágokat hoztak a díszítéshez, segítettek a költöztetésben.

A társintézmények, üzemek dolgozói és sok kisiparos is szívesen végzett társadalmi munkát a könyvtárért. Segítségükkel öt nap alatt vették birtokukba az új épületet a könyvtáros kollégák. A könyvtár és társadalmi környezete közötti jó kapcsolat konkrét megnyilvánulásának számtalan jelét tapasztalva a szakmabeliek is nagy lelkesedéssel fogtak hozzá a **beüzemeltetéshez**, az **új szolgáltatások** kialakításához.

A lakosság büszke volt a szép intézményére. A könyvtárosok keményen dolgoztak azért, hogy minél többen találjanak számukra fontos dokumentumot, szolgáltatást, pihenési és szórakozási lehetőségeket a könyvtárban. Az épület már impozáns méreteivel is csalogatta az embereket. 735 m² területet foglal el a város közepén. Hasznos belterülete 440 m². Az épülethez csatlakozik egy nyitott átriumos belső udvar színpaddal.

Az átköltöztetett **dokumentumállomány** 36.340 kötet volt. A folyóirat olvasóban 129 címet talált az olvasó. A fonotékában 1.088 hangzódokumentumot lehetett hallgatni 12 lehallgató helyen. Új dokumentumtípusok vásárlása kezdődött meg: 18 db videó kazetta alapozta meg a videó tárat. 3 számítógépes program és egy comodore számítógép jelezte a jövő útját az újdonságszámba menő TXT rendszerű színes tv és videomagnó mellett.

Az új könyvtár alkalmassá vált új igények felkeltésére és teljesítésére is, **funkciói folyamatosan bővültek, kiteljesedtek**. Csak felsorolással venném számba:

- **Statisztikai adatok** (beiratkozott olvasó, kölcsönzött dokumentumok) szerint ugrásszerű javulás tapasztalható 1987 és 1988 első negyedéve között.
- Rendezvények száma 193 %- ot mutatott, amelyek jelentős része a könyvtár körül alakult civil szervezetekhez kötődött.
- Rövid idő alatt népszerűvé vált a **fonotéka**, egyre többen kérték a **videótár** kialakítását is
- A comodore 64-en nyelvgyakorló **programok**, készségfejlesztő játékok futottak

- A folyóirat olvasó, a **helyi közhasznú információ-tár** egyre nagyobb forgalmat bonyolított le
- Sorra kérték bebecsajtásukat a **civil szervezetek**
- Az esztétikus, tágas terek lehetőséget nyújtottak **új típusú irodalmi, ismeretterjesztő - és gyermekrendezvényekre**
- A technikai háttér biztosította a **másolószolgáltatások** beindítását
- Saját **videokamera** lehetővé tette a helyi történések AV rögzítését
- **Megkezdődött a helytörténeti, helyismereti dokumentumok intenzív gyarapítása**

Lehetőség nyílt arra, hogy a könyvtár a **helyi közélet egyik színtere, információs központja**, a “város dolgozószobája” legyen.

Sorra alakultak a **kulturális, lokálpatrióta civil szervezetek** és az új városlakók büszkéek voltak településükre, annak történelmi hagyományaira. A helytörténeti kutatók, gyűjtők, a hagyományvédők, népművészettel foglalkozók ugyanúgy a könyvtárban leltek otthonra, mint a fiatalok, vagy a szabadidejüket hasznosan eltölteni kívánó csoportok. Szervezésüket a **Hazafias Népfront** helyi szervezete is segítette.

“A civil szervezetek könyvtári jelenléte szinte kínálta a lehetőségeket a funkciók bővítésére. Segítségükkel szerveztük gyűjteménnyé a helyismereti, helytörténeti anyagokat. Velük, általuk vált a könyvtár a helyi közélet fontos centrumává.” - foglalta össze Blahó Istvánné.

A **várossá válás** politikai, gazdasági, társadalmi folyamata és a könyvtár városi könyvtárrá válásának folyamata tehát szorosan egymás mellett indult meg, egy gyökérből fakadt és egyszerre fejlődött. A politikai vezetés ambíciója és az általuk biztosított pénz kevés lett volna ahhoz, hogy *“csináljunk városi könyvtárat is”* elve alapján lássanak hozzá az építéshez. Kiforrott, jól körvonalazható társadalmi igényeknek kell megfogalmazódniuk és hosszú évtizedek szakmai munkája szükséges ahhoz, hogy jól működő, differenciált olvasói, látogatói igényeket kielégítő “városi” könyvtár jöjjön létre.

Ha másképp közelítjük meg a kérdést, akkor úgy is fogalmazhatnánk, hogy a folyamatos igényként jelentkező várossá válás akarásának a gyümölcse lett a modern könyvtárépület, városi szintű funkciókkal és szolgáltatásokkal.

5. Az 1980-as évek - új társadalmi igények:

Az 1980-as évek nemzetközi globalizációs hatásai, a magyar társadalom változásai jelentősen hatottak a közkönyvtárakra: Az új kommunikációs lehetőségek, elektronikus adathordozókon megjelenő gyors információk, a számítógéphez kötődő digitalizálási technikák felgyorsították az élettempót, átalakították az emberek szükségleteit is. A **technika mellett** azonban más jelenségek is erősen éreztették hatásukat: a lakosság, az általános gyors információk mellett - már a **közhasznú és helyi információkat** is egyre jobban igényelte. A könyvtár iránti érdeklődés fokozódott, a hagyományos könyvtári funkciók mellett annak más szerepköre is egyre inkább érvényesült.

“A környezetükre figyelő intézmények a közösségi élet, a vitafórumok, a civil szerveződések, a kulturális kezdeményezések, a demokrácia gyakorlásának színterei is lettek. Megerősödtek a tájékoztatási, közművelődési, oktatási, felnőttképzést segítő funkciói, szolgáltatásainak szociális, segítő jellege, személyessége. Egyre fontosabbnak látszanak a helyesen megválasztott helyi kezdeményezések, a fenntartó helyi társadalom igényének könyvtári szolgálata.

A változások sokszor áttekinthetetlen viszonyai között, az évek óta értékválsággal küszködő kisváros-lakó legerősebb igénye ma a “könyvtára” felé az, hogy a továbbiakban is feltétel nélkül elérhető legyen az számára és nyújtson neki segítséget megnehezült életviszonyai között. Biztosítsa számára az alapszolgáltatásokat, a közösségi találkozások, értelmes kikapcsolódások színterét, saját környezetére vonatkozó legfontosabb információkat.

Megszeretni, sajátjaként használni akkor fogja, ha - nem kell “küszöblázzal” küszködnie, ha belép, másrészt, ha nem kell csalódottan távoznia.

A jó közművelődési könyvtár jellegzetesen “helyi” intézmény. Arculatának kialakításában legjobb szövetségesei a helyi öntevékeny művelődési közösségek. A látogató a saját városáról készült képekkel, a saját múltja dokumentumaival stb. találkozáskor otthonosabban érzi magát, nagyobb bizalommal adja elő kéréseit, ugyanakkor a könyvtárba betérve, annak kiscsoportjai részeként erősíti a helyi összetartozás szövetségét, a jó közérzetet”⁴⁹ - írja szakdolgozatában Blahó Istvánné

Mindezen elvek jegyében kereste könyvtárunk is a **társadalmi párbeszéd** lehetőségeit, építgette saját kommunikációs stratégiáit, az **igények, kihívások** állandó **analizálása** mellett.

5. 1. Magyar - Lengyel Klub

A könyvtári klubok, szervezetek közül elsőként a **Magyar - Lengyel Klub** alakult meg **1988** január 28-án, a történelmi hagyományok ápolása céljával. Füzesabony, a II. világháború kitörése után lengyel menekültek befogadó bázisa lett. Közel egy évig itt tartózkodott kb. 60 lengyel közigazgatási hivatalnok, rendőr, akik a község családjainál lettek elszállásolva, 1939 októbere és 1940 októbere között. A lengyel rendőrök csoportjáról eltávozásuk előtt fotófelvétel is készült a község előljáróságával, amely a könyvtár birtokába került az alakuló összejövétel után. (Fotó melléklet 22. kép)

Érdeemes idézni az alakuló ülés gondolatait a könyvtár vezetőjétől⁵⁰:

“A könyvtár örömmel fogad, és ad helyet minden olyan kezdeményezésnek, amely a község közösségi életét, kulturális örökségének, hagyományainak megőrzését szolgálja. Fontos feladatunknak tekintjük, hogy a múlt még fellelhető emlékeit gyűjtsük....

A község lakói emberségből, barátságából, szolidaritásból mindig példát adtak a nehéz időkben, mint azt az 1939-es események is tanúsítják. Sok személyes kapcsolat, barátság, hosszú-hosszú évekig megmaradt a menekült lengyelek és az őket befogadó magyar családok között. A barátság ápolását, folytatását jelentették a Hazafias Népfőront által szervezett barátsági gyűlések, találkozók.

A két nép sok érintkezési ponton kapcsolódó történelme, egymás jelenének, a jövőre vonatkozó terveinek, elképzeléseinek jobb megismerésére alakult Budapesten a Magyar - Lengyel Baráti Kör. Szinte természetes a község hagyományai alapján, hogy felvetődött a gondolat - egy rendszeresen működő, folyamatos kapcsolatot biztosító hasonló célú szervezet megalakítására nálunk is.

Az előzetes megbeszélések alapján a klub formát választottuk. Klubunk a budapesti Baráti Kör munkájába egy tagként, képviselője útján kapcsolódik be...”

Az 1988. február 4-én elfogadott alapszabályzatból⁵¹ :

...A klub célja: A két nép évezredes múltra visszatekintő, a község II. világháborús emlékében élő hagyományát, barátságát ápolja, elősegítse a lengyel nép életének, kultúrájának, valóságának jobb megismerését, a lengyel menekültekkel kialakult személyes kapcsolatok felelevenítését, ápolását. A népek közötti barátság konkrét megnyilvánulási formáinak ápolásával az internacionalista szemléletet, a más népek iránti szolidaritás érzését erősíti. A II. világháborús , a lengyel menekültekről még fellelhető tárgyi és szóbeli emlékek gyűjtésével, megőrzésével a helyismeretet, a lakosság identitástudatát kívánjuk erősíteni.

Ennek érdekében: éves program alapján a közös érdeklődésnek megfelelő kulturális, szakmai, sport, turisztikai és egyéb jellegű rendezvényeket, találkozókat szervez. A rendezvényei nyilvánosak. (Fotó melléklet 12. kép)

A klub együttműködik a hasonló célok érdekében tevékenységet vállaló szervezetekkel, közösségekkel, klubokkal. A klub kapcsolatot tart a budapesti Magyar - Lengyel Baráti Körrel, működéséhez attól segítséget kér: kiállítási anyagok, filmek, egyéb dokumentumok.

A klub tagja lehet korra és állampolgárságra való tekintet nélkül mindenki, aki a klub céljaival, működésével egyetért.

A klub vezetését öt tagú választott vezetőség látja el...

Füzesabonyban ez volt az a szervezet, amelyik a helyi demokrácia első színtereként, annak gyakorlását folyamatosan biztosította.

A klub életében szervezeti változás a Hazafias Népfrontot 1990. június 23- i kongresszusa után történt, amikor döntés született a HNF átalakulásáról. Ez azonban a klub működésének funkcióbeli kérdéseit nem érintette.

A HNF szervezetei, egyéb társadalmi egyesületek, szövetségek összefogásával létrehozták a **Társadalmi Egyesületek Szövetségét**. Az új szervezet egri irodája levélben tájékoztatta a klubunkat az átalakulásról, s egyben kérte a csatlakozási, együttműködési szándék kinyilatkoztatását is.

Részlet a levélből:

“A Hazafias Népfontra az előző évtizedekben, a pártállamban politikai, közjogi feladatokat róttak. A politikai rendszerváltás után, a többpártrendszerben ilyen nem létezik, azonban a lakosság helyi és országos öntevékeny mozgalmainak, a megfelelő feltételek hiányában sem szabad felmorzsolódnuk, eltűnniük. Úgy gondoljuk, hogy ezeket az értékeket megőrizni kötelességünk a Társadalmi Egyesületek Szövetségében...”

A Szövetség nyitott, az alapító szervezetek mellett újabb közösségek, mozgalmak csatlakozhatnak, a lakosság öntevékeny kezdeményezésének felkarolására, szélesítésére, az egységes érdekvédelem szervezésére, a társadalmi tevékenység megbecsülésének növelésére...”

Közben persze megkezdte működését a klub. **1989**-es év **szakmai beszámolóját** nagy érdeklődéssel és elismeréssel fogadták Budapesten. Ez tartalmaz, sokszínű munkáról árulkodik:

...Céljaink megvalósítását nem egy évre, hanem hosszabb távra terveztük. A célok elérése érdekében már az elmúlt évben is tettünk néhány lépést és a jó kezdetet 1989-ben tovább folytattuk, bár megnehezült gazdasági viszonyok között.

- ◆ *1989.február 22-én, első rendezvényünkön fogadtuk a Piotrkow Trybunalski megye Lengyel - Magyar Baráti Társaság vezetőit, Zbigniew Kolodkiewicz urat, a társaság elnökét, és Alicia Gozdek asszonyt, a turisztikai szekció vezetőjét. Beszélgetést folytattunk velük a lengyel - magyar társaság munkájáról és tájékoztattuk őket saját tevékenységünkről. Szóba került a testvérkapcsolatok felvételének a kérdése is, ez azonban 1989-ben még nem realizálódott.*
- ◆ *Második rendezvényünk 1989. március 21-én a lengyel menekült Trojan Marian Jozef grafikusművész kiállítása volt. A kiállítást Tadeus Olsanszki, a Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ igazgatója nyitotta meg. Műsort adott a Tinódi Kamarakórus. A kiállítás megtekintése után a kör tagjai beszélgetést folytattak a vendégekkel az 50 évvel ezelőtti történelmi eseményekről.*
- ◆ *1989. május 19-én a kör tagjai csatlakoztak az Országos Béketanács felhívásához, és részt vettünk a helyi béke demonstráción, amelyen az OBT küldötte tartott megemlékezést és Bacsa Ferenc énekes adott az alkalomhoz kapcsolódó műsort.*
- ◆ *1989. április 28-i összejövetelünkön pályázatot hirdettünk a lengyel menekültek Füzesabonyba érkezése 50. évfordulója alkalmából. A pályázatban menekültekkel kapcsolatos írásokat kértünk és az eseménnyel kapcsolatos tárgyi emlékek - pl. fényképek gyűjtését.*
- ◆ *1989. június 5-én csatlakoztunk a Hevesi Magyar - Lengyel Baráti Kör felhívásához, amelyben vetélkedőt hirdettek a baráti körök részére a lengyel történelemből. A vetélkedőre sajnos nem került sor.*
- ◆ *Körünk küldöttséggel képviseltette magát az 1989. szeptember 9-i, Balatonbogláron rendezett országos találkozón. Küldöttségünk tagjai Vasas Lászlóné, Horváth Ferencné és Trojan Marian Jozef körtagok, ill. vezetőségi képviselők voltak.*
- ◆ *1989. Szeptember 28-i foglalkozásunkon beszélgetést folytattunk "Lengyel menekültek Füzesabonyban" címmel, és a Bem című lengyel filmet néztük meg.*
- ◆ *1989. október 13-án találkoztunk dr. Szokolay Katalin politológussal. Előadása a mai Lengyelországról szólt, amit élénk vita követett. Ez alkalommal készítettük kiállításunkat az 50 évvel ezelőtti események relikviáiból. Ugyancsak ezen a foglalkozások értékeltük az eseménnyel kapcsolatos pályamunkákat és a legjobbakat jutalmaztuk. Az első helyezett munkát dr. Szokolay Katalin magával vitte, hogy a Lengyel Kultúrában is megtekinthessék.*
- ◆ *1989. november 9-11 között, hogy személyesen is megismerkedhessünk a lengyel történelemmel, kultúrával, művészettel, kirándulást szerveztünk Krakóba. 24-en keltünk*

útra. Egy volt lengyel menekült geológus kalauzolt bennünket kitűnő magyarsággal és szakértelemmel. A kirándulás úgy hozta, hogy részt vehettünk a lengyel függetlenség első hivatalos ünnepségén is...”⁵²

Sajnos a megkezdett út - bármennyire is haladó gondolatokkal, tetterős mozgalmakkal és szándékkal történik kijelölése - mindig tartogat akadályokat, kisebb-nagyobb buckákat, bukkanókat. Ezek jellemző példája a társadalmi szervezeteknél, hogy idővel kisebb lesz az elszántság tüze, a tagság családi, munkahelyi gondok miatt szétesik, s az új tagok toborzása, aktivitása valahogy mindig akadozik, - országos szervezetek esetén is.

1992 elején a **Mickiewicz Magyar - Lengyel Társaság** elnökétől, Kapronczay Károlytól és a **Nemzetek Háza** ügyvezetőjétől - Kirschner Pétertől - közös levelet kaptunk, amelyben megfogalmazták, hogy az újjászerveződő Társaságuk soraiban újra szeretettel várják a füzesabonyiakat:

“Örömmel tapasztaltuk, hogy a Magyar - Lengyel Baráti Körök találkozóján Önök egy élő, aktívan működő körről adhattak hírt. A korábban országosnak minősíthető mozgalom sajnos már csak nyomokban létezik.

*Amikor 1990-ben létrehoztuk a Magyarországon működő baráti társaságok szövetségét, az a cél vezetett, hogy segítsük az egyes körök, társaságok, klubok megszilárdítását, tevékenységük széleskörű elismerését. Meggyőződésünk, hogy az emberek, és országok kapcsolatát nem tehetjük ki pillanatnyi politikai érdekeknek. Annak idején megkíséreltük, hogy Önökkel is felvegyük a kapcsolatot. Most, amikor a Budapesten működő **Mickiewicz Magyar - Lengyel Társaság** is újjászerveződött, a **Nemzetek Háza** is stabilan működik, ismét felajánljuk az együttműködés, a kapcsolattartás lehetőségét. Szívesen látnánk az Önök szervezetét is tagjaink között...”*

Mivel a Magyar - Lengyel Klubunk 1988-as fennállása óta számtalan rendezvényel, kiállítással, szakmai kapcsolatokkal büszkélkedhet, - ezek teljesség igényével történő bemutatása meghaladná a dolgozatom kereteit. (Fotó melléklet 17. kép)

5. 2. Füzesabonyi Helyismereti Baráti Kör⁵³

A könyvtár másodikként, **1988.** február 25-én alakult klubja a **Füzesabonyi Helyismereti Baráti Kör** volt, melynek 35 alapító tagja a következő elvekkel és alapszabállyzattal kezdte meg működését:

Elsőként szó esett a szakirodalomban, hétköznapi szóhasználatban is gyakran előforduló *helyismeret - helytörténet - honismeret* fogalmakról, hozzájuk kapcsolódó terminológiai kérdésekről, amelyek a következőképp kerültek tisztázásra:

Helyismeret: elsősorban könyvtári közgyűjteményeket jelenti; a településre vonatkozó információkat, dokumentumokat, valamint ezek felkutatásával, gyűjtésével, rendszerezésével, feldolgozásával, közreadásával kapcsolatos tevékenységet jelöl.

Helytörténet: egyrészt jelöli a helység történelmi, társadalmi fejlődésének folyamatát, a múltra vonatkozó forrásinformációkat, adatokat, másrészt történelemtudományi tevékenységre utal, amelynek során a kutató a hely történelmének múltját tanulmányozza, a történelem helyi eseményeit a forrásanyagok alapján feltárja. Tudományos igényű kutatómunkát is jelent, amelynek eredménye a helytörténetírás: tanulmányok, szemelvények, monográfiák / összefoglaló, szintetizáló tudományos munkák /.

Honismeret: közművelődési tevékenységet, tömegmozgalmat jelent. Két fő iránya van:

- Kutató és gyűjtőmunka, a környezet természeti és társadalmi valóságának a felkutatására, összegyűjtésére. Jellemzője, hogy a résztvevők öntevékenységére, aktivitására épít.
- Másik iránya a honismereti információk terjesztése, közvetítése, eljuttatása a lakosság széles rétegeihez: könyvek, cikkek, előadások stb. segítségével; - tehát ismeretterjesztő tevékenységet jelent.

A három fogalom szorosan kapcsolódik is egymáshoz, különbségeik ellenére szervesen összefüggő egységet alkotnak, így a Kör sem jelölte meg, hogy kizárólagosan mivel kíván foglalkozni. Tevékenységük mindhárom fogalmat jelenti, bár ezek mélysége, intenzitása eltérő lehet a későbbiekben.

A baráti kör céljai:

Általános célok: A demokratizálódási folyamatokkal összhangban, a közügyek intézésének gyorsuló decentralizálásával lakosság egyre nagyobb számú részvétele kívánatos a helyi döntésekben, azok megvalósításában. Ez szükségessé teszi a helyismereti információk iránti igény kibővülését, mélyülését, közvetve a helyismereti, honismereti, helytörténeti munka egyre erőteljesebb kibontakoztatását.

A múlt emlékeinek, haladó hagyományainak gyűjtése, a történelmi előzmények jobb megismerése segíti jelenünk jobb megértését, segíti a fejlődés reális lehetőségeinek, a "ma" problémáinak feltárását. (Fotó melléklet 11. kép)

Konkrét célkitűzéseink:

- A szűkebb haza, Füzesabony és a környező községek múltjának és jelenének alaposabb megismerése, - a múlt tárgyi és szellemi emlékeinek felkutatásával, azok gyűjtésével. (Fotó melléklet 13. kép)
- A helyismereti, helytörténeti, honismereti kutatásokkal, munkákkal foglalkozó emberek tevékenységének az összehangolása, összefogása, eredményeik ismertetéséhez, azok megvitatásához fórum biztosítása, - munkájuk segítése, támogatása.
- Helyismereti dokumentumok gyűjtésének a megszervezése, azon személyek felkutatása, akik személyes visszaemlékezéseikkel adatokat tudnak szolgáltatni a múltról.
- Helyismereti, helytörténeti, honismereti kutatómunka eredményeinek (tanulmányok, szemelvények, helytörténeti dokumentumok, tárgyi emlékek, visszaemlékezések stb.) összegyűjtése, lelőhelyük feltárása, másoltatása, megvásárlása, ezek rendszerezése, könyvtári és múzeumi szempontú feltárása, feldolgozása.
- A gyűjtött anyagokból kiállítások rendezése a nagyközönség számára.
- A kör tevékenységével elősegíti a lakosság helytörténeti információkkal való ellátását: az általa gyűjtött anyagokat a könyvtárban (helyben használatra) bárki tanulmányozhatja, áttekintheti, a kör tagjai előadásokat vállalnak választott témájukból iskoláikban, egyéb fórumokon.
- A kör vezetősége, a tagokat érdeklő témákban tudományos szintű előadásokat kér a TIT és a könyvtár útján.
- Tevékenységével hozzájárul, hogy a lakosság megismerje a község és környéke fejlődésének útját, az elért eredményeket, kialakítsa a község sajátos arculatát, a haladó hagyományok feltárásával, népszerűsítésével segíti a lakosság a településhez kötődésének az erősödését, identitástudatát.
- A baráti kör tagjai saját kutatásaikkal, visszaemlékezéseikkel, dokumentumok gyűjtésével saját környezetükben népszerűsítik a helyismereti munkát, a kör számára új “barátokat” toboroznak.
- A baráti kör tagjai öntevékeny munkájukkal segítik a könyvtár, a múzeum, a honismereti szakkörök tevékenységét, a községi évfordulós ünnepségek rendezését, társadalmi és tömegszervezetek ilyen irányú tevékenységét.
- A baráti kör munkáját, a felmerülő igényeknek megfelelően - a lehetőségek határain belül - mindenben segíti a Városi jogú Nagyközségi Könyvtár és a Helytörténeti Kiállítóhely.

1991. május 16-i összejövetelel döntés született arról, hogy a Helyismereti Baráti Kör szintén csatlakozik a Hazafias Népfront megszűnése után alakult **Társadalmi Egyesületek Szövetségéhez**, s ezzel módosításra került az alapszabály is. A tagság jelenlévő 27 tagja egyhangúlag fogadta el a csatlakozási szándékot.

Ugyanezen a gyűlésen Sziklai János elnök bejelenti a tagságnak, hogy **1991. április 8-án** a Helyismereti Baráti Kör tagjai és a helyi alkotók egy csoportja megalakította a **Füzesabonyi Alkotókört**. További csatlakozásra kéri fel a tagságot, s kéri az új tagok beszervezését.

5. 3. A Füzesabonyi Alkotókör⁵⁴

Az Alkotókör 16 fővel alakult meg, továbbá 3 fő írásban jelezte csatlakozási szándékát. A csoportszervezés ötlete a március 23-i költőtalálkozón született, ahol a helyi és környező települések irodalomkedvelői műveiből hangzott el egy összeállítás. Az alapító tagok között találhatunk neveket Szihalomról, Besenyőtelekről, Egerből, Visontáról is.

1991. április 8-án elfogadták az **Alapszabályt**, megválasztották a klub **vezetőségét**. Határoztak arról, hogy anyagi támogatásért szponzorokhoz fordulnak, illetve pályázatot készítenek a Művelődési és Közoktatási Minisztérium felhívására.

A Füzesabonyi Alkotókörnek két szekcióját hozták létre az alapszabály szerint, az

- **Irodalombarátok Körét** és a
- **Képzőművészek Körét**.

A klub működésének helye - csatlakozva a Társadalmi Egyesületek Szövetsége megyei Szervezetéhez - a **TESZ** helyi irodája a Széchenyi út 6. Sz. alatt. A bemutatkozások, közös rendezvények, kiállítások helye a Városi Könyvtár.

A klub célja: a településen és környékén sok évtizedes hagyományokra visszatekintő amatőr, művészeti mozgalmak ápolása, támogatása, az amatőr művészek szakmai segítése, lehetőség biztosítása a munkájukhoz, alkotásaik megjelentetéséhez kiadványokban, kiállításokon. Az ország más vidékein dolgozó hasonló érdeklődésű közösségekkel, magánemberekkel kapcsolatkeresés, közös rendezvények szervezése.

Ennek érdekében a következő feladatokat kívánja megvalósítani, éves programjai alapján:

- Havonként zártkörű, műhelymunka jellegű rendezvényeire szakértő előadókat hív.
- Lektorok segítségével előkészít nyomtatott kiadványokat, kiállításokat.
- További tagokat toboroz minden korosztályból, különös tekintettel a gyermek és ifjúsági korú alkotókra. Munkájához pedagógusok segítségét kéri.

Az Alkotókör segítséget nyújt:

- Irodalmi alkotások létrejöttéhez, lektorálásához, helytörténeti, helyismereti tanulmányok írásához, szakértői bírálatához.
- Helyi és környékbeli képzőművészeti és használati tárgyak gyűjtéséhez, felkutatásához, megörökítéséhez.
- Helyi hagyományokat folytató képzőművészeti alkotások / festmény, faragás, rajz, hímzés, stb. / készítéséhez.
- Bármilyen jellegű alkotás (színhátság, népszokás, tánc, stb.) felelevenítéséhez, megörökítéséhez.

Az alkotókör megalakulásával a helyi irodalmárok, képzőművészek jutottak kibontakozási lehetőséghez. Ezzel a könyvtár hozzájárult a helyi, kistérségi művészeti értékek felkutatásához, összefogásához. (Fotó melléklet 14. kép)

A könyvtár egyik legnépszerűbb csoportja mindig is aktív munkát végzett.

Az alapító tagok mellett később csatlakozó tagok alkotásait is őrzi gyűjteményünk. A tagok némelyike már többkötetes író is. A "helyi" kifejezés már bővült, hisz vannak tagjaink a megye számos településéről.

A tagok között van író, költő, fordító, festő, fafaragó, szobrász, batikfestő, kosárfonó, hímző, bőrdíszműves stb.

Ízelítőül néhányuk:

Sziklai János 90 éves helytörténet írónk a könyvtári kiscsoportok legaktívabb tagja. Az Alkotókör helytörténeti anyagában őrizzük több tucat versét, amelyeket az 1940-es évektől írt. Büszke arra, hogy a világháború utáni kilátástalan helyzetben lévő parasztság létproblémáját olyan meggyőzően és hűen fogalmazta meg a Mezszyekő c. versében, amely - a híres paraszt író, költő- Veres Péter szemébe is könnyeket fakasztott füzesabonyi látogatásakor.

Az Erdélyből áttelepült vízügyi mérnök, **Miriszlai Miklós** versei, memoárjai is értékes színteljesítők az Alkotókörnek. Erdély történelmének fejezetei villannak ki írásaiból. Kő -kövön című könyvéhez egyedi betűformákat is faragott. Érdekességként említem meg, hogy elbeszélő költemény formájában megírta Sziklai János élettörténetét Ecce Homo címmel.

Pethes H. László, egykori abonyi gimnazista, postás költő csak úgy ontja magából a verseket. Szinte minden élethelyzetben tud alkotni, - írni az élet legapróbb örömeiről is, hihetetlenül könnyed stílusban.

Laurencsik István civilben kalauz - jelenleg levelezőn végzi az Eszterházy Károly Főiskolán a művelődésszervező szakot, szintén egyéniség. Írásaival 1997-ben jelentkezett a könyvtárban. Az egyébként zeneszerzéssel, dalszövegírással is foglalkozó fiatalember verseiből szinte sugárzik a ritmus, a zene szeretete. 17-20 éves korában írt verseit érdemesnek tartjuk kiadásra.

Kolompár Bucó László: Cigányköltőnk néhány verse hihetetlen őszinteségről tanúskodik a maguk iskolázatlan egyszerűségükben. Felsejlik bennük az ősi eredet (cigányság - India) mítikus tisztelete és az a kíváncsiság, mindent tudni akarás, - amely személyét jellemezte. Az öngyilkossági kísérlete óta erősen mozgáskorlátozott, Parkinson - kóros embert a családja is az utcára tette. A vasútállomás épületében tengődött hosszú ideig kéregetőként, majd egy szociális intézetbe került, innen megint az utcára. Eltűnt a szemünk elől; majd - 1 évvel ezelőtt csak a halálhírét hallottuk, egy őszi napon...

*“Szívünkben fájó gyász lebeg,
kortársunk messze égbe ment!
...Az igazságért lázadó szája,
már örök némaságban.
Vére mozdulatlan
bezárt bénaságban.”*

Az örök igazságot kereső, *“becsület génű költő barátunk”* **Csatári Kovács László** halála alkotótársát is mélyen megrázta. Többen megfogalmazták búcsújukat az asztalos költőtársuktól, így a fent idézett “egri remete”, **Szulovinyi Gyula** is.

Cseh Károly, vagy **Soós Margit** neve nem hangozhat ismeretlenül az irodalomszeretők körében: mindketten már túl voltak az első próbálkozásokon, mikor az Alkotókör tagjai lettek. Több, saját kötettel rendelkeznek. A hortobágyi Soós Margit *“És nem játszott a délibáb”* c. verseskötete 1998-ban jelent meg utolsóként, míg a mezőkövesdi Cseh Károlynak nemrég jelent meg önálló kötete.

Az egri **Farkas András** is elismeréssel szólt a könyvtárunkhoz kötődő műhelymunkáról. Egy esztétikai írásában az Alkotókör alapító tagjainak írásait vette bonckés alá. Halála után feleségétől megkaptuk irodalmi munkássága kötetekben publikált dokumentumait.

Az utóbbi évek legnagyobb felfedezettje minden bizonnyal az ősi abonyi családból származó **Hegedűs Erika**, aki takarítóként írta első verseit. Azóta megjárta Amerikát, az Örtűz szerkesztőségét is. 1996-ban jelent meg a *Fordult Világ* című verseskötete, amit Budapesten szinte szétkapkodtak, bár Füzesabonyban sajnos kisebb érdeklődés mutatkozott. Tavaly egy svájci - magyar kiadó antológiájának legszebb novelláit is ő írta, de emellett több nemzetközi,

országos, megyei pályázat díjnyertese, helyeztje. Legutóbb, 1999 decemberében ért el kiemelkedő sikert, mikor az Amaro Drom által meghirdetett szépirodalmi pályázaton - próza kategóriában 1. helyezést ért el 109 pályamű közül a "Pirospipacsos világ" c. írásával.

Állandó segítője a Száll a kakukk fészkére c. regény magyar fordítójaként megismert Bartos Tibor és az irodalmár Szirmai György orvosprofesszor. Az ő közreműködésükkel egy szenzációsan jól sikerült irodalmi rendezvénynek lehettünk részesei 1997 végén.

Az Alkotókör tagjainak írásaiból már többször rendeztünk jól sikerült irodalmi esteket: ezekhez legtöbbször hívatásos előadóművészek vagy a helyi gimnázium tanulói járultak hozzá. Észrevettük, hogy az emberi hiúságra mindig lehet alapozni. Az a szerző, akinek munkája elhangzik, további barátokat, szomszédokat, rokonokat tud toborozni a rendezvényekre. Tagjainknak az is nagy elismerést jelenthet, ha a helyi önkormányzati lapban rendszeresen megjelennek írásaik. Az igazi siker mindig helyben születik...

Hogy ne csak az irodalmárok sikereit emeljem ki: a besenyőtelki **Csirke Nikolett** batikfestőnk, most már egyetemista alkotótársunk 1996-ban 16 évesen egy Japánban kiírt pályázat helyeztje lett, ahová a világ minden részéről érkeztek pályamunkák.

A füzesabonyi **Farkas András** egri névrokonához illően szintén különleges személy. Lakása tele van az általa faragott dísz - és használati tárgyak tömkelegével, gyékényből, szalmából, fűzből font kosarakkal, eszközökkel. Azt az elvet vallja, hogy a legtöbb tárgy elkészíthető házilag, "mosolyog a szeme, ha ezekre néz rá". 80 éves kora ellenére ha egészsége engedi lemegy a pinceműhelyébe, egy kicsit alkotni - hisz ez az élete...

Sajnos az utódok még kerestetnek. (Fotó melléklet 18. kép)

Horváth Tibor bődíszműves és **Márton János** fafaragó az Országos Iparművészeti Tanács és Országos Kézműves Kamara zsűrizett alkotásaival rendelkezik. Márton János épp a millenniumi ünnepekhez kapcsolódóan kapott egy felkérést a várostól, hogy faragjon egy - a magyarság történelmét reprezentáló emlékművet, amely a vasútállomás előtti téren lesz felállítva. A királyság korának történelmét megörökítő díszkapu a tervek szerint 2000. augusztus 20-án kerül átadásra. (Fotómelléklet 25. kép)

Alkotóink a saját sikereikkel a könyvtárunk hírnevét is öregbítik. Helyismereti könyvtárosként a **Heves Megyei Nap külső tudósítójaként** rendszeresen adtam hírt az elért eseményekről, könyvtári rendezvényekről, segítettük a megjelenő kiadványok szerkesztési munkálatait.

A közművelődési könyvtáraknak számos lehetősége szakadt meg, bomlott fel - működésükkel, állománygyarapításukkal kapcsolatosan **1989 után**. A rendszerváltás első évének januárjában bejelentett 8-25%-os áremelésekkel megkezdődött a (máig is tartó) drasztikus megszorító intézkedések sorozata. A lakosságon kívül a költségvetési szféra - köztük a könyvtár is - egyre nehezebb körülmények között gazdálkodott. A könyvtár egyetlen szövetségesét - a nehéz idők átvészelésére - csak a lakosságban, használóiiban kereshette.

Nagyon találóan fogalmazott a hatvani könyvtár igazgatója, Kocsis István 1999-ben egy megyei továbbképzésen, mikor a “könyvtár támogatási formák - pályázati lehetőségek”-ről tartott előadást:

“... tíz éve, hogy a könyvtáros szakma kiűzetett a paradicsomból, azóta keresi az új helyét ... régen tagja voltunk egy hálózatnak - most része vagyunk egy rendszernek... azonban sokszor a mellettünk lévő fogaskerekeket sem ismerjük...”

5. 4. Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társulás⁵⁵

Gazdasági vonalon is megkezdődött az útkeresés korszaka a társadalmi kommunikációs lehetőségek keresése mellett (lásd klubok, civil szervezetek).

A jól működő közművelődési könyvtárak már a kezdet kezdetén igyekeztek kihasználni a jogszabályok adta kedvezményeket. Ilyen, fontos támogatást jelenthetett a **“Kötelezettségvállalás közérdekű célra”** jogi formula, amely érdekes módon már az 1959. Évi IV. törvényben megfogalmazódott, bár csak a piaci viszonyok tették újra népszerűvé.

A törvény kimondja, hogy: *“magánszemélyek és jogi személyek kötelezettséget vállalhatnak, hogy általuk meghatározott közérdekű célra ingyenesen vagyoni szolgáltatást teljesítenek.”*

A könyvtár vezetője, Blahó Istvánné 1989. decemberében elkészített egy “kötelezettségvállalás közérdekű célra” megállapodás tervezetet, amelyet a Füzesabonyi Városi Tanács VB Művelődési, Egészségügyi, Ifjúsági-és Sportosztálya hivatalosan is jóváhagyott.

A fenti dokumentum alapján jött létre a **“FÜZESABONYI KÖNYVTÁRBARÁTI TÁRSULÁS”**, mely a Füzesabonyi Városi Könyvtár és vonzáskörzetéhez (hálózatához) tartozó községi könyvtárak támogatására jött létre.

“Alulírottak (nyilatkozók) kötelezettséget vállalunk arra, hogy közérdekű célra, vissza nem követelhetően, a Füzesabonyi Városi Könyvtár és hálózata működését vagyoniilag támogatjuk, ennek érdekében, - nem jogi személyként működő - társulást hozunk létre: “Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társulás” néven.

A tagság feltételekhez nem kötött: a Társulás tagja lehet gazdálkodó szervezet, társadalmi szervezet (képviselője útján), magánszemély, vállalkozó stb.

“A Társulásunk tevékenysége arra irányul, hogy a város és a vonzáskörzet (hálózat) könyvtárait, az alapellátáson túl segítse a korszerű könyvtári ellátásban: nagy érdeklődésre számottartó könyvekkel, folyóiratokkal, audiovizuális dokumentumokkal, eszközökkel, - a központi könyvtár szolgáltatásainak a bővítésével, a községekre történő kiterjesztésével, pl. videó kölcsönzés, másolatszolgáltatás, könyvtári kiadványok, stb. ...”

1990-ben elkészült a KBT, mint közművelődési egyesület alapszabály tervezete is, de sajnos az egyesületté történő átalakulás a mai napig nem történt meg, gazdasági jellegű okok miatt. (Szakszerű könyvelésre lenne szükség, ami ingyenesen nem oldható meg, fizetni viszont nem tudnánk érte.)

Az **1993-as Könyvtárbaráti Társulás - megállapodás** már a támogatási célokat is pontosabban megfogalmazza, ill. ezek körét bővíti, az 1989. évihez képest. Itt már konkrétan találkozhatunk a helytörténet támogatási igényével !

- **helytörténeti kutatások segítségével, helyi alkotók munkásságának a támogatásában - kiállítások készítésével, helytörténeti írások kiadásával**

A könyvtár minden évben igyekezett a közérdekű kötelezettségvállalás által nyerhető támogatás propagandájára kellő figyelmet fordítani. Ezáltal jelentős támogatásokat sikerült kieszközölni, amelyek nagyrészt **különböző helytörténeti kiadványok** pályázatokon nyert kiadási költségeinek kiegészítésére lettek fordítva.

A vezetőség támogatta azt az elképzelést is, hogy az adójogszabályok változásából eredően a KBT támogatására akciót kell indítani az adó 1% begyűjtésére a klubtagok, és a kultúrát értékelő lakosság körében. A vezetőség tagjai vállalták az akciók segítségét. Az 1995.XII. 12-én elfogadott törvény 45. Paragrafusa biztosítani kívánja az adózó állampolgároknak azt a jogát, hogy - külön törvény alapján - az adójuk 1%-nak közcélú felhasználásáról rendelkezzenek.

A KBT felhatalmazta Blahó Istvánnét, hogy az év folyamán a KBT nevében is részt vegyen országos könyvtártámogatási pályázatokon.

A könyvtár könyvkiadói tevékenysége - KBT segítséggel⁵⁶

A Könyvtárbaráti Társulás a kezdetektől jelentős támogatást nyújtott a könyvtár könyvkiadói tevékenységéhez, amelyek az Alkotókör és a Helyismereti Baráti Kör munkájával függtek össze.

A KBT támogatásával jelent meg:

- A Füzesabonyi Alkotókör válogatott írásai, 1992.
- Miriszlai Miklós: Kő kövön
- Csatári Kovács László válogatott versei
- Rátkai István: Füzesabony településtörténete, 1995.
- Márkus Henriett - Bán Anetta - Zombor László: "Emelj süveget... : 1948-49 helyi emlékezete c. tanulmánykötet

Kiadásra előkészített írások:

Miriszlai Miklós: A szegény gazfi; Válogatott versek

Pethes H. László: Válogatott írások

Laurencsik István: Válogatott versek

6. Helyzetkép 1995-ben: Janus - arcú valóság⁵⁷

A főiskola elvégzése után, 1995 nyarán kerültem a Füzesabonyi Városi Könyvtárba, ahol az Egerben szerzett történelem tanári végzettségemmel helyismereti könyvtáros lettem. Az első időszak azzal telt, hogy megismerjem a helyismereti gyűjteménnyel kapcsolatos feladataimat, ismerkedjek a néhány év óta tudatos gyűjtőmunkára szervezett, de egyenlőre még csak formálódó állománnyal. Blahó Istvánné elődeimmel egy raktározási és visszakereshető rendszer kialakításán fáradozott. Sajnos ez a munka a többszöri személycsere miatt akadozott, változó intenzitással és eltérő koncepciókkal történt. Az egyes állománytestetekre kidolgozott feldolgozói módszer- pont a személycserék miatt - nem volt folyamat jellegű. Lényegesnek tartottuk, hogy a helyismereti gyűjteményre kialakított állományfeltáró eszközök a könyvtárhasználók számára is használhatók legyenek, ne kelljen hozzá semmilyen olyan jellegű szakismeret, amely esetleg a helyismeret specifikusságából adódik.

A kezdeti szakszerű kezdeményezések, amelyek a könyvtár vezetője részéről lettek megfogalmazva - rendre elhaltak. Ennek - utólag - abban látjuk legfőbb okát, hogy elődeim nem rendelkeztek könyvtárosi - azon belül helyismeretre vonatkozó - ismeretekkel, pontosabban tapasztalatokkal (hiszen minden gyűjtemény egyedi, a helyi igényeket leginkább kielégítő gyűjtő, szervező, ill. feldolgozói munkát igényel - így csak általános útmutatók adhatók ezekre vonatkozóan, nincsenek készen kapott munkatervek).

A gyarapítás szempontjából lényeges ok talán, hogy a "lokálpatrióta" - érzésnek igen erősnek kell lenni a helyismereti könyvtárosban ahhoz, hogy a helybeli öregek - a gyarapítás leggazdagabb forrásai - elfogadják személyét. Kellő érdeklődést kell mutatni az általuk

fontosnak ítélt dokumentum iránt, még akkor is, ha az még legmesszebből sem érinti a helyismeret témakörét. Ezeknek a dokumentumoknak egy külön mappát nyitottunk. Az anyagok legtöbbször egy-egy érdekességre, régiségre vonatkoznak. Pl: régi újságok ünnepi számai, híres országos történelmi eseményekhez fűződő konklúziók, időjárási szélsőségekről beszámoló írások, megyei lapok írásai egy-egy hírességről, ásatásról stb.

A könyvtár szakmai célja az volt, hogy, szerző, cím, földrajzi név, ill. kronologikus katalógust kezdjünk el kialakítani, pontosabban folytassuk a már elkezdett ez irányú munkát. Viszont amíg az állomány különböző összetartozó egységei több esetben is 3-6 helyen voltak a könyvtárban az irodáktól kezdve a raktárig, addig erről szó sem lehetett. Pl. a fotógyűjtemény leendő részeit megtaláltam a padláson kiállítási kartonokon, az olvasótermi részleg helyismereti szekrényében, a feldolgozószobában, a különböző meghívókról, rendezvényismertetőkről nem is beszélve. Igaz ezek még csak áttételesen voltak akkor még az állomány részei, hisz semmiféle rendszerezés vagy feldolgozó munka nem kötődött addig hozzájuk. A helyismereti gyűjteményt akkor még nem lehetett pontosan körvonalazni. Nem volt tisztázva például az, hogy a könyvtár rendezvényeinek a meghívói hová is tartoznak; gyűjtötte őket már évek óta a felnőtt részleg vezetője, ugyanakkor a szakgyűjteményben is találtam külön mappákban néhány köteget. A helyi képzőművészünk a könyvtár falain elhelyezett grafikáiról sem volt egyértelmű álláspont, hogy az a könyvtári dekoráció részének tekinthető, vagy a helyismerethez tartozó-e. Tulajdonképp kezdetben csak a legszűkebben értelmeztem ezt a szakfeladatot, szinte kizárólag a helytörténetre- azaz a történelmi dokumentumokra fordítottam kellő hangsúlyt. Persze a néhány szakdolgozat, helyismereti tanulmány, Füzesabony történelméről szóló újságcikk tanulmányozása mellett párhuzamosan nekiláttam a meghívók megismeréséhez, tematikus rendezéséhez. is, hisz - ez lényegi része a helyismereti könyvtáros munkaköri feladatoknak.

Visszagondolva, a Mátyás király és az okos lány esete jut eszembe... volt is gyűjtemény meg nem is, van rendszerezve meg nem is; a több megkezdett feltáró koncepció alapján: volt is állományfeltáró szisztéma meg nem is... Lényeg az, hogy van egy olyan alapállományunk, amely jól körülhatárolható dokumentumtípusokból áll, s megvan a lehetőség arra, hogy rendszeres, tudatos munkával komoly gyűjteménnyé fejlesszük! Gyűjteményről csak akkor beszélhetünk, ha van legalább egy ember, aki dokumentumok halmazából elő tudja keresni a kívánt anyagot, vagy információt. A gyűjtemény kritériuma a visszakereshetőség. Szisztéma nélkül nincs feltárás, addig csak dokumentum halmazról beszélhetünk - ahogy a közvetlen elődöm mondta egykoron: "az egész egy nagy saláta". Hogy a levelek ne lógnak ki a tálból és valami íze is legyen - tenni kellett valamit.

Dok. típus	Darabszám	Hány forrásból	Hány helyen fordult elő
könyv	150	20-30 forrás	4
tanulmány	20	10	2
cikk / analitika	130	20	4
fotó	300	25	3
videó	20-30	3	2
hangkazetta	15	2	2
önk. jegyzőkönyv	60	1	1
meghívó	400	20	6
alkotóköri dossz.	25	23	1
kisgrafika, metszet	200	3	3
egyéb	200	30	6

Ez a táblázat tanúskodik arról, hogy mi is volt kezdetben az egyik legnagyobb problémánk!

- Első lépésben tehát egyfajta egységesítő, szintetizáló folyamat elindításával kellett próbálkozni. Igyekeztünk az összes könyvet, fotót, meghívót, kéz-és gépiratokat a könyvtárban összegyűjteni, amiről úgy gondoltuk, hogy beleilleszthető a helyismeret fogalmába.⁵⁸

A következő nagy lépcsőfok az lett volna, hogy a már így együtt lévő állományegységeket valamilyen következetes technikával visszakereshetővé tudjuk tenni. Erre a hagyományos bibliográfiai leírás, ETO szakjelzet, tárgyszavazás, számítógépes adatbázis építés lett volna a logikus próbálkozás, de ezekhez nem volt szakismeretem.

Egyelőre azonban álljunk meg egy pillanatra az első lépcsőfoknál, hisz minden kezdet nehéz, kiváltképp a legelső: végre együtt az állomány!⁵⁹

6. 1. Sajtófigyelő:

Készítése mindennapos helyismereti könyvtárosi feladat. Ennek folyamatosságát a kezdetektől biztosítani kellett. Kiderült, hogy az 1970-80-as évek sajtófigyelője teljes, míg az 1990-93 közötti szinte teljesen hiányzik, az 1994-95-ös évek szelektíve vannak kigyűjtve. Voltak hónapok - kb. 50 %-ban - amelyek teljes anyagú cikkgyűjteményt tartalmaztak. A havi összesítések alapján 30-40 rekord tekinthető átlagban teljes kigyűjtésnek. Voltak viszont olyan hónapok is, amelynek cikkgyűjteménye összesen 3-4 rekordból állt. Ezek visszamenőleges összegyűjtései megtörténtek 1995 első félévére vonatkozóan, míg a korábbi időszakot későbbi ütemezéssel kívántuk retrospektívan feltárni.

6. 2. Fotók⁶⁰

Összegyűjtésre kerültek a korábbi helyismereti kiállítások kartonokra passzportozott, ragasztott fotói.

(Főleg a Füzesabonyi mozaik c. kiállítások képeit, vagy a lengyelek befogadásának megünneplésére készült egykori tablók képeit stb.). Felmerült a kérdés, hogy érdemes -e megbontani az egykor igényesen elkészített, tematikus szempontból is megfelelő kartonokat? Sok fotó- fotósarok ragasztása az idők folyamán felvált, voltak hiányzó képek is. Másrészt pl. a Trojan Marian Jozef lengyel származású grafikusművészünk befogadó, Széchenyi úti parasztháza az egyik legszebb példája az Abonyban fellelhető népi építészetnek is. Ha minden tematikus tablón vannak olyan képek, amelyek más tematika alapegységét is képezhetik, akkor ez sok-sok tabló esetén megint csak “szétdarabolja” a rendszert, hisz mondjuk 200 nagyméretű tabló esetén kiválogatni a népi építészeti emlékeket 10-15 tablóról, igencsak nehézkes és időigényes. Fotóknál és más dokumentumoknál is sokkal előnyösebb, ha viszonylag gyorsan, egyszerűen át tudjuk “lapozni” akár a teljes állományt. Ha az egész állomány tablósan került volna feldolgozásra, sokkal nagyobb anyagi, időbeli ráfordítást követelt volna, mint a már akkor elgondolt rendszer, a bővítési, visszakeresési szempontokról nem is beszélve!

A kartontablós feldolgozást - mint módszert - tehát kezdettől elvetettük. Bár egyes esetekben sajnálattal, de szét kellett szedni a meglévő kb. 20 tablónkat. Vigyázni kellett arra, hogy minden esetben az odaillő tablószövegek, magyarázatok rákerüljenek a képek hátára. Továbbá az eredeti tematikát is tiszteletben tartani, úgy, hogy a megfelelő képeket - amennyiben lehetett - próbáltuk együtt tartani.

Több olyan borítékot is találtam, bennük fotókkal, amelyekre rá volt vezetve, hogy kitől, mikor, hány darab képet kaptunk, mit/kit/kiket ábrázol. Jobb esetben ezek a képek hátára is fel voltak jegyezve. Ezekkel különösebb problémám nem is akadt. Problémánk volt viszont azokkal a képekkel, amelyek ideiglenesen kerültek be a könyvtárba, vagyis előbb-utóbb visszaszolgáltatási kötelezettséggel voltak terhelve. Igyekeztünk fekete-fehér reprodúciót készíttetni róluk, de ez sem a járható út nagyobb állományok esetén, ezért nem is ajánlható. 1995-ig a megyében több helyen vállaltak fekete-fehér fotóreprográfia készítést, de a színes technika eluralkodásával, nagyon gyorsan megszűntek ezek a szolgáltatások a vidéki fényképészeknél, mert egyszerűen nem volt gazdaságos, nem volt kereslet, csak alkalmi megrendelés. A monokróm fotónyersanyagok, vegyszerek árai ugyanannyiba kerültek, mint a színes technikáé. 1997-ben mi még próbálkoztunk reprográfiával a megyeszékhely egyik

nagyobb fotóüzletében, de nagy örömünk nem volt benne... 2-300 Ft / kép árak mellett elfogadhatatlan minőséget kaptunk. 28 képből 3 teljesen homályos, használhatatlan, s jó néhány esetben pedig önkényesen “megvágták a képet”, tehát vagy a kép valamelyik szélét hagyták el 2-3 cm-es sávban, vagy nem megfelelő részletre helyezték a hangsúlyt.

Pl: az egyik kép útépitést ábrázolt az 1950-es évekből. Az eredeti fotón jól kivehető az utcarészlet, a régi hengerező gép, és az építőmunkások csoportja. Egy az egybeni fotót kértünk, ennek ellenére olyan másolatot kaptunk, amelyen központba állították a munkásokat, az utcarészlet elmosódott, a régi hengerező gépet pedig kettévágták - noha a gépnek és az utcarészletnek volt helytörténeti szempontból jelentősége. Sajnos erre már csak itthon jöttünk rá, mert Egerben nem volt idő a képeket tételesen átvizsgálni. Reklamálni, visszavinni a képeket kötött munkaidő mellett nem igazán áll módunkban. Talán egyedi eset volt, amit ismertettem, mindenesetre tanulságos lehet az ezzel próbálkozóknak. Állíthatjuk, hogy a jól elkészített másolatnak sincs olyan “életszaga”, mint a valódi képeknek, amelyeket nem lehet semmivel kiváltani. Nem lehet rajtuk nyomon követni az évtizedek történelmét.

Jobb híján mostani ismereteink szerint a számítógépes szkennerezést - a képdigitalizálást ajánlhatnánk, mert a technikai lehetőségek tág határokat biztosítanak.

6. 3. Könyvek - folyóiratok⁶¹

Ezen állománytest egységesítése ment talán a legegyszerűbben. Volt ugyan néhány kötet, amely látszólag nem illett a megkezdett gyűjteményrészbe, de idővel mindennek meglett a maga helye: A helyismeretis könyves szekrényben talált szépirodalmi antológiáról, folyóiratról kiderült, hogy azok csak elődöm irodalomszeretetére vezethetők vissza. Volt ugyanígy néhány lengyel nyelvű mesekönyv, város - térség ismertető, folyóirat, amelyről később derült ki, hogy a könyvtár Magyar- Lengyel Baráti Klubja lengyel gyűjteményéhez tartozik. A Honismeret, Hevesi Napló, Hevesi Szemle c. kiadványok megmaradtak a felnőtt részleg rendeltetési körében, csak azok a példányok kerültek átvételre a duplumból, amelyek kimondottan Füzesabonyhoz kötődtek valamilyen formában.

6. 4. Tanulmány: (mappás anyagok)

Volt a könyvtárban már jó néhány szakdolgozat, évfolyamdolgozat, OTDK- ra készített pályamű, helyismereti kutatómunka eredményeként született alkotás, amelyek forrásként használhatók fel a további kutatásokhoz: ezek rajzmappákban kerültek elhelyezésre. Terjedelmükből is adódóan külön kezelendők a cikk/analitika gyűjteménytől. Ez utóbbiak terjedelme lehetővé teszi, hogy gyűrűs dossziék genotermáiban / átlátszó fóliás tasak / legyenek elhelyezve. Az A/4-es tasakok mérete kb. 20-30 lapos dokumentumok tárolását engedélyezi. Így ezekben elférnek a könyvekből, folyóiratokból kifénymásolt helyismereti tartalmú cikkek, írások, nem kell számukra külön rajzmappát nyitni.

6. 5. Videó - hangkazetta:

Mivel ezek az állományrészek 1995 végén még kis számban fordultak elő, ezért ezek összesítésének problematikájával nem is kellett külön foglalkozni. Tulajdonképp, csak a **könyvtári készítésű**, helyi rendezvényeket, önkormányzati üléseket megörökítő AV dokumentumokról volt szó. Más, magánszemély, intézmény, vagy szervezet által készített AV anyagaink nem voltak. Igazi nagy változás a későbbiekben akkor következett be, mikor megalakult a **helyi kábeltelevízió**, s annak az önkormányzati ülésekről szóló felvételeit archiválási céllal megkaptuk.

6. 6. Önkormányzati jegyzőkönyvek:

Ezeket az első önkormányzati választások óta havonta megkapjuk a polgármesteri hivataltól, rajzmappákban, a felnőtt részleg prézens állománya mellett, szabadpolcon helyezzük el.

6. 7. Aprónyomtatványok : meghívók plakátok szórólapok

Legtöbb problémát ezek jelentették, mennyiségi és ún. minőségi jellemzőiből eredően. Fizikailag is nehéz volt egyesíteni a több száz darabból álló gyűjteményt, amely ráadásul a legtöbb helyről került elő. Az esetek legalább felében egy - egy típusból akár több száz darab is előfordult. A legjobb nyomdai kivitelű egységek kerültek elraktározásra, típusonként legalább 3-4 darab, a többit egy fölőpéldány-dobozba helyeztük el. Már az egyesítéskor el kellett kezdeni valamilyen csoportbontást kialakítani, mert kevésnek bizonyult a könyvtári - nem

könyvtári felosztás. Mivel ezen dokumentumtípus egy részében nem volt közvetlen időbehatárolásra alkalmas információ, másrészt a könyvtári rendezvények meghívóit elvileg kronologikusan a kollégánóm gyűjtötte, ezért úgy határoztunk, hogy a meghívókat egyetlen biztos azonosítási tényezője alapján fogjuk rendezni, nevezetesen témájuk szerint. Ezzel olyan csoportokat kaptunk, amelyekben teljes rendezés után még mindig százas nagyságrendben voltak dokumentumok, pl. egészségügy, évfordulós ünnepek, kiállítások, rendezvények. Ezen kategóriák tovább bontásával viszont oda jutottunk, hogy egyre több lett az "átfedéses anyag", amely szépen elmosta az éles kategória csoportokat. Egy meghívó 2-4 helyre is beilleszthető lett.

Elég sokáig kísérleteztem újabb és újabb csoportok kialakításával, hierarchizálásával, de valami miatt soha nem érezhettük tökéletesnek a felbontást. Hátrányuk legtöbbször akkor jelentkezett, mikor az újonnan előkerült meghívókat kellett valahová beilleszteni. Egy idő után újra áttekinthetetlené vált minden. Viszont volt egy jelentős előnye a rakosgatásnak: alaposan meg lehet vele ismerni az állományt! Elgondolható, milyen időrabló munka több száz anyagot úgy rendezni, hogy egy részénél hiányzik pl. a pontos időpont: "*Szeretettel meghívjuk a május 23-i helyismereti előadásra! ... Címe: Füzesabony agrártörténete a múlt század második felétől 1945-ig. .. előadó: M. L. ...tanár. Rendezvény kezdete: 17 h....*" - Nem derül ki melyik évben. Múlt század? Most könnyen megállapítjuk, hogy az 1800-as évekről van szó, de 20 év múlva is ez lesz a helyzet, mikor már a 2000-es éveket érezzük jelenünknek? Fiatalembernek bizonyára az 1900-as évek fogják jelenteni a múlt századot...

Bizonyos összefüggésekből csak találgatni lehet a keletkezés évét - vegyük a könyvtár esetét, pl: Ha kéziratos meghívóról van szó, akkor valószínűleg még nem volt számítógép. A kézirat jellegzetesen árulkodik alkotójáról visszakereshető, hogy az adott kolléga mikor dolgozott a könyvtárban. Ha számítógépes szerkesztésű meghívóról volt szó, árulkodott a nyomtatási minőség. Megint csak behatárolható, hogy mikor használt a cég tús nyomtatót, mikortól jelennek meg a lézerjet nyomtatók. Ha a meghívóra fénymásolási technikával lett felvéve a jellemző ábra, fotó, logó, akkor valószínűleg még nem volt meg a szkennerek. Érdekes a régebbi kollégák emlékezetére hagyatkozni, bár ez sem abszolút támpont, főleg 6-8-10, vagy még több év távlatából. (Volt rá eset, pl. fotók időpontjának beazonosításakor 1998-ban 2-3 évet tévedtek az 1990-es évek elején készült képek esetében.)

Másik tipikus eset, mikor nem a pontos dátum, hanem mondjuk a meghívó szervezet nem kerül feltüntetésre. Erre is található jó néhány példa, a politikai pártok szervezetek aprónyomtatványai között.

6. 7. 1. Választások (országos - önkormányzati) politikai szervezetek - pártok aprónyomatványai

E kategóriában is komoly nehézségekkel kellett szembenézni. Több esetben nem tudtam eldönteni, hogy az adott szórólap az 1990 vagy az 1994-es választások anyaga -e, továbbá egy-egy politikusjelölt a parlamenti képviselőségért szállt síkra, vagy az önkormányzati választások jelöltje volt? Nehezítette a dolgomat, hogy volt jó néhány személy, akit addig hírből sem ismertem, s még a kolléganők sem tudtak határozott választ adni, ha éppenséggel nem füzesabonyi illetőségről volt szó. Az önkormányzati választásokon, főleg a legelsőn, 1990-ben nagyon sok jelölt indult függetlenként, vagy párttámogatottsággal. Az egyik meghívó szerint az adott személy egy párt támogatásával, a másik szerint párttömörülés támogatásával indult. Volt olyan független jelölt 1990-ben, akit már 4 párt is támogatott 1994-ben. Volt akinek teljesen ugyanaz, -volt akinek teljesen más volt a szövege 1994-ben. Tartalmi oldalról nem állhat szándékunkban elemezni őket. Nagyon sok verítékkal járt ez az egységesítő munka, de talán a legtanulságosabb ez lehetett.

Mikor egy rendezvény lezajlik, egy fotó elkészül, mindenki úgy érzi, hogy felesleges jelölni a témát, a pontos időpontot, mert úgyis emlékszünk majd rá. Tapasztalatból mondható, hogy ez koránt sincs így.

Igazából nem is a könyvtári rendezvények meghívóival voltak beazonosítási gondok, hisz ezekre számtalan lehetőség adódott, hanem az egyéb intézményekével, szervezetekével. Sokkal egyszerűbb gyűjteményt úgy rendezni, ha a pontos adatok birtokában vagyunk. (Meghívók készítésénél a pontos adatok jelölésével a jövő felhasználóinak munkáját tesszük könnyebbé!) Végül külön kerültek csoportosításra a nem füzesabonyi, de abonyi intézményeknek, vezetőknek, dolgozóknak szóló meghívók, és a füzesabonyi intézmények: általános iskolák, gimnázium, zeneiskola, művelődési központ, polgármesteri hivatal, mozi, vöröskereszt stb. meghívói. Ez már a rendszerezés, elhelyezés kérdése, amely az egységesítés fázisa után következik.

6. 8. Alkotóköri dossziék:

Az Alkotókör tagjainak írásos munkáit a helyismereti gyűjtemény értékes részeként tároltuk. Minden tagnak külön dossziéja volt, kivéve azt a néhány személyt, akinek csak 1-2 verse,

prózaí írása volt. Ezeknek a kezdő alkotóknak közös mappát nyitottunk. Volt, aki idővel "saját dossziésre" nőtte ki magát, volt aki az első próbálkozások után nem is írt többet. Voltak viszont rendkívül tehetségesek is, akik már korábban, - vagy az Alkotókör megszületése után röviddel - saját kötettel jelentek meg az irodalmi palettán.

6. 9. Kisgrafika - metszet - ex libris gyűjtemény:

Ezek alkotója a II. világháború után Füzesabonyban menedéket kereső, később ide nősülő Trojan Marian Jozef, aki alkotásainak zömét átadta a Városi Könyvtár kezelésébe. A pénzért vásárolt, szerzői jogdíjas alkotásokat Blahó Istvánnénak a szorgalmazásával kezdtük el gyűjteni. Egy részük a könyvtár állandó dekorációjának részei, más részük pedig zárt szekrényben várja az alkalmi kiállítási lehetőségeket. A megvásárolt szerzői jogdíjas állomány napjainkban is folyamatosan gyarapszik egy - egy alkotással.

Az év végére tehát körvonalazódott az állomány. A kollégák többször felajánlották segítségüket, de úgy gondoltam, hogy a gyűjtemény kérdéseit elsősorban nekem kell megválaszolni, nekem kell raktározási, feldolgozási helyi szisztémát kitalálni. Az összegyűjtött anyagokból a megújított külső gyarapítási politikánk mellett a helyismereti gyűjtemény egyes részei megduplázódtak, triplázódtak 1996-ra. A feldolgozás, raktározás kérdéseiben kellett előrelépni, de hiányoztak hozzá a szakmai ismereteim.

Nagyon leegyszerűsítve ez volt az **egységesítés folyamata, az állományépítés első korszaka**, melyet leginkább a gyűjteménnyel való ismerkedés jellemezett.

7. Szakmai események 1995-től

Közben persze **zajlottak az események**, nem csak a helyismereti állomány rendezése kapcsán, hanem más helyismereti, könyvtári tevékenységekhez kötődően is. Hogy legyen valami alapom a könyvtári munkafolyamatok tekintetében, a kolléganőim gyakorlati útmutatásai mellett párhuzamosan, időt fordítottam a **szakirodalommal való ismerkedésre** is. Tanulmányoztam a dokumentumtípusok felosztásának lehetőségeit, az egyes típusok jellemzőit. Ennek gyakorlati hasznát is vettem a helyismereti gyűjtemény alakításakor. Az 1995 októberi, megyei könyvtáros tanácskozáson **Hatvanban**, beszámoltam a helyismereti gyűjtemény aktuális

állapotáról. A 3 hónap alatt kialakított munkarendem, tevékenységem, további elképzeléseim elismerést váltott ki a jelenlévő szakemberekből, ami további ösztönzést biztosított a munkához.

Másik jelentős sikerélményem **Rátkai István: Füzesabony településtörténete** c. könyvének megjelenése volt, szintén 1995-ben. Az 1950-es években füzesabonyi könyvtárvezető, majd később az egri főiskola központi könyvtárának igazgatója, nyugdíjasként, levéltári kutatások és helyi helytörténeti tanulmányok, források alapján elkészítette hiánypótló településtörténeti tanulmányát. A tudományos igényű munkát a Könyvtárbaráti Társulás vállalta fel, segítette megjelentetését. A kiadási előkészítések a könyvtárban történtek. Nekem az volt a feladatom, hogy a - szerző által csak tanulmánynak titulált - könyvhöz elkészítsem név - kronológiai - és időrendi mutatóit. Öröm volt számomra, hogy Rátkai István meg volt elégedve az elkészült munkával.

Annak érdekében, hogy minél szakszerűbben dolgozhassak, tanulmányi szerződés kötelezettségével felvételiztem az **EKTF könyvtár szakára**, majd 1996 őszén meg is kezdtem a tanulmányaimat.

Az itt eltöltött évek hatására komoly **szemléletváltáson** mentem keresztül, főleg a számítógép használat tekintetében, amiért mindig hálás leszek főnökömnek és a főiskola tanárainak. Megláttam a gépekben rejlő lehetőségeket, megismerhettem a különböző irodai, könyvtári szoftverek alkalmazását. A **géppel való barátkozást** kényszerűen elősegítette az a tény is, hogy számítástechnikához értő kolléganőm 1996-ban 1 évig szüneteltette a munkaviszonyát, így nekem is alap felhasználói szinten el kellett sajátítanom a géphasználatot.

Munkám első évében bizony nagyon kevés könyvtárosi tapasztalatom volt, s bizony a helyismereti gyűjteményhez kötődő szakirányú ismeretekkel is csak elvétve rendelkeztam. Szerettem volna megismerni más települések helyismereti munkáját, milyen kutatásokat végeznek, hogyan szervezik meg a gyűjtőmunkát, s egyáltalán: milyen is egy jó helyismereti gyűjtemény? Mi, könyvtárosok hogyan foghatunk össze a múlt helyi feltárása, emlékeinek gyűjtése kapcsán? - Remek alkalomnak bizonyult az ismeretszerzésre az 1995 őszén megrendezésre kerülő **olvasótábor**.

7. 1. “Múlt - jelen - jövő” helytörténeti olvasótábor

ezzel a címmel rendezett **1995. október 6-án** helytörténeti olvasótábort a Füzesabonyi Városi Könyvtár abból a célból, hogy számba vegye a vonzáskörzetének településein folyó helytörténeti kutatások eredményeit, és meghívott szakelőadók segítségével módszertani útmutatást adjon a helytörténeti gyűjtőmunka szervezéséhez.

Kovács Béla nyugalmazott levéltár igazgató előadásában a levéltári források rendszerezéséről és felhasználásáról, a levéltári kutatómunka buktatóiról és nehézségeiről beszélt.

Csiffáryné Schwalm Edit, az egri Dobó István Vármúzeum néprajzos munkatársa, a múzeumi gyűjtőmunkáról és a néprajzi kutatások történetiségéről tartott bőven illusztrált előadást

Gunszmanné Nagy Ágnes, a Bródy Sándor Megyei Könyvtár helyismereti gyűjteményének vezetője előbb a gyűjtőköri problémákról szólt, majd teljes összefoglalást adott az írásos és hangzó dokumentumok rendszeréről.

Mindhárom előadást nagy figyelemmel kísérték a résztvevők, akik között voltak könyvtárosok, amatőr kutatók, egyetemisták a múlt iránt érdeklődők. Kovács Béla a helytörténeti kutatásokkal elméleti és inkább tudományos megközelítésben foglalkozott, Csiffáryné Schwalm Edit a gyakorlati, hagyományokon alapuló múlt-megismerés fontosságát emelte ki, míg Gunszmanné Nagy Ágnes a már felhalmozott és összegyűjtött, különféle dokumentumtípusok feltárásának praktikus, - Egerben már jól bevált, főleg a gyűjteménykezelők által hasznosítható - feldolgozó rendszerét ismertette.

E nap nemcsak szakismereteket nyújtott, hanem a résztvevők a beszélgetések során megismerhették egymás problémáit és azokat a jó kezdeményezéseket is, amelyek bizonyos településeken már beváltak, és követendők lehetnek. Ezek alapja - bárhonnan nézzük is - a közös munka, az összefogás, amely mai világunkban nem kis dolog.”

A későbbiekben ugyan a gyakorlatban is tapasztalhattuk, hogy egészen más feladatai vannak egy megyei könyvtár helyismereti gyűjteményének, - mások a gyűjtési módszerek, a dokumentumtípusok, más a rendezés struktúrája is, - hisz ott a megye településeire vonatkozóan kell anyagot gyűjteni, rendezni, feltárni. Minél kisebb egy település, annál mélyebben történhet a múlt - ismerés, de annál nehezebb is a feltárás. “Ahogy csökken a település nagysága”, úgy csökken a klasszikus könyvtári dokumentumok aránya a gyűjteményben (könyv, sajtótermékek stb.), míg a személyes anyagok (családi fotók,

visszaemlékezések, levelek, igazolványok, jellegzetes - egyedi szempontok miatt fontos hivatalos iratok, stb.) száma nő. A kis települések könyvtáraiban számon tarthatók a legfontosabb tősgyökeres családokhoz tartozó adomák, geneológiák, ugyanakkor ez a tudományosság igényének a csökkenéséhez is vezet, akarva, akaratlanul. Kovács Béla is intette az amatőr helytörténet kutatókat a *“helyi elméletek”* gyártásától, a *“történelmi folyamatok, okok magyarázásától”*, *“nem kutatott levéltári anyagok elemzésétől”* - amit a hivatásos kutatókra kell bízni. (A félremagyarázásokra jó néhány példát is hozott.) Az intelmek megszívlelése mellett is évek gyűjtőmunkájával a helyismereti könyvtáros a *“falumindentudójává”* válhat.

A három előadó különböző szempontú praktikus tanácsai mindenképp hasznosítható támpontot jelentettek a későbbiekben.

A gyakorlatias, mindennapokkal foglalkozó kérdések felvetése után azt szeretném megfogalmazni, hogy mi volt az az általunk legfontosabbnak ítélt elv, amelyet a könyvtár működésében érvényesíteni kívántunk:

8. A **“könyvtári megmaradás”** törvénye

A könyvtár több évezredes történelme során mindig **kommunikációs kapcsolatban** volt a környezetével. Folyamatosan alakultak ki, differenciálódtak azok az igények, amelyeket a könyvtárakkal szembeni elvárások támasztottak. Ezeknek az igényeknek történelmi korszakonként, társadalmi rétegenként is más-más volt a célja, ugyanígy a megvalósítási eszköze is.

A napjainkban zajló folyamatok egyre inkább az **informatika** elsődlegességét hirdetik, s mellette felerősödik a **világpolgárság** eszméje, ugyanakkor a **helyi történelem, helyi közhasznú információk** legalább ilyen arányban jutnak szerephez.

A társadalmi dimenziók változásai rákényszerítik a könyvtárat a környezetükben zajló folyamatok rendszeres vizsgálatára, **funkcióinak és szolgáltatásainak folyamatos megújítására**. Ennek gyakorlati felismerése a könyvtárpolitika vezetőitől legalább olyan fontos, mint a helyi kulturális élet irányítóinak szerepe, akik hihetetlenül érzékeny szenzorokkal rendelkezve az igényeknek nemcsak a követői, hanem azoknak előfutárai is - optimális esetben.

A füzesabonyi könyvtárvezetés mindig igyekezett érzékenyen reagálni ezekre a makro struktúrából eredő folyamatokra, amelyek a helyi kisközösségek igényeiben is átszerveződve némi fáziskéséssel megjelennek. Ezek legszembetűnőbb, leglátványosabb példája a technikai fejlődésből eredő kihívások teljesítése.

A társadalmi használói érdekek szolgálata nélkül a könyvtárak hosszú távon elvesztik rugalmasságukat, azzal együtt jövőjük zálogát. A könyvtárosnak mindig a **megújítás szándékával, az alkalmazkodás igényével** kell fellépnie, amelyhez nyitottsága, új iránti fogékonysága elengedhetetlen. Állandó tanulást, képzést feltételeznek az innovatív folyamatok. Ez lenne a **“könyvtári megmaradás törvénye”**, amelyet könyvtárunk működésében, törekvéseiben eddig tapasztaltam.

9. A gyűjtőmunka szervezése

Mialatt folyt az állományegységesítés, többször szembesülhettünk azzal a ténnyel, hogy az állomány dokumentumainak egy része idős emberektől származik, akik már nem is nagyon járnak a könyvtár rendezvényeire. Füzesabony 20. századi történelmével kapcsolatosan többször támadt hiányérzetem. Felmerült, hogy jó lenne megkérdezni egy olyan személyt, aki jelen volt a kérdéses eseménynél, szakmája volt, ott lakott stb., hogy biztosat tudjunk, hogy többet tudjunk. A településtörténeti részben jeleztem néhány fontos eseményt, ezekhez kapcsolódóan emelnék ki néhány példát:

- 1913-ban történt meg a település villamosítása, árammal való ellátása. Forrásokból tudtuk, hogy a kivitelező abonyi személy volt, Kelemen István. Szerettünk volna róla többet tudni. Érdeklődtünk öregektől, hogy ki lehetett az illető. Megtudtuk, hogy lánya Kelemen Márta, Trojan Marian Jozef grafikusművész felesége, aki minden bizonnyal fotóval, bővebb adalékokkal is tud szolgálni édesapjáról.
- Füzesabony belterületén a II. világháború végéig működött az egri érsekség majorja. Csanálosi József Tinódi kórustag, gyermekként a majorság cselédházában élt. Mindig is híres volt memóriájáról. Felkértük, hogy meséljen az ottani életükről, munkájukról. Az így elkészült anyag egy középiskolai néprajzi pályázat 2. helyezettje lett. A cselédsorsok feltárása további visszaemlékezésekkel bővült. Az egyiket a szomszédom, Ferenc József tette, akihez számtalan kedves gyermekkori emlék fűz. Józsi bácsi gyerekként Nagytállyán volt cseléd egy világi birtokosnál, Matt Pál házában. Szavait épp 1996. március 15-én jegyeztem le. Szerencsémre még időben. Józsi bácsi 1997 őszén egy közös szünet délutánján hirtelen meghalt.

- Az elkészült cseléd visszaemlékezéseket később *“Cselédsorsok az 1930-as évek Magyarországn: egyházi és világi birtokok szervezete és gazdálkodása”* címmel a Füzesabonyi Híradóban is megjelentettük. Ennek kapcsán került be a könyvtárba a birtok eredeti tervrajza Orsovay Edénétől, aki egykori intézőné asszonyként első férjétől örökölte. További kiegészítéseket is tett a húszas, harmincas évek eleji állapotokra. 87 évével, mozgáskorlátozottként már nem volt képes arra, hogy bejöjjön a könyvtárba, de közéleti érdeklődését mutatta, hogy értesített minket.

1996 elején járókájával még eljött - talán utoljára - egy rendezvényünkre, ahol az M3-as nyomvonalában folyó ásatásokról, Füzesabony régészeti kultúráiról tartott előadást egy fiatal kutató. Orsovayné felszólalt, mikor az 1931-es Öregdombi ásatásokat említette az előadó. Elmondta a régész legnagyobb megdöbbenésére, hogy ő természetesen ott volt az ásatásokon, és tisztán emlékszik annak körülményeire. Intézőasszonyként egyszer még vendégül is látta egy ebédre a Nemzeti Múzeum akkori híres régészét, Tompa Ferencet aki a feltárásokat irányította.

- 2000. januárja végén, személyes látogatás kapcsán bővült a fotógyűjteményünk Orsovay Edéné jóvoltából. A korábbiakhoz hasonlóan összegyűjtött még jó néhány régi fényképet, amit gondosan őrizgetett a szekrénye mélyén. Az egyik például a régi Laskó - meder elterelésének bizonyítéka 1930-ból. Fialasszonyként, fürdőruhában élvezik a patak zuhogását az új meder partján a község előljáróinak tekintetes asszonyaival... Egy másik fényképhez is egy történet fűződik: *“Ez a kép akkor készült, mikor a magyarok visszakapták a Felvidéket, s Kassán megrendezték ünneplésként az első magyar bált. Senki nem volt akkor a bálon díszmagyarban csak én... azt a ruhát erre a jeles eseményre varrattam.”* - beszélt a képről. Igaz a fotó fejrészét levágta férje halála után, de így személytelenül is tudjuk kit ábrázol, ismerjük a történetet. Nagyon sok első világháborús fotót kaptunk első férje, Uzonyi László intéző hagyatékából. Több képen katonaruhában a fronton, lövészárokbán, hivatalos fogadásokon a kormányzót várva ábrázolja. Szerencsére a háborúból hazajövet a képekhez Uzonyi készített magyarázatok, feliratokat, így sok front - helyszínnek megmaradt a dokumentációja.

Özv. Orsovay Edéné háza padlásáról is számtalan 1945 előtti dokumentumot sikerült megmenteni az enyészettől, amelyek rendezés után a könyvtár helyismereti gyűjteményét gazdagíthatják.

- A lengyelek befogadásának 50. évfordulójához is összegyűjt néhány tárgyi emlék 1989-ben. Akkor a Magyar - Lengyel Klub alapító tagjai közül még néhányan emlékeztek azokra a családokra, akik az abonyiak közül befogadták a menekülteket. A lengyelek nevei és az abonyi családok nevei is elhangzottak akkor a könyvtár megemlékezésén a hozzászólásokban, de azok dokumentálva nem lettek. Tavaly októberben, mikor a 60. évfordulóját ünnepeltük ennek a tragikus eseménynek, szerettünk volna egy emléklakettet átadni azoknak a családoknak, még élő hozzátartozóknak, akik részt vettek a menekültek befogadásában. Sajnos az élők közül már senki sem emlékezett az általunk is ismert 3-4 családon kívül több befogadóra. Minden próbálkozásunk kudarcot vallott. A nevek valószínűleg örökre elvesztek a halottakkal, és a megkopó emlékezettel együtt.
- Ruttkay Matild, egykori füzesabonyi tanítónő 1996-ban halt meg. Még főiskolásként egy évfolyamdolgozat készítése kapcsán beszéltem vele. Blahó Istvánné, egykori pedagógusként többször megkereste, hogy iskolatörténeti visszaemlékezéseit meghallgassa, de emlékei nem lettek feljegyezve. Ruttkay M. számtalan fotót ajándékozott a könyvtárnak, egy részük az 1950-es években készült osztálytabló. Ruttkay Matild további visszaemlékezéseivel az abonyi történelem élő emlékkönyve lehetett volna. Nagyon sok mozaik beillesztésében lehetett volna segítségünkre Füzesabony közelmúltjának feltárásakor.
- Koppány Károlyné (és Tojan Marian anyósa is) szintén úgy halt meg 1999-ben, hogy nem jegyezhattük fel visszaemlékezéseiket. Koppányné három nappal előtte dobta ki anyósa régiségeit, mielőtt bejött a könyvtárba. Azt gondolta, arra már senkinek sincs szüksége. Század eleji népviseletes fotók, régi abonyi képeslapok, háborúból írt levelezőlapok lettek örökre az enyészeté feltartóztathatatlanul és pótolhatatlanul...
- A helyi és országos események hogyan állnak össze, függenek egymástól, arra jó példa volt a Szabó Sándorral készített riportom, aki II. világháborús katona emlékeiről mesélt. Elmondta, hogy hogyan vonultak be, kik voltak a megyéből, Füzesabonyból katonatársai stb. Egyszer szabadságot kaptak 2 cimborájával meszégetésért. Épp akkor nősült egyik ismerőse idehaza, amire az összes ismerős nagyon készült. Sajnos a lakodalom napjára országos gyászt rendelt el a kormány, mert akkor lett légi baleset áldozata a kormányzó fia, Horthy István. Abonyban lezajlott a lakodalom, de zene nélkül. *“Inkább hasonlított a templomba vonuló lakodalmi menet egy gyászmenethez, mint vidám esküvőhöz. Ez volt Füzesabony első, remélhetőleg utolsó néma házassága* - mesélte a történetet.

- 1999 őszén sógorom hívta fel a figyelmem volt kántorunk nagynénjére, aki kitűnő szellemi frissességnek örvendett a maga 99 évével. A lakásában még áll a kemence, a század eleji népi bútort. Megkértük a kántort, hogy segítsen az interjú elkészítésében. A néni nagyon készült a beszélgetésre és a videofelvételre. Úgy tűnt, hogy minden rendben lesz. A művelődési központ videokamerájával kívántuk a felvételeket elkészíteni két hét múlva. Akkorra sajnos a nénit kórházba szállították egészségi állapota hirtelen megromlása miatt. Az interjúra azóta sem kerülhetett sor, betegsége miatt.

A fenti példák azt hiszem eléggé meggyőzőek arról, hogy napjaink elsődleges és legfontosabb feladata a még élő adatközlők felkutatása, írásos dokumentumaik begyűjtése. Minden nappal, héttel kevesebb az esély arra, hogy eredeti anyagokat gyűjtsünk, visszaemlékezéseket készítsünk a még élő személyekkel. Az 1910-es korosztály képviselőivel az utolsó beszélgetéseket tehetjük meg, az 1920-as évek szülöttjei is egyre kevesebben vannak. Ezek az emberek még egy más világ gyermekei voltak. Az én korosztályom még közvetlenül átadott történetekből ismerheti a nagyszülők, dédszülők szokásait, természet közeli életmódját. Velük eltűnik ez a kor is, amit napjaink technikája sem képes közvetlenül pótolni.

9. 1. A könyvtár belső kapcsolatrendszer:

Ahhoz, hogy a könyvtári munka, - esetemben a helyismereti gyűjtőmunka - a leghatékonyabban működjön, a szakmai hozzáértés mellett a jó munkaközösség, a személyes kapcsolatok elengedhetetlenek. Személyi állományunk 6+1 fő. (Igazgató, felnőtt részleg könyvtárosa - igazgatóhelyettes, gyermek könyvtáros, zenei könyvtáros, az informatikus könyvtáros, a takarító, és jómagam, mint helyismereti könyvtáros.

A korábbi évtizedek képesítési problémái ma már egyáltalán nem jellemzik a könyvtárat, sőt a hivatali szervek szerint **“túlképesítettek”** vagyunk. Minden dolgozó több végzettséggel rendelkezik: könyvtári, könyvtárinformatikai, zenei könyvtárosi szakvégzettségek mellett megtalálhatók a pedagógia szakos, történelemtanár, reklámmenedzser, népművelő, matematika tanár, tanító, szoftverüzemeltető végzettségek. Egymás rövid idejű helyettesítése nem okoz problémát, mert mindenki ismeri a másik legfontosabb munkatevékenységeit, aktuális feladatait.

A könyvtár nyitvatartási rendjéből adódik, hogy hetente kétszer mindenki "hosszús", tehát 18 óráig; kétszer 15 óráig, egyszer - csütörtökönként pedig 14 h-ig dolgozik. Tavaly kezdeményezésemre a csütörtöki munkanapom esetenként kutatónapra minősült. Ekkor lehetőségem van idős emberek megkeresésére, belső műhelymunkákra. Én dönthetem el, hogy munkaidőmet hogyan szervezem, amennyiben ez kollégáim munkaidejét nem befolyásolja. A helyismereti gyűjtemény anyagait nem kölcsönözzük, csak a duplum példányokat, azokat is a szigorú feltételekkel: néhány napos időtartam, a kölcsönző személyi adatainak bizonyossága stb. Ezeket pontosan feljegyezzük egy kézikönyv kölcsönző füzetbe, amelyben jelöljük a kiadás dátumát, valamint a kölcsönző könyvtárosnak aláírásával kell igazolnia a kiadás tényét, - ugyanígy a visszavételt is. Még 1996-ban elkészült egy olyan válogatás - külön mappában rendezve - amelyben a Füzesabonyra vonatkozó legfontosabb ismeretek szerepelnek és amelyeket leggyakrabban keresnek. Ilyenek például a település nevének eredete, régészeti emlékek, épületek története, statisztikai adatok stb. Ebben a válogatásban az esetek nagyobb részében a legfontosabb keresett információk megtalálhatók - kollégáim is előszeretettel használják. Az általános iskola 4-5. osztályában környezetből, történelemből gyakran adják a pedagógusaink feladatul a gyerekeknek, hogy fogalmazásban írjanak Füzesabony történelméről, írják le, honnan ered a neve, mit ábrázol a címere, milyen a város zászlója, mit tudnak a vasútállomásról stb. Egy-egy időszak aktuális házi feladataira mi könyvtárosok is szoktunk készülni a források előkészítésével, sokszorosításával.

Gyakran keresnek főiskolások, egyetemisták szakdolgozatok, évfolyamdolgozatok készítéséhez helyi adatokat, kész, kidolgozott témákat pl. munkaerő helyzetkép, kistérségi fejlesztési projektek, idegenforgalmi, turisztikai lehetőségek, városrendezési tervek, építési projektek- beruházási tervek, kulturális intézmények helyzetelemzése, városi költségvetés, szociálpolitika stb. A nagyobb fajsúlyú felmérésekhez, tanulmányokhoz személyes segítséget szoktunk adni. Gyakran előfordult, hogy itthon kerestek meg egy sürgős kérdéssel. Ilyenkor azt is megteszem, hogy bemegyek a könyvtárba és ott és akkor beszéljük meg a problémákat. Épp most, néhány napja szakdolgozatírás idején is kaptam egy telefont, hogy az egyik végzős magyar szakos hallgatónak Füzesabony ragadványneveiről írt szakdolgozatához kellenének olyan statisztikai adatok, amelyeket tavaly már egy másik dolgozatíró - hasonló témában kielemezett. Tudom, hogy mit jelent ilyenkor egy gyors segítség, ezért igyekeztem a kérést teljesíteni. A téli vizsgaidőszakban egy gazdaságtörténet évfolyamdolgozathoz, vizsgabeugróhoz kértek gyors segítséget, mert a fiatalember leadás előtt vette észre, hogy nem írta fel a források bibliográfiai adatait.

Tavaly egy mackói volt nappali főiskolai évfolyamtársnőm keresett meg otthon, hogy a Külkereskedelmi Főiskolai tanulmányaihoz - az egyik tárgyból egy magyar kisváros idegenforgalmához kell stratégiai tervet készítenie. Arra kért, hogy lehetőség szerint segítsek neki.

Hazahoztam a könyvtárból a szóba jöhető forrásokat, analitikusan jelöltem a használható részeket, szóbeli kiegészítést tettem, adtam néhány ötletet. Az illető hálája az egekig ért...

A kolléganőim is tudják, hogy bármikor számíthatnak rám, nemcsak a helyismeret tekintetében. Azt valljuk, *ha probléma van, akkor azt meg kell oldani, nem kikerülni*. A munkaidő kérdését ilyen szempontból rugalmasan kezeljük.

9. 2. A könyvtár külső kapcsolatrendszere⁶²

A könyvtár vezetésének mindig is központi kérdése volt, hogy más intézményekkel, szervezetekkel milyen a munka - és közönségkapcsolata. Ennek javítása, fejlesztése, bővítése fontos volt régen is, de napjainkban ennek jelentősége még inkább megnőtt. A könyvtárak jövője múlhat a kapcsolatok sikerességén. Izolált, befelé forduló közkönyvtár nem teljesítheti helyi társadalmi szerepét, így előbb- utóbb nem is lesz szükség rá.

(Fotó melléklet 26. kép)

A könyvtárunk számos intézménnyel, szervezettel tart fenn munkakapcsolatot. A legfontosabbak helyismereti gyűjtemény - tevékenység szempontjából a következők:

9. 2. 1. Intézmények, szervezetek

Környező települések könyvtárai, fiókkönyvtárak:

Területi szervezésük a vers-és mesemondó, szépkiejtési versenyek. A községek munkáját módszertani segítségadással támogatjuk. Adunk kölcsön könyveket nagyobb számban is vetélkedők segédleteként. Folyik az Internet-címek cseréje. A fiókkönyvtárosokkal közös állományellenőrzés; - pályázati - és rendezvényi tervek megbeszélései folynak.

A könyvtárosok tudják, hogy gyakran rendezünk képzőművészeti kiállításokat. Szívesen vállaljuk fel a kezdő alkotók munkáinak a bemutatását is. Értesítenek bennünket, ha egy-egy színes egyéniség, tehetséges fiatal településükön felbukkan. Ilyen "beajánlásra" jutott el hozzánk például a szihalmi könyvtáros segítségével egy hatvani nyugdíjas tanítónő több száz darabból álló, falvédő gyűjteménye. (Fotó melléklet 15. kép)

A környék településeinek könyvtárosai közül jó néhányan bekapcsolódtak a könyvtári klubok munkájába, gyakran vesznek részt a helyismereti rendezvényeinken. Tavaly októberben, mikor egy megyei könyvtár által szervezett továbbképzésen előadóként a füzesabonyi helyismereti tevékenységről beszéltem, több kistelepeülésen dolgozó kolléga kapott kedvet ehhez a munkához. Besenyőtelki kolléganőnk Nagy klubjában megkezdődtek a visszaemlékezések leírásai; ennek eredményeképp kaptuk meg nemrég az Asszonyok mesélték c. kiadványukat, amelyet nagy szeretettel ajánlottak fel helyismereti gyűjteményünknek.

Megyei Könyvtár - módszertani központ:

Látogatásaik alkalmával tájékoztatást adnak a megyében folyó könyvtári munkafolyamatokról, a megyei kiadványok készületi állapotáról, közös pályázatokról, fejlesztési tervekről. A megyei könyvtár igazgatója is gyakori vendégünk, mivel füzesabonyi lakos, egykori könyvtárigazgatónk. Részt veszünk a továbbképzéseken, megyei találkozók, egyesületi munkában.

A módszertanos kollégáktól szakdolgozatom készítéséhez pl. e-mail-en kaptam meg az elmúlt évek megyei statisztikáit. A könyvtár helyismereti könyvtárosától rendszeresen megkapjuk a "Heves megye honismereti irodalma" c. településekre lebontott sajtóanalitikát floppyn.

A múlt heti, március 27-i megyei könyvtáros egyesületi ülésen hatalmas örömben volt részem. Hogy mit produkál a "véletlen", az erre a klasszikus példa. Az új módszertanos kolléganő bemutatta nekem a volt nappalis évfolyamtársnőjét, Kállai Sándornét, aki az Egészségügyi Szakközépiskola könyvtárosa. Kiderült, hogy a kolléganőnek is van füzesabonyi kapcsolata: nagyapja, Pásztor János iskolaigazgató volt. Az is rögtön szóba került, hogy Pásztor úr 1930-ban főszerzőként megírta Füzesabony monográfiáját, aminek sajnos csak az első 62 oldala van meg a gyűjteményünkben. Már letettem róla, hogy valaha a teljes anyag előkerül - és mit hoz a szerencse? - Egy ismeretlen kolléganővel folytatott néhány perces beszélgetés után kiderül, hogy nagymamája őrzi az eredeti kéziratot, korabeli fotókat hét lakat alatt valahol Egerben. K.S. természetesen megígérte, hogy megszerzi az anyagot, lefénymásolja, a fotókat beszkennerezi.

Az eltelt könyvtáros éveim alatt történt velem egy párszor ilyesmi, hogy rég elveszettnek hitt iratok, fotók kerültek elő. Úgy érzem ez nem csak szerencse, hanem valami más, annál több...

Művelődési központ és a városi televízió:

A szomszéd kulturális intézménnyel számos közös programot, rendezvényt szerveztünk. Kolléganőnk egy időben alkalmi tv bemondást is vállalt, segítünk a riporter munkában, a

könyvtár rendezvényeiről videofelvételeket készítettünk a városi tv számára. Cserébe ők vállalják a hirdetéseink ingyenes közzétételét a képújságban, tudósításaikkal népszerűsítik munkánkat. Megkapjuk tőlük a önkormányzati ülésekről szóló videofelvételeket archiválási céllal. A “Füzesabonyi mozaik” c. kiállításunkra átadták a művelődési központ történetének fotódokumentációját, a rendezvényekről, kiállításokról, kirándulásokról készített felvételeket, amelyek tovább növelték jelentőségét a könyvtár fotógyűjteményének.

2000 tavaszának nagy terve, hogy a Füzesabonyi Híradó c. önkormányzati lap szerkesztését a művelődési központ munkatársai vállalják fel. Az eddigi negyedévi megjelenés gyakoribbá válna, havonta tudósítaná a település lakóit a közéleti eseményekről. A lap állandó helyismereti, kulturális rovattal jelentkezne, amelyhez a könyvtár segítségét kérték.

Füzesabonyi Régészeti Kiállítóhely:

Kiállításaink tárgyanyagának színesítője, helytörténeti fotógyűjteményünk gyarapítója. A “Ki tud többet Füzesabonyról?” c. vetélkedőnk fő támogatója. Segített a gyerekek felkészülésében, gyűjtőmunkájukban. A régészeti szak- és évfolyamdolgozatok “lektora” a munkatársuk, emellett helytörténeti előadások előadója, szakirányú vetélkedőink zsűritagja. Füzesabony régészeti emlékeit megörökítő tanulmányokat tőle kaptuk.

Tavaly év végén, az önkormányzat elképzelése alapján a művelődési központhoz tartozó kiállítóhely, (amely egyébként a megye 2. legnagyobb régészeti anyagát mutatja be) a könyvtár irányítása alá került volna szakmai indokok alapján. Ez számos ok miatt nem történt meg. A kiállítóhely a művelődési központ irányítása alatt maradván augusztus 20-án új épületbe költözik a a frekventált helyen lévő vasútállomás várótermébe. Ennek köszönhetően remélhetően - a kiállítás anyagát jóval több látogató tekintheti meg, mint a városközponttól távol eső, jelenlegi épületben. A város millenniumi tervei között szerepelt egy Füzesabony régészeti emlékeit bemutató kiadvány megjelentetése az ünnepélyes megnyitóra. Ennek szerkesztési munkáját vállaltam fel a kiállítás vezető szakmai segítségével.

Általános iskolák:

Kiemelten kezeljük az iskolai kapcsolattartást, hisz a gyerekek a jövő könyvtárhasználói és a társadalom felelősséggel döntő állampolgárai. *Intézményvezetőkkel, pedagógusokkal* folyamatos a közös pályázatok egyeztetése (számítógépes hálózatok kiépítése, gépesítés stb.), a gyerekeknek szóló rendezvények ajánlása. A testnevelési egyetemen végzős másoddiplomás kolléga 1998-99-ben megírta Füzesabony 1990-es évekbeli sporttörténetét a sajtófigyelő alapján. Mi ajánlottuk neki a témát, amiért később hálás is volt, hisz konzulense tovább bővítésre ajánlotta, s a szakdolgozat kiadását javasolta.

A Tinódi Kórus fennállásának 30 éves ünnepségén beszélgettem volt általános iskolám nyugdíjas pedagógusával. Helyismeret kapcsán szóba került, hogy lánya, Füzesabony oktatásügyének történetéből írta szakdolgozatát a nyolcvanas években. Kapcsolatfelvétel után meg is kaptuk a szakdolgozatot, amely levéltári források felhasználásával készült. Valószínűleg még jó néhányan választhattak szak, ill. évfolyam dolgozati témát a korábbi időszakokban is Füzesabony kapcsán, amelyekről még nincs tudomásunk. Célszerű lenne körlevélben kérni az intézményvezetők segítségét a helyi témájú szakdolgozatok összegyűjtéséhez. Ez a lépés minden bizonnyal további adalékokkal színesítheti Füzesabony megismerését.

Gyerekeknek könyvtárhasználati órákat tartanak a részlegvezetők. Könyvtárlátogatásaik alkalmával bemutatjuk szolgáltatásainkat, gyűjteményeinket. Az idén terveink között szerepel a felső tagozatos osztályokban a helyismereti- helytörténeti rendhagyó órák tanmenetének, óraterveinek kidolgozása, amely hozzásegítene ahhoz, hogy minden iskolás gyermek megismerhesse települése történelmét, hírességeit, a lokálpatriotizmusukat tudnánk általuk erősíteni.

Szintén gyerekeknek indítottuk 1998-ban a Hereditas- gyerekklubot, ahol változatos, érdekes, praktikus témák megtárgyalása mellett - ősszallatok, múmiák, avarok története, turisztikai ismeretek, elsősegélynyújtás abc-je stb. - nagy hangsúlyt kapott a helyi történelem megismerése, a tanulást elősegítő folyamatok közül a jegyzetelési technikák elsajátíttatása, lényegkiemelés gyakorlása. Úgy tapasztaltuk, hogy az utóbbiak készségfejlesztésére nem fordítanak időt az iskolában, a legjobbaknak is problémáik vannak a jegyzeteléssel, noha a későbbi tanulmányaik során mind nagyobb szükség lesz rá.

Remenyik Zsigmond Postaforgalmi Szakközépiskola - és Gimnázium:

Közös pályázatokon való részvétel rendszeres egyeztetést igényel. A Városi Könyvtár kezdeményezésére elkészült a 2M Line helyi kábeltelevízió tulajdonosával közösen kiépíthető városi MAN számítógépes hálózat tervezete, amelyhez tavaly év végén 800 ezer Ft-os pályázati támogatást is sikerült elnyerni. A rendszer egyik kapcsolódási pontja - az általános iskolák mellett - a gimnáziumban lenne, ahol kitűnő technikai felszereltség, korszerű számítógéppark segíti az elképzelések megvalósítását.

A telematikai infrastruktúra fejlesztése, az információs hálózat kiterjesztése a város intézményeire, a kábelrendszeren történő Internet szolgáltatás mind elősegíthetné a könyvtári információk gyűjtését, elektronikus feldolgozását, szétsugárzását. A helyi kommunikáció, információkeresés új technikáját valósíthatná meg a rendszer, amelynek alapjait vérrel-verítékkel most igyekszik lerakni a könyvtár.

A közérdekű közhasznú információk ilyen formájú sugárzása nagyban hozzájárul a társadalmi rendszer demokratizmusához, stabilitásának megőrzéséhez, ugyanakkor a helyismereti tevékenységet is szolgálja. A fejlesztési terveinkkel nemcsak a jelent, de a közeljövőt is megelőzzük, bízunk benne - nem haszontalanul.

Rendőrkapitányság:

A kapitányság sajtóreferense rendszeres tudósítója volt a "Füzesabonyi Híradó"-nak, amely nemcsak a település és körzete bűnügyi krónikájáról számolt be, hanem a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről, a bűnmegelőzési program eredményeiről, rendezvényeiről, a rendőrség által szervezett vetélkedőkről, versenyekről, táborokról. Kialakulóban volt egy együttműködés annak érdekében, hogy helyi adatközlők bevonásával megszülessen egy kronologikus kitekintésű összefoglaló munka a kapitányság történetéről, előd-szervezeti működéséről. A sajtóreferens eltávozásával a kapcsolatok is megszakadtak - legalábbis ami a helyismereti tevékenységet illeti. A jövőben szeretnék folyamatosan beszerezni a kapitányságról éves közrend - közbiztonság beszámolókat, megyei statisztikákat. A kapitányság vezetője ígéretet tett a továbbiakban a kapcsolatok felelevenítésére, kinyilvánította együttműködési készségét.

Tinódi Kórus:

Az 1970-ben alakult férfikar 1999 őszén ünnepelte fennállásának 30. évfordulóját. Ennek tiszteletére nagyszabású koncertet adtak a művelődési központban, a könyvtárban pedig kiállítás mutatta be a három évtizednyi sikerekkel teli működésüket. A kórus által elnyert serlegek, kupák, vándordíjak, érmek, kitüntetések, oklevelek stb. ezentúl a könyvtár helyismereti részlegét gyarapítják, mert a vezetőség felajánlotta a könyvtár számára ezeket a becses relikviákat, a kórus teljes történelmi dokumentációjával, levelezéseivel együtt. Megkaptuk még a kórus elődjének, az Erkel Ferenc Dalkörnek a zászlaját, s a Tinódi Kórus történetét 5 éves ciklusokban megőrkítő emlékalbumokat, a fellépéseikről, kirándulásaikról készült fotókat. Gesztusukat a könyvtár kultúraszervező, a helyismereti munkában elért eredményeinek tiszteletként értékelhetjük.

Egri Gárdonyi Géza Színház:

Színművészei gyakori vendégek a könyvtárban. Az Alkotókör irodalmi rendezvényein többször adták elő a tagság legjobbnak ítélt verseit. Szíki Károly az egri 1956-os eseményekről forgatott dokumentumfilmjét szerette volna folytatni a füzesabonyi résztvevők megszólaltatásával, de ez a korábbi megbeszélésekkel ellentétben - nem a könyvtár segítségével történt, így a füzesabonyi forradalmi főszereplők nincsenek is az elkészített felvételeken. Igaz, ez az együttműködés

meghiúsult, de Szíki Károly további terveiben a könyvtár mint lehetséges partner jöhet számításba: pl. népi folklór megörökítése.

Nyugdíjasklub:

A 6 éve alakult, legnagyobb létszámot felvonultató civil szervezet tagjai főleg az egészségügyi és a helytörténeti témájú előadások látogatói. Fotógyűjteményünk aktív gyűjtőmunkájuknak köszönhető. Az egyik nyugdíjas tagtól kaptuk a világháborús katonák összegyűjtésével kapcsolatos munkánk során a Tizeshonvéd mozgalomról szóló könyvet, amely 1930-as kiadásával ereklyének számít. Mai katonai összefoglaló munkákban, hadtörténeti lexikonokban már benne sincs a tizeshonvédek méltatása. A 10. Honvéd gyalogezred katonái között két füzesabonyi is szerepel, harctéri adalékokkal, életrajzi adatokkal, fotóval, ezért becses I. világháborús emlék a könyv.

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola:

Tanáraik a rendezvényeink rendszeres előadói. 1997-ben volt egy kezdeményezésünk a történelemtanszék felé: *“A Füzesabonyi Városi Könyvtár közismereti rendezvényeinek megszervezéséhez kéri a tanszék segítségét. Könyvtárunkban gyakran kerülnek megrendezésre történelmi témájú előadások, régészeti beszámolók stb., melyekhez külső előadókat hívunk meg. Évek alatt állandó törzsközönségünk - főleg a nyugdíjas korosztályból - alakult ki... Sajnos a könyvtár az utóbbi időszakban a szűk anyagi lehetőségek miatt egyre nehezebben tudja vállalni a rendezvények finanszírozását, ezért szívesen fogadnánk főiskolás előadókat, akik kedvenc témájukból, évfolyam - vagy szakdolgozatuk anyagából vállalnák beszámolók, előadások megtartását a közönségünknek, ami lehetne egy időszak átfogó ismertetése, egy történelmi folyamat jellemzése, emberi kultúrák bemutatása stb. Sok témához tudnánk applikációt biztosítani az előadások színesítéséhez. A főiskolás hallgatóknak e megmérettetés kihívást, munkát jelentene, amit a tanszék kredit pontok megajánlásával értékelhetne. A hallgatók lehetőséget kaphatnának a pontok megszerzésére, saját érdeklődési körük bemutatására - amivel a tanszék hírnevét is öregbíthetnék.*

Intézményünk az utazási költségeket tudná biztosítani. Az 1996-os őszi előadás sorozatunk meghívott előadója volt dr. Misóczki Lajos és dr. Nagy József tanár urak is. Nagy tanár úr előadásán: “A parasztság szociális és társadalmi helyzete az 1950-es években” - két negyedévfolyamos hallgatójuk is részt vett szervezőként...” A továbbiakban kértük a tanszékvezető urat a hivatalos együttműködésre, a könyvtárral való kapcsolatfelvételtre. Sajnos ez a kezdeményezésünk akkor elhalt, de jelenleg nem látunk akadályt az együttműködés ilyen formája előtt. A kezdő lépéseket mihamarabb, újra meg fogjuk tenni...

Dobó István Vármúzeum:

Régész, néprajzos munkatársai rendszeres előadóink. Régészei beszámolnak az M3-as nyomvonalában folyó ásatások új eredményeiről. A könyvtárosuk, múzeumpedagógusuk kérésre segíti a szakdolgozatók forrásfeltáró munkáját. Pl. 1998-ban készült Füzesabony régészeti kultúráiból szakdolgozat, amelynek frissen publikált forrásait a múzeum könyvtárából szereztük be, ugyanígy ásatási diákat is.

Heves megyei Munkaügyi Központ Füzesabonyi Kirendeltsége:

Vezetőjével, munkatársaival szintén jó kapcsolat alakult ki az elmúlt években. Minden évben megkapjuk megyei tájékoztatójukat, amelyben a munkaüggyel, munkanélküliség - munkaerőpiaci helyzettel kapcsolatos elemzéseket, statisztikákat találhatunk településekre történő lebontásban is. Az 1992-től meglévő éves kiadványokat nagy előszeretettel használják az évfolyam - és szakdolgozóink. A helyismereti gyűjteményünk legkeresettebb dokumentációi ezek, a téma társadalmi súlya miatt. Éppen ezért különös figyelemmel gyűjtjük a munkaüggyel kapcsolatos dolgozatokat, felméréseket. Egy látogatónk épp ebben az évben - végzős gazdasági szakos főiskolásként - készítette el a "Füzesabony és kistérsége munkanélküliségi problémái" című szakdolgozatát, amely a munkaügyi központ éves tájékoztatói mellett kitűnő segédanyaga lehet a dolgozatóknak, de a könyvtárvezetésnek is - pályázatok, jelentések, beszámolók készítésénél.

Füzesabonyi Polgármesteri Hivatal:

Főleg nyugdíjasként, félállásban dolgozó főépítészével van jó kapcsolatunk a helyismeret szakterületén. Helytörténeti rendezvényeink rendszeres látogatója, maga is többször vállalt már előadást építészettel kapcsolatos témában, pl.: "Füzesabony védett művi környezete" stb. A városrendezési tervek lakossági véleményeztetése szintén a könyvtárban, a Helyismereti Baráti Kör tagjaival történik először.

A településrészek rendezési tervei, a város általános rendezési terve (ÁRT), sőt a város zöldövezeti rendezési terve is megtalálható az ő közreműködésével a könyvtár gyűjteményében.

Dr. Veres Zoltánt tavaly év végén kértük fel, hogy készítsen egy összeállítást az 1945 után épült fontosabb füzesabonyi épületekről rövid bemutató leírással. Ennek elkészítését vállalta, sőt egy nagyobb léptékű tanulmányban gondolkodva kiterjesztette a tárgyalás körét Füzesabony összes építészeti, köztéri alkotásainak bemutatására, művi környezetének változására, amely településünket a II. világháború végétől jellemzi. A kiadásra is előkészített tanulmány szerkesztési, szakmai munkálataihoz kérte a mi segítségünket is.

Veres Zoltán már több évtizede dolgozik építészként a településen, az építészeti iroda munkatársaként is hosszú évek óta ismerheti közvetlenül a fejlesztési folyamatokat, szakmai problémákat. Szerencsére elődjei 1950-es évekbeli munkáját is jól ismeri.

Az építészeti iroda munkatársaitól kérésre megkaptuk azokat a város által külsős szakértőkkel készített felméréseket, tanulmányokat, amelyek a kistérség fejlesztési lehetőségei kapcsán kerültek összeállításra a gazdaság, idegenforgalom-turizmus, humán erőforrások, környezetvédelem stb. témakörében. Ezek az anyagok a helyismereti gyűjtemény szintén legnépszerűbb dokumentációi közé tartoznak.

Ugyanígy birtokoljuk a Polgármesteri Hivatalból származó - az intézmények korszerűsítésével kapcsolatos átvilágítások, felmérések anyagait, amelyeket a racionálisabb működés érdekében a gazdasági megszorító intézkedések hatására készítettek.

Az önkormányzati jegyzőkönyvek másolatát a kezdetektől megkapja a könyvtár, az előterjesztések teljes anyagával. Ezekben is találhatunk szép számmal éves munkaterveket, intézményi működéssel kapcsolatos beszámolókat, jelentéseket.

Az előzőekben röviden vázoltam a városi könyvtárunk **helyismereti tevékenységéhez kapcsolható intézmények, szervezetek** bemutatását. Remélem, az együttműködésre hozott példák további ötleteket adhatnak a most alakuló helyismereti gyűjteményeknek a gyűjtemény, a tevékenység szakmai megalapozásához.

A következőkben azokat a **személyeket** szeretném bemutatni, akik legtöbbet tettek Füzesabony múltjának megőrzéséért, feltárásáért, akik a legaktívabb forrás - és anyag közlőink voltak. Itt is igyekszem majd kiemelni a más könyvtárak által felhasználható lehetőségeket.

9. 2. 2. Magánszemélyek

Sziklai János: (1909 -)

Neve már többször előfordult a dolgozatom korábbi fejezeteiben. A legaktívabb, legkészségesebb könyvtár látogatóról van szó, aki alapítója volt a Helyismereti Baráti Körnek, annak elnökeként hozzájárult a több mint egy évtizedes sikereihez. Nem kezdődhet és nem végződhet új helytörténeti tanulmány megírása az ő megkérdése, forrásközlése nélkül. Rátkai István is, mielőtt hozzáfogott volna Füzesabony településtörténete c. könyvének megírásába - először Sziklai Jánost kereste. Kikérte véleményét, átnézte forrásait, s csak utána vágott bele a levéltári kutatásokba.

Füzesabony történetének szinte bármely fejezetéhez kérhetünk tőle adatokat. Lakása múzeumhoz hasonlít: a folyosókon, a szobákban, sőt még a melléképületekben is halomban állnak a régi könyvek, újságok, jegyzetek, - az 1949 óta folyó szorgalmas gyűjtőmunka emlékei. Sziklai János már akkor a fejébe vette, hogy megírja Füzesabony "igazi" monográfiáját, amiben minden benne van, - a tősgyökeres abonyi családok megtalálhatják majd a családfájukat. Lelkesedése sohasem tört meg, résztanulmányok készültek, számos szak-évfolyam és tudományos diákköri pályázat sikerességét ő alapozta meg, de az igaz nagy munka - a monográfia elkészülte - még várat magára.

Nagy József, az EKTTF nyugalmazott tanára a *megye kincsesbányájának* nevezte a Sziklai J. által összegyűjtött rendkívüli ritkaságú anyagot. Az elmúlt évtizedek alatt számtalan újságcikk méltatta a *füzesabonyi krónikás* munkásságát. Legutóbb a Heves Megyei Hírlap 1999-es kalendáriumában jelent meg róla egy életrajzi írás Budavári Sándor tollából: Ötezer oldal Füzesabonyról : aratógazda helyett végül helytörténészként emlegetik címmel.⁶³

Tasi János: (1919 -)

A másik "nagy öregünk" Tasi János, aki a könyvtár szinte napi vendége. 1919-ben született tősgyökeres füzesabonyi családban. Ősei származását az Árpádok vérvonaláig vezette vissza. 80 éves kora ellenére aktív fizikai munkát is végez. Gyűjtőszervezetének köszönhetően - Sziklai bácsihoz hasonlóan - ő is hatalmas értékekkel rendelkezik. Fiatal tanulóéveiben az 1930-as években budapesti papírzúzdából hátizsákban hordta haza a megsemmisítésre ítélt régi könyveket. Több száz könyvet mentett meg az enyészettől, zömében 1800-1900 között megjelenteket, de vannak korábbi kiadásúak is, sőt országos ritkaság is akad közöttük: *pl "Szent Biblia az az Istennek ő és Új testamentomában foglaltatott egész szent írás. Magyar nyelvre fordítottatott Cároli Gáspár által. Amstelonában Jansonius János költségével nyomtatva, 1645."* A könyv belső lapjain olvashatjuk a tulajdonos nevét: *Radványszky*.

A Magyar Nemzet 1979. jún. 17-i, vasárnapi számában a 9. oldalon jelent meg egy írás, amelynek köze lehet a füzesabonyi ritkasághoz, míg a "Régi hungarikák hollandiai könyvtárakban" címmel megjelent cikkben (Magyar Nemzet, 1980. márc. 9. vasárnap 11.p.) összesen 4 meglévő példányról tudnak az 1645-ös amszterdami - amszterdami ? kiadásból. Sajnos a Radványszky kódex elemzését Tasi bácsi nem engedte meg, csak többszöri unszolásra mutatta meg két alkalommal, egy-egy rövid időre. A cikkek végigolvasását sem tudtam megtenni, így csak gyanítani tudom, hogy a Károlyi Biblia 1645-ös, 2. kiadásáról, az amszterdami kiadásáról van szó. Ha igen, akkor Füzesabonyban hatalmas értéket őriznek egy

családi ház szigorúan elzárt szekrényében... Tasi János bácsi szigorú titoktartásra kötelezett, de kötelességemnek tartottam a gyanúról beszámolni. Ezt az egy kódexet a teljes elkülönítés miatt eddig csak nagyon kevesen láthatták, még kevesebben voltak azok, akik kézbe is foghatták.

Múzeumhoz hasonló lakásában a pincétől a padlásig mindenhol régi iratokkal, könyvekkel, térképekkel találkozhatunk.

- A Füzesabonyi MÉH- telepről mentette meg *“Füzes - Abony nagyközség felvételi előrajza, 1886. c. térképet.* Ennek fontosságát már jeleztem a településtörténeti összefoglalóban.
- *Nagyváthy János: A szorgalmatos mezei gazda c. könyvének 1791-es eredeti kiadásával is büszkélkedhetik.* (Az úttörő mezőgazdász javaslatára létesítette Festetics György a Georgikont.)
- *Horváth Mihály, Orbán Balázs, Fényes Elek, Ipolyi Arnold* korabeli műveinek meglétét szintén a legjelentősebbek közé sorolhatjuk, hisz - főleg az utóbbi kettő - helytörténeti alapforrásként is felfogható.

Régi történelmi összefoglaló munkák, megyei monográfiák, emlékalbumok, jubileumi kiadványok, folyóiratok ünnepi számai, híres/hírhedt történelmi eseményekhez kapcsolódó ritkaságok, időjárás események leírásai, népi gyógyítás, természetfeletti erők működésével kapcsolatos anyagok található gyűjteményében, melynek minden egyes darabjában ott a *“Tasi János családi könyvtára”* c. bélyegző lenyomata. Olyan ritkaságokról van szó, amelyek bizonyos esetekben már csak országos könyvtárak gyűjteményeiben található meg. Ezen kiadványok bemutatása, beszerzési körülményeik ismertetése, a korabeli kiadók, nyomdák elemzése külön szakdolgozat témája lehetne.

A könyvészeti ritkaságok némelykor a helytörténet közvetlen forrásai lehetnek. Csak két példa:

- *A Magyar Frontharcos Mozgalom / Mándoky Sándor; Faragó László írta, szerkesztette. - Bp., 1938.*
- *Heves vármegye vitézei / Benkóczy Emil . - Eger, 1936.*

Mindkét kiadvány jelentősen segítette az országos felhívás hatására megszervezett gyűjtőmunkánkat, amely a világháborús katonáink személyi adatainak megőrzését, felkutatását tűzte ki célul. A kiadványok analitikus feltárásával több tucat füzesabonyi katona haditevékenységének megismeréséhez jutottunk.

Külön örömet jelentett, hogy nemrég egy főiskolás hallgatónak tudtunk segíteni kiselőadásához -*A magyar közlekedésügy monográfiája* című - Ladányi Miksa szerkesztésében az 1930-as években készült kiadványból. Ennek a fontosabb fejezeteit, megállapításait, történelmi

összefoglalóit korábban lefénymásoltuk, - és bár nem kifejezetten a helyismereti gyűjtemény részeként - elraktároztuk. Hála Tasi Jánosnak, aki felhívta a figyelmünk ezen összefoglaló munka fontosságára.

- *Házi - Patika vagy szükségben segítő orvosi könyvecske a nem orvosok számára a külső és belső Nyavalyák legnyomósabb és a valóságos tapasztalás által bébizonyosodott Házi Orvosi szereknek esmeretére és alkalmaztatására vagy használására* A Wigand György árujaként jegyzett, Kassán 1830-ban megjelent könyvecske belső lapjain egy számomra értékes bejegyzés található. *“Kedves tanítványomnak, Tasi Janinak...1979. IX. 1. Pap Irén”*
A korábbi tulajdonos nem sokkal halála előtt adta Tasi J. -nak a könyvet, hálája jeléül, amiért feleségével olyan kitartóan segítettek életét az 1950-es évekbeli meghurcoltatása idején is.

Tasi J. tetemes mennyiségű **fotoval** is rendelkezik. Ezek forrása egyrészt az évtizedekkel ezelőtt dolgozó fényképész rokona munkája, másrészt pedig a gyerekkora óta tartó gyűjtőszervevénye eredménye. Fekete-fehér fotóit a könyvtár is továbbmásoltatta.

A történelem, a természeti erők működésével kapcsolatos fogékonyságát a népgyógyító javasasszony nagymamája szellemi örökségének tartja.

Pap Irén: (1898 - 1980)

A község sokoldalú, “egyetlen s utolsó néptanítójára” hálával és szeretettel emlékszik minden egyes még élő tanítványa.

1898-ban született Kálban. Édesapja kántortanító volt. Miután szárnyára bocsátotta mindhárom gyermekét, elköltözött az élők sorából. Mély Isten-hitüket, tisztaerkölcsű magatartásukat szüleiktől örökölték a Pap testvérek.

Irénke a tanítói oklevelét Egerben, az Angolkisasszonyok intézetében szerezte. 1916-ban került Füzesabonyba édesanyjával és két testvérével. Nővérével, Idával tanítói állást kaptak, míg bátyjuk később a község jegyzője lett.

Pap Irén élete során a tanítás mellett vallásos mozgalmakat (1928 Mária Lányok Társulata; Mária Kongregáció Egyesület) honosított meg, szervezte a hadifogságból hazatért katonák fogadását, kiállításokat rendezett, a község kulturális életének gyújtópontja volt.

Szervezeteinek tagjaival az évek során felkutatták és felelevenítették a régi népszokásokat, felújították a már elfelejtett népviseletet. Színdarabokat tanultak, népdalesteket rendeztek. Az előadások bevételeiből felszerelték a csecsemőotthont. A háború után a megrongálódott templom rendbehozatalából is kivették a részüket, pótolták az elveszett templomi ruhákat.

Levelező tagja volt az Egri Gárdonyi Géza Társaságnak. Személyesen ismerte Blaskó Máriát, a Szívgárda országos vezetőjét, Mécs László és Sík Sándor pap-költőket.

Irodalmi tevékenysége is rendkívüli: az 1910-es évektől napi bejegyzéssel naplót vezetett, nyomon követte tanítványai szellemi gyarapodását, verseket, színdarabokat írt, melyek száma a több évtizedes munka alatt több százra gyarapodott. Minden egyes ballagó tanítványának adott egy-egy általa írt verset, gondolatot útravalóul. Lokálpatriotizmusának köszönhetően nem volt olyan diákja, amelyik ne ismerte volna az Öregdombi ásatások jelentőségét.

A testet-lelket nemesítő szép munkájának az iskolák államosítása vetett véget. Az 1948-as iskolaév beindításakor az alakuló értekezletre a két Pap - lányt meg sem hívták. Kiköltöztették őket a tanítói lakásból - jelenleg a Régészeti kiállítóhely épülete - egy kocsmahelyiség ivójában kaptak helyet. Testvérüket is elbocsájtották jegyzői állásából. Fizetés nélkül maradtak.

Szenvedéssel teli, nehéz, hosszú korszak szakadt rájuk, amit csak a nép szeretete enyhített némileg. Az éj leple alatt jöttek a hűségesek. Élelmet, tüzelőt hoztak. A Kalász lányok kimostak, takarítottak, míg Irénke beteg édesanyját, testvéreit ápolta, zúgolódás és panasz nélkül. A nyomorból is tudott erényt kovácsolni. Minden időt kihasználva írt. Színdarabok, versek, minden alkalomra illő köszöntők születtek. A semmiből is tudott adni, ha mást nem egy-egy mosolyt, jó tanácsot szeretetet. Tétlenségre, némaságra kényszerítve is világító fáklya volt népe számára.

Szeretteit sorban eltemette. Míg őket ápolta, szívinfarktusait lábon hordozta. Sorsában megbékélten, teljesen Istenre hagyatkozva élt. Az alábbi sorok kívánságára kerültek a halálát bejelentő értesítőre:

“Itt a perc, az áldott, melyre szívem vágyott,

Lelkem íme tárva, Üdvözítőm várja!”⁶⁴ (Fotó melléklet 20. kép)

Fájdalommal és tisztelettel adózott Füzesabony népe sírjánál. Egy tanítványa így méltatta:

“Irénke néni nyugodtan állhat az Isten ítélőszéke elé. Viszi cselekedeteit, szorgalmas munkáját, mellyel tanítványaiból tisztelettudó, hazaszerető embereket formált, akik példája nyomán megalapozott, hívő keresztények lettek. Viszi végtelen türelmét, mellyel keresztjét hordta Krisztust követve. Földi életének minden cselekedete egy-egy lépés volt a boldog örökkévalóság felé.”

“Minden ami rád szakad, tűrj békességgel, maradj hűséges a megaláztatásban, Mert az aranyat tűzben próbálják, a kiválasztottakat meg a balsors kohójában.”⁶⁵

Iréne népszerűségét még ma is jól jellemzi, hogy az 1999. márciusában megjelent "Emelj süveget...: 1848-49 című helyi kiadványunk egy fejezetében a Pap Irén által írt kisprózák szerepelnek, amelyeket Bán Anetta egyetemista hallgató rekonstruált a korabeli írások alapján, eredetileg pályázati anyagként. A hagyaték őrzője a korábban már szintén említett özv. Orsovay Edéné rosszallását fejezte ki, hogy Irénke neve csak a lábjegyzetben, forrásközlőként lett megjelenítve a kiadványban.

Sokak szerint érdemei akkorák voltak, amely azt sem tenné lehetővé, hogy neve más szerzőkkel együtt szerepeljen. A könyv nem mutatja be kellően Irénke munkásságát.

Ezeket a hangokat csak igen nehezen lehetett megbékíteni, lecsendesíteni, pedig bennünket a legnagyobb jószándék és tisztelet vezérelt az összeállításkor.

Pap Irén irodalmi hagyatékát Sáríka néni több helyre elküldte: az egri angolkisasszonyokhoz, Erdélybe, az egri Heves Megyei Levéltárba, az eredeti kéziratokat pedig a füzesabonyi plébániára adta be megőrzésre. Egy másolt példány a könyvtárba is bekerült, amelyet ideiglenesen átadtam Bán Anettának, aki vállalta az anyagok rendezését, egy irodalmi bibliográfia összeállítását. A neves tanítónőre méltán büszke a város, az egykori tanítványok hálája pedig sírig tartó. Éppen ezért a helyismereti gyűjteményünk értékes része Pap Irén irodalmi hagyatéka, amely valóban megérdemelne egy önálló kötetet, amelyben legjobb írásait válogatnánk össze.

Bán Anetta

Szociológia - magyar szakos egyetemistaként nagy előszeretettel búvárkodik a helyi történelem nagy fejezeteiben is. Számos megyei, országos pályázat eredményes résztvevője, díjnyertese. Ő gyűjtötte össze a Füzesabonyban még fellelhető népi hímzésmotívumokat, megírta az úttörőmozgalom helyi emlékeit, rekonstruálta Pap Irén irodalmi hagyatékából az 1848-49-es eseményekhez kötődő írásokat, tisztázta Petőfi és Füzesabony kapcsolatát, sőt szakterületéből adódóan több kiváló munkanélküliséggel kapcsolatos felmérése, elemzése született. Ez utóbbiakat gyakran használjuk mi is könyvtárosok a pályázatokhoz, beszámolók készítéséhez.

Orsovay Edéné: (1911 -)

A 89 éves Sáríka néni 1919 december 6-án menekült családjával Magyarországra a felvidéki Árva vára mellőli szülőfalujából. (Történelmi háttér: Magyar Népköztársaság kikiáltása, polgári demokratikus Magyarország, nemzeti függetlenség, majd román, cseh offenzíva megindulása Magyarország ellen.) Az anyai ágon rokon Szmezsányi egri püspöki család segítségével sikerül a Heves megyei megtelepedés. Sáríka később férjhez megy az érseki

uradalom egyik intézőjéhez, Uzonyi Lászlóhoz, akivel a füzesabonyi belső majorság tisztartói lakásában kezdik közös életüket. Uzonyi részt vett az I. világháborúban, ahol érdemei elismeréseként megkapta az I. osztályú ezüst vitézségi érmet. A korabeli füzesabonyi társadalmi elithez tartozó gyermektelen házaspár állandó résztvevője, szereplője volt minden jelentős helyi rendezvénynek, eseménynek. Ezek dokumentumai - fotók, meghívók stb. részben megmaradtak, s a könyvtári gyűjteményünket gyarapítják.

A II. világháború után Sáríka néni megfosztva a korábbi gazdagságtól, a tisztartói lakás melléképületét kapta meg. Még egyszer férjhez ment, a jónevű kántortanítóhoz, **Orsovay Edéhez**. Második férje is I. világháborús hős volt, az I. osztályú ezüst vitézségi érem tulajdonosa. A hagyatékából megmaradt fotókat, személyi iratokat nagy becsben tartjuk.

Sok dokumentum szó szerint a padlás porából került elő. A gyűjtőmunkában nagy segítségemre volt **Bukovenszki Zoltán** papnövendék, aki Sáríka néni "fogadott unokájaként" felkutatta a parókia régi könyveit, kéziratok dokumentumait is, továbbá saját családi hagyatékával is gazdagította gyűjteményünket.

Orsovay néni jó barátja volt a Pap testvéreknek. Pap Irén irodalmi hagyatékában betöltött szerepéről már szóltam.

Rátkai István: (1931 -)

Az egykori füzesabonyi könyvtárigazgató a Helyismereti Baráti Kör kezdeményezésére vállalta fel, hogy aktív nyugdíjasként megírja a Füzesabony történetének hiánypótló művét - *Füzesabony településtörténetét*. Könyvtáros fejjel gondolkodva, legteljesebb szakmai precizitással készítette el a tanulmánynak készülő munkáját. Kutatásainak levéltári, könyvtári forrásait a meglévő helyi dokumentumokkal kiegészítve foglalta össze, s tette közzé könyve bibliográfiájában. Szakmai szempontból ez tekinthető a - megjelenésében a Könyvtárbaráti Társulás által támogatott kiadvány - legfőbb értékének. Erre a szerző is felhívta a figyelmet a könyve előszavában. A levéltári anyagok közzétehető, fénymásolt dokumentumait a könyvtár rendelkezésére bocsájtotta a levéltári lelőhelyjegyzékekkel együtt, így a helytörténeti gyűjteményünk jelentős forrásanyagokkal gyarapodott, gazdagodott. A jövő tervei között szerepelt az 1945-ig tárgyaló településtörténet folytatásának megírása.

Rátkai István gyerekkori barátja, egykori osztálytársa Zombor László.

Zombor László: (1931 -)

A füzesabonyi származású, jelenleg Budapesten élő nyugdíjas katonatiszt szintén különös gyűjtőszennvedélye miatt került a könyvtár látókörébe. Antikváriumokban, aukciókon keresi - vásárolja a korabeli füzesabonyi képeslapokat is számos más kuriózum mellett. Elkészítette *Füzesabony képekben* c. képeskönyvét, *Erőd a Laskó partján* c. II. világháborús gyerekkori visszaemlékezését, katonatiszti hivatásával magyarázható *Magyar repülő emlékek*-et, és "A centenárium és Füzesabony" c. szubjektív hangú memoárját az 1948-49-es centenáriumról. Ez utóbbi az *Emelj süveget...* c. tanulmánykötetünkben is megjelent, szerves részét alkotva a forradalmi helyi hagyományoknak. A tanulmány különleges értékét növeli, hogy mellékletként tartalmazza az országos centenáriumi jelvényeket, amelyek így, - teljességében összegyűjtve - csak itt szerepelnek.

A füzesabonyi képeslapgyűjteményt 1999 nyarán kértük el a gyűjtőtől, mert terveztük, hogy a számítógépes digitalizációjukat követően megjelentetjük CD-ROM-on, a többi helyi vonatkozású fotóval. Az idén megtörtént a képek szkennerezése, amelyben a Füzesabonyi Híradó technikai szerkesztője volt segítségünkre. Előre láthatóan még ez évben elkészül a "Füzesabony képekben" c. fotó CD, megfelelő kereső rendszerrel segítve a képekkel való ismerkedést.

Trojan Marian Jozef ⁶⁶ (1931 -)

1931. április 22-én született a lengyelországi Przemysl-ben. 1939-ben lengyel menekültek egyik csoportjával gyermekként került Magyarországra. Táborokban vészelte át családjával a II. világháborút, s csak 1945 áprilisában tért vissza szülővárosába. 1946-tól két évig a Párizsban tanult Stonnski Marian festő magániskolájába járt, - 1951-ben érettségizett. 1954-56 között az akkor végzett s később élvonalbeli grafikus, Jerzy Panek krakkói szabadiskolájában kezdett elmélyülten foglalkozni a képzőművészettel, itt sajátította el a mesterségbeli ismereteket.

1956-ban magyarországi látogatásakor megnősült. (Azt a Kelemen Mártát vette feleségül, aki az 1939-es füzesabonyi befogadó családjának dédelgetett kislánya volt. Kapcsolatuk később sem szakadt meg, hisz levelezés útján mindig tudatták egymással életük fontos eseményeit.) Még ebben az évben kezdte építészeti tanulmányait a Krakkói Műszaki Egyetemen, melyeket már a budapesti karon fejezett be, ugyanis 1957-ben végleg Magyarországon telepedett le. (Füzesabony, Negyvennyolcas út 4.) 1960-62 között az egri Műemléki Felügyelőségen dolgozott, ahol építészeti kutatásokat is folytatott. Építészeti tanultsága ex librisein is kiütözik, gyakran jelenít meg városképi részleteket, épületeket, s innen ered az is, hogy kisgrafikáinak egy részére jellemző a szigorú szerkesztettség, a fekete-fehér foltok ökonomikus tagolása.

1962-67 között tagja volt a Fialat Képzőművészek Stúdiójának, s részt vett kiállításokon. 1975 óta a Képzőművészeti Alapnak is a tagja. A hazai országos, csoportos és egyéni tárlatokon kívül többször vett részt lengyelországi kiállításokon, s Európa más országaiban is bemutatkozott munkásságával, pl. az egykori Jugoszlávia, NDK, de szerepel a listán Portugália, Belgium, Dánia is. Trojam Marian Jozef kisgrafikai állandóan szerepelnek az ex libris - kiállításokon, biennálékon.

Az alkotó számos hazai, nemzetközi képzőművészeti díj birtokosa. Művészetébe beépülnek a lengyel és a magyar vonatkozású témák, motívumok, a két nép kulturális és megjelenítésbeli hagyományai - sok esetben nemcsak egymás mellett élve, de egymást meg is termékenyítve. Két lánya is örökölte apjuk művészi, élvonalbeli adottságait: Tünde komoly színészi vénával rendelkezik, míg Márta az irodalomhoz érez indíttatást. Elvégezte a krakkói egyetem művészettörténész szakát, jelenleg az egri lengyel kisebbségi önkormányzat elnöke.

Marian a füzesabonyi könyvtár ünnepi rendezvényeinek rendszeres kiállítója, a lengyel összejövetelek fő szervezője. 1982-ben az ő vezényletével jött létre a könyvtár ma már egyik legrégebbi gyermekcsoportja, a **Lúdas Matyi Klub**. A gyakorlati foglalkozásokon a gyerekek elsajátíthatták a kézműves alkotótechnikák egyes fogásait, a sokszorosító eljárásokat.

Marian kisgrafikai, -ex librisei, metszetei méltán kerültek a szakma érdeklődésének középpontjába. Az alkotások vásárlására, gyűjtésére a könyvtár igazgatója tudatosan nagy gondot, figyelmet fordított, így válhattak a helyismereti gyűjtemény kiemelt állományává. A nyugdíjas művész úr jelenleg is az egyik legaktívabb adatszolgáltatónk.

Váraljai István - Poroszló: (1928 -)

A Poroszlói Újság szerkesztője gyakori vendége a könyvtárnak. A nyugdíjas tanárúr hihetetlen szeretettel, odaadással gyűjti évtizedek óta a Poroszlóra vonatkozó helytörténeti irodalmat. Ennek propagálásával jelent meg évekkal ezelőtt a könyvtárban, s azóta rendszeres szakmai kapcsolatunk van. Ha teheti, havonta ő hozza a Poroszlói Újság friss számait, amely jelentős helyismereti irodalmat közölt már le az eltelt évek alatt. A lap az országos amatőr szerkesztésű újságok között 1996-ban, szakmai döntés alapján a legjobbnak járó díjat érdemelte ki. V.I. rendelkezésemre bocsájtotta a poroszlói Graeffl családdal kapcsolatos szakdolgozatokat, térképeket, kiadott helyismereti dolgozatokat, stb., cserébe megkapta tőlünk az általunk gyűjtött levéltári kiadványok Poroszlóra vonatkozó analitikáját, - mint például legutóbb az 1848-49-es nemzetőrök névsorát. Sikerült újságjához állandó szerkesztőgárdát kialakítani a helyi értelmiségiekből. Az 1000 példányban megjelenő lapnak számos Ny-Európai országból vannak olvasói, de van előfizetője Amerikából is.

A többi helyismereti adatközlőnkéről, forrásszolgáltatóinkról külön nem írok, inkább az állomány bemutatása kapcsán emelném ki személyüket.

A gyűjtemény építésében segítő intézmények, szervezetek, magánszemélyek:

Intézmények, szervezetek, klubok	
Helyi kapcsolat	Külső kapcsolat
Művelődési központ, Városi Tv	Környező települések könyvtárai: (főleg Besenyőtelek) fiókkönyvtárak
Füzesabonyi Régészeti Kiállítóhely	Megyei könyvtár - módszertani központ
Általános Iskolák	Egri Gárdonyi Géza Színház - színészek
Remenyik Zsigmond Postaforg. Szk. -és Gimn.	EKTF tört. tanszék: Misóczki Lajos, Nagy József, Csesznokné Kukucska Katalin, főiskolás előadók
Óvodák: fotók, óvodatörténet, nevelési program	DIVM: Csiffáriné S. Edit néprajzos, Domboróczky László régész, könyvtáros, múzeumpedagógus
Heves Megyei Munkaügyi Kp. Füzesabonyi Kirendeltsége	Poroszló - Váraljai István, a Poroszlói Újság szerkesztője, amatőr helytört. Kutató
Polgármesteri Hivatal: hatósági, építészeti iroda	Szihalom: amatőr helytört. Kutató
Mezg. Szövetkezet: Sziklai János - Tsz brigádvezetőként gyűjtötte dokumentumait	Tiszafüredi Városi Könyvtár: Gál Sándor - helyismereti adatbázisépítés módszertani segítség, adatbázis
Füzesabonyi Rendőrkapitányság	Kápolna: plébános, isk. igazgató - kápolnai csata leírása, szakdolgozatok pl dohánybeváltóhely tört.
Egészségügyi Központ - éves jelentések	Megyei Levéltár: Kovács Béla, Csiffáry Gergely, könyvtáros
Családvédelmi Központ, Gyámhivatal - éves jelentések	
Templom, plébánia forrás lehet: Historia Domus, Canonica Visitatio, Iskolalátogatási Jegyzőkönyvek, templomtörténeti dokumentumok,	
Szervezetek, klubok	
Tinódi Férfi Kamarakórus - 30 éves fennállásuk tárgyi emlékei; fotók, levelezések stb.	
Füzesabonyi Nyugdíjasklub - rendezvénylátogatók, forrás - és adatközlők	
Füzesabonyi Cserkészek Szervezete - Zele Enikő	
Könyvtár	
- Magyar - Lengyel Klub - lengyel hagyományok ápolása	
- Helyismereti Baráti Kör - helyismereti munka szakmai részének koordinátora, segítője	
- Könyvtárbaráti Társulás - gazdasági szerv, célja könyvtártámogatás szervezése	
- Alkotókör: képzőművészek, irodalombarátok összefogója	

Célszerű **korosztályra, foglalkozásra, érdeklődési körre, lakóhelyre** levetíteni a helyismereti gyűjtőmunka szervezését, úgy, ahogy Füzesabonyban tettük. E négy kategóriával nagyjából lefedhető egy település egész területe (településrészek), gazdasági, társadalmi sajátossága, lakóinak kulturális öröksége, hagyományai, “szociometriai térképe”. (Kívánom hangsúlyozni: a helyismeret nem korlátozódik csak a helytörténetre!)

Korosztály: A jelenkor és a közelmúlt - megismerésének, feltérképezésének egyik szóba jöhető formája a korosztály szerinti elemzés. Minden korosztálynak más - más a történelmi tudata, a megélt, átélt események külső - belső hatásának erőssége. Épp ezért célszerű vizsgálni az országos történelmi események helyi megéléseit, hatásait. Lényeges az is, hogy egy adott eseményt a személy életének melyik szakaszában élte meg, milyen minőségben, milyen mélységben érintette életútját.

Nem elég visszaemlékezéseket dokumentálni “csak öregektől”, ha lehetőségünk van rá, ha a téma engedi, a fiatalabb generációkat is kérdezzünk meg. Pl. a rendszerváltás utáni, a település közművelődését érintő változtatásokat másképp látja egy már nyugdíjas szakember, és másképp az eseményekben aktívan részt vállaló. A visszaemlékezés szubjektív tudata miatt mindig meg kell gondolni, hogy kinek az illetékességét tekintjük elsődlegesnek.

Foglalkozás: egy település társadalmi struktúráját erősen meghatározza, hogy lakói milyen gazdasági környezetben élnek, milyen munkalehetőségeket találnak. Pl.: egy Bükki faluban nem beszélhetünk helytörténetről az erdőgazdálkodás, erdei mesterségek dokumentációja nélkül. Füzesabony ebből a szempontból teljesen heterogén képet mutat, annak ellenére, hogy a mezőgazdaság szerepe kiemelkedő volt, ugyanígy a vasút is. A város - legidősebb generációihoz tartozó - lakossága nagyrészt egykori mezőgazdasági munkás, summás volt. A visszaemlékezések, tárgyi emlékek gyűjtésében jelentős eredményeket értünk el.

Jelenleg nincs meghatározó foglalkozás, az önkormányzat a legnagyobb munkáltató. Az intézményhálózat szerepe domináns. Az intézményekre vonatkozó emlékek gyűjtését is kiemelten kezeljük: könyvtár, zeneiskola- zenei élet, művelődési központ rendezvényei, csoportjai, iskolai fotók, raj-és őrsi naplók, tanulmányi - és sportsikerek, tanári visszaemlékezések mind a helyismereti gyűjtemény színesítője, gazdagítója lehet.

Érdeklődési kör: kiemelése főleg a kulturális örökség, hagyományok továbbéltetése szempontjából lehet jelentős. A Füzesabonyi Alkotókör célja és tevékenysége lehet a klasszikus példája ennek a helyismereti csoportosításnak.

Amennyiben egy adott településen van(nak) olyan személy(ek), akik valamilyen különleges gyűjtőszennedéllyel bírnak, különleges hobbijuk van, vagy valamit fanatikusan csinálnak, azt is célszerű valamilyen formában a helyismereti tevékenységnek feltárni, dokumentálni, hisz az része a közösség életének, rá jellemző egyedi sajátossággal bír. Talán e kategória segítségével jutunk legmesszebb a szűken értelmezett helytörténeti feltáró tevékenységtől.

Lakóhely: egy-egy községben, városban a helyi híres szülötteken, tősgyökeres családokon kívül élnek bevándorlók, betelepült családok, akik gyökereikben is hatalmas értékeket képviselhetnek. A helyismereti könyvtárosnak illik odafigyelni ezekre a gyökerekre. Füzesabonyban is számtalan ilyen személyt, családot találunk: Sziklai János, aki a “legnagyobb füzesabonyinak” számít, Trojan Marian Jozef, aki az 1940-es évektől él Füzesabonyban családjával, Miriszlai Miklós, az Alkotókör egykori elnöke Erdélyből települt át, híres történelmi család sarjaként. Orsovay Edéné szlovákiai magyar eredete is megér egy tanulmányt, kiváltképp, hogy pl nagybátyja Szmrecsányi Lajos egri érsek volt, akinek történelmi szerepe 1919-ben több szálon összefonódott a Füzesabonyban zajló eseményekkel. Blahó Istvánné, szül. Galánfi Mária édesapja híres tanító volt; hagyatékából hozták létre az elmúlt években a tarnamérai falumúzeumot. Hosszan lehetne folytatni a sort...

Már Szent István királyunk politikai végrendeletében, az Intelmeiben megfogalmazta fiának, Imre hercegnek útravalóul az idegenek befogadásának szükségességét, szerepét egy ország jövője szempontjából - helyismereti könyvtárosoknak ugyanilyen felelőséggel kell felismerniük településük kulturális öröksége szempontjából az idegen gyökerek értékét. A határvonalak meghúzása nem kis feladat...

A lakóhely településrészekre történő tagolása szintén fontos lehet az illetékesség szempontjából. Példának hozható, hogy Füzesabony dűlőneveinek, utcaneveinek népi megnevezéseit általában csak azok az öregek tudták magyarázni, akik az adott területen éltek. Ugyanez mondható el, ha egy-egy személy után kutatunk: célszerű utcabelieket kérdezni, mert egyébként a keresés kimenetele erősen kérdéses lehet. Füzesabony északi településrészének első három utcáját Majzik Viktor Munkástelep néven 1912-ben adták át, amit hamarosan követett a többi utca megépítése. Hogy ezek sorrendiségét eldöntsük, támpontot adhatnak az ottani öregek visszaemlékezései is. Ha a Lestár-kanyar melletti első kocsmá tulajdonosáról szeretnék valamit

megtudni, megint csak nem a falusi rész öregjeihez fordulunk elsősorban, hanem a közvetlen környéken élőkhez.

Annak eldöntése, hogy Füzesabony Árpád-kori temploma a jelenlegi római katolikus templom helyén állt-e, vagy máshol, valószínűleg soha nem lesz eldöntött tény régészeti bizonyítékok hiányában. Viszont az kiindulópontot adhat, hogy a Szohodák (utcák) környékén feltételezik a kutatók a város államalapítás utáni első telepeit. A régi öregek elmondásai - akik szülei sokat beszéltek a házépítés során talált csontokról, - temető meglétére utalhatnak. (A történelmi összefoglalóban utaltam rá, hogy a templom környékén kell mindig keresni a temetőket is a korabeli törvények alapján.)

10. Helyismereti állomány

Dolgozatom korábbi fejezetében már írtam az állománnyal kapcsolatos kérdésekről, a csoportosítás, egyesítés kezdeti problematikájáról. Akkor azzal zártam a bemutatást, hogy sikerült egységesíteni az azonos dokumentumtípusba tartozó anyagokat, s megkezdtük a további anyaggyűjtés szervezést, amely intenzív gyarapítást eredményezett. Mindez azzal járt, hogy a feltárás ügyében nem sikerült kellőképpen előrelépni, s a rövid idő alatt megtöbbszöröződött állomány máig is megoldatlan raktározási gondokat okozott.

A **gyűjtőmunka szigorú elsődlegességének** okát már magyaráztam a korábbiakban, s úgy gondolom ezek az érvek meggyőzőek. A feltárásban történő továbblépését késleltette az a követelmény is, hogy a gyűjteménynek a **többszemponútú visszakeresés** kritériumának kell megfelelnie.

A hagyományos cédulás feltárás nehezen alkalmazható a helyismereti dokumentumok minden lényeges jellemzőjének kiemelésére, túl időigényes, kevésbé rugalmas rendszerű. A bibliográfiai leírás nehezül a nem hagyományos dokumentumok jellege, sokfélesége miatt, az osztályozással történő tartalmi feltárást is csak gyakorlott, tapasztalatokkal rendelkező kollégáknak ajánlható, hisz egyes tanulmányok, gép-és kéziratok tartalmát nehéz kifejezni ETO szákszámokkal, ráadásul a dokumentumok teljes tartalmának ismerete szükséges.

Helyismereti anyagoknál nagyon sok esetben előfordul, hogy hiányzik a cím jellegű adat. Ha ez megvan, akkor az sok esetben nem informatív jellegű, túl hosszú, vagy túl általános. Általános tapasztalat szerint a miénkhez hasonló állomány esetén célszerű tárgyszavas feltárásban gondolkodni.

Hierarchikus tárgyszó rendszer átvételét nem tudtuk tervezni a túlságosan speciális állomány miatt, egyedi kialakítása pedig nagyon nagy tapasztalatot, többszemélyes munkát, hosszú időt, teljes állományismeretet feltételezett volna, ugyanakkor a bővítés lehetőségének kérdése is erősen vitatott. Mindezen érvek miatt kezdetektől a gépi feltárásban gondolkodtunk, de elkezdtem a cédulás feltárást is sajátos módszerek szerint. Kezdttem a könyvekkel.⁶⁷

10. 1. Könyvek - brossúrák⁶⁸

Könyvtárak helyismereti gyűjteményeiben általában a könyvek alkotják a gyűjtemény gerincét. Számos fajtájuk ismert: helytörténeti szintézisek, értekezések, monográfiák, forráskiadványok, levélgyűjtemények, antológiák, útikalauzok, bibliográfiák, múzeumi vezetők, levéltár ismertetőik, lexikonok, szótárak, kronológiai - és egyéb adattárak, statisztikai kiadványok, jogszabálygyűjtemények, propagandakiadványok, főiskolai jegyzetek, tankönyvek, szépirodalmi művek, képeskönyvek, képregények, leporellók.

Sajátos kategóriát alkotnak a **helyismereti módszertani kiadványok**. Egyrészt a helyismereti tevékenységgel, helytörténetírással, honismereti mozgalommal kapcsolatos, általános módszertani kérdéseket tárgyaló útmutatók, tájékoztatók, bibliográfiák, másrészt az általános jellegű helyismereti, honismereti és helytörténeti bibliográfiák és más segédletek tartoznak ide.

Külön is megemlíthetők a poligráf művek: tanulmánykötetek, emlékkönyvek, kalendáriumok - ezeknek gyakran csak egy, vagy néhány részlete helyi jellegű.⁶⁹

Úgy gondoltam, hogy a helyismeret könyv- dokumentációját téma szerint kell rendezni, - kezdve az általánostól, az országos tárgyalású irodalomtól - a megyei, járási, majd az adott településekre lebontott irodalomig, azon belül is ágazatok anyagáig. A könyv kategóriába soroltam általában a 16 oldalnál nagyobb terjedelmű nyomdai kötésű dokumentumokat. A következő **szisztémát** alakítottam ki:

Minden kategóriában ízelítőül jelzem a legfontosabb, legjellemzőbb összetevőket, dokumentumokat - terjedelem miatt csak a címeket, és az értelmezéshez elengedhetetlen adatokat közlöm.

Országos⁷⁰

honismeret (módszertani kiadványok, segédletek)

- Honismereti Híradó, Honismeret c. havi folyóirat számai időrendi felsorolással - az 1970-es évektől
- Honismereti szakkörvezetők tanfolyamának jegyzetei
- Magyarország honismereti irodalma 1527-től 1944-ig / dr. Bodor Antal
- Helyismereti kutatók kézikönyvei c. sorozat részei pl.
 - A helytörténetírás módszertani kérdései: új és legújabb kor
 - Helyismereti munka a "B" típusú könyvtárakban
 - A helyismereti munka kérdései
- Pesthy Frigyes helynévtárából c. sorozat
- Halasi téka c. kiskunhalasi helyismereti kiadvány számai
- Balassagyarmati Honismereti Híradó számai
- A krónikaírásról
- Helytörténész könyvtárosok országos tanácskozásai c. sorozat részei
- Limes: Komárom - Esztergom megyei Tudományos Szemle kiadványai
- Körmend városáról készült helytörténeti kiadványok
- Jász-Nagykun-Szolnok megyei Levéltár kiadványai, évkönyvei, közleményei

kereskedelem- szolgáltatás

- Fogyasztási Szövetkezetek Országos Szövetsége Kiadványai

lengyelek

- Lengyel nyelvű kiadványok Trojan Mariantól
- Lengyel nyelvkönyv
- Magyar-lengyel kapcsolatok a II. világháborúban
- Tanulmányok - A magyarországi lengyel emigráció történetéből 1939-45
- Magyarok - lengyelek: menekültügy 1939-45
- A lengyel - magyar hagyományok újjászületése
- Bem József és a magyar szabadságharc
- A könyvtárban vendégül látott lengyel politikusok, újságírók tanulmány gyűjteményei, könyvei, magyar származású lengyelkutatók pl Grzegorz Lubczyk, Konrad Sutarsky, Kapronczay Károly, Laczkó András stb.

művelődés

- Oktatás, művelődés 1950-85: KSH kiadvány
- Kézikönyv a községi (nagyközségi) tanácsok főbb művelődésügyi feladatainak ellátásához

politika

- Az önkormányzati jogszabályok gyűjteménye
- Négy évtized: Kiskunhalas járás krónikája
- A magyarországi felszabadító hadműveletek 1944-45
- Fordulat Biztonság Felemelkedés: az SZDSZ választási programja, 1994.
- Munkásmozgalmi életrajzok c. sorozat
- Magyarországi politikai pártok és szervezetek programjai, 1990.

statisztika

- Magyarország statisztikai évkönyvei

szakkönyvek

- Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza
- Földrajzinév- tár sorozat: pl.
 - Magyarország fontosabb domborzati, táj-és víznevei
- Magyar tanítók emlékalbuma, 1938.
- Magyarország tiszti cím - és névtára, 1928.
- Petőfi emlékhelyek a Kárpát - medencében, 1996.

vallás

- Magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek 1997-98: név-és címjegyzékek, szerzetesrendek, oktatási intézmények, szociális intézmények, közgyűjtemények, törvények, rendeletek, határozatok

vasút

- A vasúti tisztképzés száz éve 1887-1987
- A vasutas munkásmozgalom története: a kezdetektől 1945-ig
- A magyar közlekedésügy monográfiája, 1931.

Heves megye⁷¹

egyház

- Heves megyei adatok a róm. kat. papság és a volt szerzetesrendek....., 1996.

építészet

- Heves megye műemlékei I-III.

- Üzennek az ősök: műemléki barangolás Heves megyében, 1983.
- Történelmi emlékhelyek Heves megyében, 1979.

földrajz

- Terület-és településfejlesztés földrajzi alapjai Heves megyében, 1986.
- Heves megye földrajzi nevei I - III.
- Gyöngyöspata földrajzi nevei
- Tiszafüredi tanulmányok: természettudomány, 1985.
- Heves megye védett természeti értékei, 1988.
- Magyarország földrajzinév-tára II. :Heves megye, 1980.
- A Heves Megyei Levéltár kéziratok térképeinek földrajzi nevei, 1989.
- Heves megye vízföldtani adottságai: a HMMV szakmai anyaga térképmellékletekkel

gazdaság

- Heves megyei propagandista c. sorozat gazdasági füzetek pl.:
- Gazdasági és társadalmi átalakulás Heves megyében a szocializmus építésének időszakában, 1972.
- A Heves Megyei Levéltárban őrzött gazdasági szervek iratai: 1846-1953 repertórium

honismeret

- Hevesi Honismeret c. sorozat kiadványai
- Hevestől Baranyaig: helytörténeti képek Berze Nagy János életéből, 1983.
- Heves megye tudományosan minősített kutatói, 1990.
- Heves megye honismereti irodalma c. sorozat
- Heves megye helyismereti irodalma: a megyei könyvtár összeállítása alapján negyedévi, évi összesítők

ipar

- Tanulmányok Heves megye történetéből c. sorozat pl.:
 - Az egercsehi szénbánya története 1901-től 1976-ig (Tanulmányok Heves megye történetéből c. sorozat, 3.)
 - A hatvani posztómanufaktúra története (Tanulmányok Heves megye történetéből című sorozat, 13.)
 - Manufaktúrák és a céhen kívüli ipar Heves megyében (Tanulmányok Heves megye történetéből c. sorozat, 14.)

kereskedelem- szövetkezetek

- Heves megyei szövetkezetek a szocialista kultúráért, 1967.
- Összefoglaló jelentés az ÁFÉSZ IV. ötéves tervének időarányos teljesítéséről, 1973.
- Heves megyei szövetkezetek a polgári demokratikus forradalom és a Tanácsköztársaság korában, 1977.
- Heves megyei fogyasztási szövetkezetek története, 1983.

könyvtárügy

- Településeink könyvtári ellátása: a tanácsi könyvtárak statisztikai adatai, 1987.
- Falusi könyvtáros: az egri járás könyvtárosainak és népművelőinek híradója 1969-71.
- Könyvtári jegyzetek: Heves megye könyvtárosainak tájékoztatója, 1973-74.

lengyelek

- Lengyelek és franciák Heves megyében 1939-45.

mezőgazdaság

- Heves megye Tan - és kísérleti gazdaságainak 1959. évi értékelése
- Az Északkelet-magyarországi mezőgazdasági kísérleti intézet időszerű termelési tanácsadója: Kompolt, 1965.
- A maradványföld kérdései Heves megyében 1770-től 1870-ig (Az egri Tanárképző Főiskola füzetei, 456.)
- Eger-völgyi változások: fejezetek, arcok és vallomások Andornaktályáról, a termelőségmozgalmi mozgalom fejlődéséről, 1975.

művelődésügy

- Hevesi művelődés c. folyóirat számai
- A pedagógus szakszervezeti mozgalom Heves megyében 1945-1975.
- Tanulmányok Heves megye történetéből c. sorozat pl.:
 - Mezővárosi normaiskolák az egri egyházmegyében 1979-től 1845-ig, 1992.
- Az egyházi iskolák államosítása a Mátravidéken 1948-ban
- Heves megye iskolapolitikája
- Heves megyei propagandista c. sorozat pl.
 - Az MSZMP Heves Megyei Bizottságának 1972. okt. 20-i határozata az állami oktatás továbbfejlesztésére, 15. szám
- Iskolatörténeti tanulmányok, 1977.
- Az általános iskolák fejlődése Heves megyében 1945-1970.

művészeti alkotások

- A bábajos lakat / Berze Nagy János
- Az égigérő fa / Berze Nagy János
- Útrahívás: Heves megyei fiatal művészek antológiája
- Szállj el fecskemadár Hevesen keresztül: 101 ballada és balladaszerű dal Eger környékéről
- Életjel: az Ifjúsági Ház Heves megyei irodalmi alkotóköreinek belső tájékoztatója, 1984.
- Ködellik a Mátra: 90 népdal Heves megyéből
- Heves megyei népdalok /gyűjtötte Tary László, 1959.
- A Hatvani Lajos Múzeum füzetek - kiállítási ismertető
- Visszhang: kezdő és küzdő írók antológiája, 1991.
- Hevesi Napló: irodalmi, közművelődési és szellemi környezetvédő folyóirat

néprajz

- Történelem szakköri füzetek sorozat
 - A néprajzi anyag felhasználása a történelem szakkörökben
- Földrajzi tájkonferenciák Heves megyében c. sorozat pl.:
 - Mezővárosi kultúra Heves megyében, 3. 1985.
 - Az életmód változása egy bükki faluban: Felsőtárkány, 4. 1986.
- Tájak - korok - múzeumok kiskönyvtára sorozat pl.:
 - Parád: palóc ház
- Helytörténeti dolgozatok: Poroszló község néprajzi hagyományairól

sport

- Hevesi labdarúgás- (később Labdarúgás Hevesben): a Heves Megyei Labdarúgó Szövetség Lapja
- Heves megye sporttörténete I. 1972.

statisztika

- Adatok Heves megye községeiről: KSH kiegészítés, 1968.
- Heves megye fontosabb statisztikai adatai - éves jelentések

szakkönyvek

- Társadalmi tényképek Heves megyéből, 1997.

személyek

- Ezen a napon: Heves megye jeles személyiségeinek naptára, 1997.
- Mátrai Tanulmányok c. sorozat
- Bozsik Pál 1888- 1952. 1997.

települések

Ebben a kategóriában helyeztem el minden olyan települést, amelynek dokumentuma - tartalma alapján általános helytörténeti témájú, tehát *monografikus jellegű településtörténet*, illetve azon települések, amelyek anyagai valamelyik másik kategóriába nem beépíthetők. Itt kerültek elhelyezésre a megye községeit, városait ismertető megyei monográfiák is.

Hogy teljes képet kapjunk arról, mely településekről van anyagunk a gyűjteményben - minden település dokumentumának katalóguscéduláját elhelyeztem e kategóriában. Viszont azon anyagoknál, - amelyek a polcon ténylegesen más helyen vannak - jeleztem a megfelelő tárgyszónál.

PL:

A **települések** kategórián belül első a katalógusban **Andornaktálya**, melynek cédulája így néz ki:

Heves megye- települések Andornaktálya - mezőgazdaság 4.

Eger-völgyi változások: fejezetek, arcok és vallomások Andornaktályáról, a termelészövetkezeti mozgalom fejlődéséről / összeáll. Faludi Sándor. - Eger, 1975. - 62 p.: ill. Megjelent a magyar termelészövetkezeti mozgalom 25 éves , s hazánk felszabadulásának 30. évfordulójára

A cédula - első sorában található tárgyszólistán látszik, hogy a 2 *helyre* került elhelyezésre a katalógusban a Heves megye: települések, ill. a mezőgazdaság kategóriákhoz. A polcon a *Heves megye - mezőgazdaság* alosztásánál kell keresni a 4. dokumentumként. (A polcon nem Andornaktályánál keressük, hisz a tárgyszó mellett nincs szám, ami a tényleges előfordulási helyre utalna - hanyadik a kategóriában.)

Besenyőtelek - Berze Nagy János népmese gyűjtemények, Besenyőtelek története

Egercsehi szénbánya,

Feldebrő plébánia templom,

Felsőtárkány - néprajz: életmódkutatás,

Gyöngyös - testamentumok, fassiólevelek 1642 - 1710; XX. sz-i története; Károly Róbert a városnak adományozott- kiváltságlevele évfordulójára kiadott történelmi tanulmánygyűjtemény; gyöngyösi kalauz, stb.

Gyöngyöspata - földrajzi nevei: (Mátra múzeum füzetek)

Hatvan - posztómanufaktúra története; Vasutasok pokoljárása: a hatvani tüntetés megtorlása 1950-53; Hatvan településtörténeti dokumentumok; Hatvani gimnázium öregdiákjainak anyakönyve

Kompolt - Északkelet Magyarország mezőgazdasági kísérleti intézet időszerű termelési tanácsadója

Mátravidék - Az egyházi iskolák államosítása a Mátravidéken; Ember és természet: vadászattörténeti és természetvédelmi kiállítás a Mátra Múzeumban; Ködellik a Mátra: 90 népdal Heves megyéből

Parád - Palóc ház

Sarud - A község története

Tarnaméra - 600 éves Tarnaméra

Tiszafüred - Természettudományi tanulmányok; A tiszafüredi zsidóság története és demográfiája

Települések:

- Heves megye községei 1867-ig / Soós Imre
- Magyarország vármegyéi és városai: Heves vármegye / Borovszky Samu
- Heves vármegye / Ladányi Miksa (Magyar városok és vármegyék monográfiája sorozat)
- Az egri egyházmegye története 1526-ig / Kovács Béla

stb.

történelem

- Dézsmajegyzékek: Heves és Külső Szolnok vármegye 1548-49: levéltári forráskiadványok
- MSZMP politikai irányelvek, kongresszusok, értekezletek stb. dokumentumai
- Mozgalmak, szervezetek dokumentumai
- Különböző szervezetek, vállalatok évkönyvei
- Heves megye tanácsi tisztségviselői 1950-90 (Heves Megyei Levéltár forráskiadványai)
- II. világháború befejezésével, hazánk felszabadításával kapcsolatos megyei dokumentumok
- Tanácsköztársaság idejének történelmi tárgyú visszaemlékezései, összefoglalói, évfordulós kiadványok stb.
- Munkásmozgalmi irodalmak, életrajzok
- Kisgazda kis könyvek c. sorozat részei: a Független Kisgazda- Földmunkás-és Polgári Párt

Tudománypolitikai Intézetének Kiadványai pl.:

- Kisgazdapárt története Heves megyében 1908-1990
- Tanulmányok Heves vármegye történetéből pl.:
 - Újoncállítás Heves megyében a francia háborúktól 1847-ig
- Heves megyei füzetek pl.:
 - Parasztmozgalmak Heves - és Külső Szolnok megyében 1790-1795 között
- Heves megye a régi világtól napjainkig
- Heves megye szabadságharcos hagyományai 1526-1849.
- A jobbágyföld sorsa Heves megyében a 18. században
- Árpád - kori oklevelek a Heves Megyei Levéltárban, 1997.
- Megyei eseménynaptár 1974 - 1988 közötti kiadványai
- Heves megyei múzeumok közleményei 1963 - 1968 közötti kiadványok

Eger⁷²

- Egri Nyári Egyetem előadásai pl.:
 - A műemlék helyreállítás gyakorlata, 1977.
 - A műemlék és környezete, 1978.
 - A népi építészet védelme, 1985.
- Az egri egyházmegyei plébániák történetének áttekintése, 1985.
- Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola tudományos közleményei; - tanárainak publikációi bibliográfia; tanszékek évkönyvei
- Az egri katolikus legényegylet története 1860-1951.
- Az Egri Nyomda Rt története 1893 - 1949.
- Tanulmányok Heves megye történetéből
 - A nemzeti ellenállás története Egerben 1849-1967.
- Eger török műemlékei, 1961.
- Eger története(i)
- A Heves megyei Múzeumi Szervezet kiadványai pl.:
 - Gárdonyi Géza emlékmúzeum, 4.

- Az egeri bazilika, 1971,1981.
- Eger történelmi évkönyv, 1994.
- Archívum: a HML közleményei kiadványai
- Agria évkönyv: Dobó István Vármúzeum évkönyve

(Az utóbbi két kiadvány egyes darabjai analitikusan is feltárássra kerültek.)

Csiky Sándor

- Csiky Sándor életpályája 1805- 1892

ipar

- 100 éves az egeri Könnyűipari Gépgyártó Vállalat 10. sz. gyára, 1986.

irodalom

- Az egeri irodalom - és művészetbarátok köre 1894-1898.

Óriás Nándor

- Óriás Nándor élete és munkássága, 1998.

Somos Lajos

- Somos Lajos, 1994.

Személyek

- 1848-49-es események egeri vonatkozású résztvevői, 1998.

szervezetek

- Az egeri civil szerveződések katalógusa 1996.

Szmrecsányiak

- Magyar egyháztörténeti vázlatok sorozat pl.:
 - Szmrecsányi Lajos egeri érsek 1851-1943.

Füzesabony⁷³

fogyasztási szövetkezetek, egyesületek - klubok

- A füzesabonyi ÁFÉSZ Tinódi kórusának története: szakdolgozat

Fémművek

- Mátravidéki Fémművek Sirok 1976-1980 kollektív szerződése
- Ingázók: a Mátravidéki Fémművek dolgozói, 1984.

iskolák

- A füzesabonyi Remenyik Zsigmond Gimnázium és Postaforgalmi Szakközépiskola emlékkönyve 1963-88.

könyvtár

- Könyvtár és élet: a füzesabonyi járás könyvtárainak híradója 1962- 1967.
- Szakdolgozatok:
 - Füzesabonyi járási könyvtár közönségkörnyezete / Gál Sándor
 - Füzesabony könyvtártörténete 1954-től napjainkig / Perge Edit
 - Közművelődési könyvtár és társadalmi környezete / Varga Béláné
 - A könyvtár szerepe a helyi közösség életében Füzesabony közművelődési könyvtára a változó világban / Blahó Istvánné

mezőgazdaság

- A füzesabonyi Állami Gazdaság szöveges mérlegbeszámolói, zárszámadások 1950-60-as évekből
- Járás térszeinek éves tervei; fejlesztési lehetőségek - dokumentumok 1950-60-as évek
- Gondtalan életet teremtettek maguknak a füzesabonyi Petőfi Tsz tagjai, 1952.
- A nyomásos gazdálkodás Füzesabonyban: mezőgazdasági doktori értekezés, 1928.

művészeti alkotás

- A Füzesabonyi Alkotókör tagjainak önálló és gyűjteményes kötetei:
- Kő-kövön / Miriszlai Miklós, 1991.
- A füzesabonyi Alkotókör válogatott írásai, 1992.
- Hetedíziglen / Pádár Julianna versei, 1991.
- Asszony a kálvárián / Pádár Julianna, 1991.
- Ésszel, szívvel szeretettel / Varga János versei, 1996.
- Borult időben / Csatári Kovács László versei
- Másnap nem játszott a délibáb / Soós Margit versei, 1997.
- Visszhang: népfőiskolai epizódok, versek / Soós Margit
- Toronycsodák / Sári Gál Imre (Füzesabonyból elszármazott Amerikában élő újságíró), 1971.
- Fordult világ / Hegedűs Erika versei, 1997.
- Aranyháló: versek és műfordítások / Cseh Károly, 1992.

régészet

- Füzesabony története a régészeti leletek tükrében / Dobó István Vármúzeum, 1991.

statisztika

- Füzesabony város: a KSH heves megyei igazgatósága kiadványa, 1989.

takarékszövetkezet

- Negyven éven a lakosság szolgálatában: fejezetek a Füzesabony és Vidéke Takarékszövetkezet történetéből, 1997.

történelem-politika

- Füzesabony településtörténete, 1995.
- Füzesabony ragadványnevei: szakdolgozat / Horváth Mónika
- Heves megye földrajzi nevei II. A füzesabonyi járás / Pelle Béláné, 1975.

vasút

- 125 éves a Füzesabony - Eger vasútvonal, 1997.

Ebben az állományrészben helyeztünk el minden könyvet, brossurát és 16 oldalnál nagyobb terjedelmű, nyomdai kötésű anyagot. Füzesabony esetében a szakdolgozatokat is ide soroltuk, amely a szakirodalmi tartalmi felosztások szerint a félig - *publikált anyagok, az un. grey literature = nyers irodalom* kategóriába tartozik.⁷⁴

Az országos honismeret anyagban jól látható, hogy nem osztottuk tovább a sorozatokat, hisz nem volt célunk a speciális szakterületekre való bontás. A megyei anyagnál viszont már jelentkezett a sorozatok egyes darabjainak szétválasztása a téma jellege szerint.

Feltehető a kérdés, hogy egy kisvárosi gyűjteménynek mint a miénk, miért kell ilyen mélységben, részletességgel gyűjtenie a megyei, országos anyagokat is, hisz a gyűjteményének nem ez az elsődleges célja. Mi nem is szerveztünk komolyabb gyűjtőmunkát ezen dokumentumok gyarapítására, csak a könyvtár leválasztott állományrészéből alakítottuk ki a megfelelő alapokat, amely bővült a vendégek, előadók, könyvtárak ajándékaival, saját anyagokkal, a különböző rendezvényeken, szakmai fórumokon kapott, vásárolt irodalmakkal. Komoly gyarapítást eredményezhet a városi könyvtárak számára a levéltáraktól, megyei múzeumtól, felsőoktatási intézményektől, tudományos szervezetektől kapott tiszteletpéldányok. Igyekszünk az ilyen jellegű intézményekkel folyamatos jó kapcsolatot tartani. Legutóbb a Heves Megyei Hírlapból értesültünk arról, hogy a Heves Megyei Levéltár dolgozói az 1848-49-re vonatkozó kutatásaik eredményét publikálják egy forrásgyűjteményben, amely a közeljövőben jelenik meg. Egy hónappal a cikk megjelenése után felhívtuk a levéltár könyvtárosát telefonon, és érdeklődtünk a kiadványukról, jelezve, hogy igényt tartanánk egy példányra. Nem sokkal ezután meg is kaptuk a Heves megye nemzetőreinek forrásgyűjteményét, amelyben füzesabonyi személyeket is találhatunk szép számmal - nem kis örömünkre. A

levéltáros könyvtáros további kiadványokat is küldött, amelyeknek szintén nagy jelentőséget tulajdonítottunk a helyismereti gyűjtemény szempontjából. Megkaptuk a levéltár lelőhelyjegyzékének a kiadványát, amelyben a keresett témánál ki kell keresni a település nevét, s megtudhatjuk, hogy mi a levéltári lelőhelyének azonosítója. Ennek a későbbi kutatások estében lesz nagy jelentősége, amely igen megkönnyíti a helytörténet kutatók dolgát. Tavaly tavasszal személyesen mentem be a levéltárba, hogy a Kandra Kabos -féle megyei monográfiából kifénymásoltassam a füzesabonyi részeket. Akkor kaptuk meg a levéltár Árpád-kori okleveleinek gyűjteményét tartalmazó kiadványt. Ebben a indexgyűjtemény segítségével vissza lehet keresni az összes középkori oklevelet, amelyben Füzesabony neve valamilyen formában szerepel.

Kovács Béla nyugalmazott levéltár igazgatót felkértük egy előadás megtartására. Jeleztük, hogy mennyire örülnénk, ha saját kiadott publikációiból kaphatnánk egy-egy példányt. Ugyanígy megtettük ezt minden előadónk, későbbi vendégünk esetében. Kivétel nélkül mindenki hozott néhány tiszteletpéldányt a könyvtárnak, sőt nem csak a saját munkáiból, hanem munkatársaitól is. Többen a későbbiekben is küldtek új kiadványokat pl. Misóczki Lajos, Csiffáry Gergely, Nagy József, Domboróczky László stb. A gyarapítás ilyen formája nem kevés lehetőséget jelenthet egy kis gyűjtemény számára. Ezeket az anyagokat a felsőoktatásban tanulók előszeretettel használják dolgozataik készítésénél.

A külső - jó kapcsolatok fontosságát ezen gyűjteményrész gyarapításánál szemléletesen érzékelhetjük.

Még egy nagyon fontos dolgot emelnék ki a helyismereti gyűjtemény **könyvek** kategóriájával kapcsolatban: nagyon sok kiadványban - főleg a **megyei monográfiákban** - hihetetlenül bőséges irodalomjegyzéket találhatunk, akár egyes települések szintjére lebontva. A monográfiák kiadási idejéből adódóan ezek a megjelölt források II. világháború előttié. Sok esetben már nem is tudnak a kistelepülések könyvtárosai arról, hogy milyen kiadványok, írások jelentek meg 1945 előtt településükre vonatkozóan. Célszerű ezeknek a régi kiadványoknak a forrásjegyzékét átolvasni, mert több értékes ismeretlen dokumentum adatait is olvashatjuk bennük. Ezeket az irodalmakat az országos könyvtárakban tanulmányozhatjuk, vagy az OSZK-ból fénymásolatban megkérhetjük.

Az egyes települések pedagógiatörténetére vonatkozó kutatásokhoz jelentős támpontot adhatnak az **Országos Pedagógiai Könyvtár - és Múzeum szakbibliográfiái**.

Végül egy **statisztikai jellegű adat**: a helyismereti gyűjteményünk könyv- brossura egységének jelenleg kb. 400 címtétele van a - helyismereti módszertani kiadvány jelleg miatt ide sorolt - régi, már megszűnt periodikákkal.

10. 2. Periodikumok⁷⁵

Az adott helyen (megyében, településen) kiadott folyóiratok és újságok minden könyvtárban elengedhetetlen részét képezik a helyismereti gyűjteménynek.

A hagyományos felfogás szerint a periodikum fogalmába a következő kiadványok számítanak:

- félévente, negyedévente, kéthavonta, havonta megjelenő folyóiratok
- napi, - és heti (kétheti) lapok
- kisvárosi és nagyközségi újságok (hetente, kéthetente, havonta, kéthavonta)
- hivatalos közigazgatási és szakmai közlönyök
- üzemi, termelőszövetkezeti, intézményi, testületi és iskolai híradók
- hirdetési és műsorújságok
- alkalmi lapok stb.

A helyismerettel, honismerettel kapcsolatos periodikák egyes számait a **könyvek** állományegységben tároljuk. (Bényei Miklós dokumentumfelosztási irányelvei is lehetővé teszik ezt a módszertani kiadvány, segédlet - jelleg miatt.)

A helyismereti gyűjteményben megtalálhatók a nem füzesabonyi sajtótermékek, kiadványok egyes példányai is a helyiek mellett.⁷⁶ Mutatványszámokat őrzünk több könyvtár hírleveléből, városi lapokból, amelyek vegyesen régiek vagy újak (Hatvani Híradó, Egri Hangok stb.)

A **Poroszlói Újság** 1991-től megjelent havi számai az állományunkat gazdagítják. Tékapapucsban tároljuk. Az amatőr civil lapok között több országos első díjat nyert kiadvány a hihetetlenül gazdag helyismereti irodalmat közölt már le az elmúlt évek alatt. Ennek ösztönzésére 1996-tól a Füzesabonyi Híradóban mi is igyekeztünk állandó helyismereti rovattal jelentkezni. Rendszeres publikációinknak nagy sikere lett a korábbi elhaló kezdeményezések után.

Líceumi Paletta: az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola diáklapja az egyik füzesabonyi illetőségű szerkesztő révén került be a könyvtárba. 1999 nyaráig minden számát őrizzük.

A **Füzesabonyi Híradó** szintén 1991 végétől indult, negyedévi megjelenéssel. Az önkormányzati rendeletek, határozatok nyilvánosságra hozatala volt az elsődleges feladata. Ezen funkciója mellett mindig volt más, közéleti tájékoztató szerepe, alkalmanként jelentek meg benne Sziklai János, Bernáth László, Veres Zoltán jóvoltából helytörténeti írások. Ezek 1996-tól rendszeressé váltak. A lakossági visszajelzésekből úgy tűnik, hogy igénylik és szívesen olvassák az emberek a településük múltjával kapcsolatos cikkeket. Igyekeztünk ezeket a publikációkat valamilyen gyűjtő, vagy egyéb helyismereti munkával is egybekötni.

Hősök Könyve:

1998 tavaszán kezdődött meg a Budapesti Hagyományörző Iroda felhívására annak az országos mozgalomnak a szervezése, amely az I - II. világháborús hősök és áldozatok felkutatását tűzte ki célul. Füzesabonyban is megkezdtük az érintett személyek felkutatását, hozzátartozóik megkeresését. A kutatómunka központja a Városi Könyvtár lett. Nemcsak az elesettek névsorát kívántuk összeállítani a személyes katonai tevékenység leírásával, hanem minden olyan lakost regisztrálni szerettünk volna, aki füzesabonyiként részt vett valamelyik világháborúban. Célunk volt a polgári áldozatokat is feltüntetni a készülő összeállításban. (Fotó melléklet 23. kép)

A legutóbbi szám megjelenését követően - amelyben a vitézi címet nyert füzesabonyiak kerültek bemutatásra - jelentkezett egy néni, aki édesapja I. világháborús berámázott katonai képét vette le a falról, és hozta be a könyvtárba. Ez egy eset a sok közül.

Egy előző alkalommal szintén egy idős néni keresett meg, akinek menyé 1947-ben, halálos ágyán adott át megőrzésre egy összegyűrt családi fényképet, amelyet 1915-ben a frontra küldött ki a férjének. A kisgyerekeiről, feleségéről készült képet még a párja kérte, hogy ott legyen mellette a családja legalább így, papíron. Nem sokkal azután hogy megkapta felesége levelét a kért képpel, a szerbiai harcokban elesett. A képet a halálhírrrel a tábori lelkész küldte vissza a családnak. A fiatalasszony hatalmas akarattal, egyedül nevelte fel négy gyermekét, s haláláig őrizte ezt a fotót, amit sógornője hozott be nekem. A képet a gyerekek unokái is kérték már, de inkább nekünk adta...

Hogy ne csak a szomorú dolgokról meséljen, mást, vidámabbat is előadott- néhány abonyi nótát. Az egyik a híres abonyi ártézi kutat örököltette meg. Ezt sokat énekelték az 1930-as, 40-es években:

*“Míg azt mondják, víg Abonyban nincs ártézi kút,
pedig oda márványkőből vezet gyalogút.*

*Arany a kút, réz a rovát, csörög rajta a sárga cintányér,
meghalok a meghalok a régi babámért !”*

A 80 éves Penderikné nótázása nem kis döbbenetet keltett az olvasók, és kollégáim között...

10. 3. Sajtófigyelő⁷⁷

Napi elfoglaltságot jelent a megyei sajtó Füzesabonyra vonatkozó cikkeinek összegyűjtése. Ez az a helyismereti tevékenység, amely a leggyakoribb azon községek esetében, ahol valamilyen múltmegőrző - feltáró munka folyik, közhasznú információs szolgáltatásokat biztosítanak. A helyismereti gyűjtemények kialakításának kezdeti lépcsője ez, hisz szinte valamennyi könyvtárban elérhetőek a megyei napilap(ok), bekötött példányai - évekre, évtizedekre visszamenőleg helyben kutathatók. A helyismereti cikkek napi rendszerességgel, kurrens formában történő gyűjtései nem vesznek el sok időt a könyvtáros egyéb tevékenységéből.

Több kisebb könyvtárban jellegzetes probléma, hogy a lapokból kivágják az adott településre vonatkozó híreket, majd azt feldolgozás nélkül elhelyezik egy erre a célra rendszeresített dossziéba. Sajnos ez a kronologikus önfeltáró tárolás hosszú időszakot tekintve már nem vezet eredményre, a visszakeresés idejét jócskán megnöveli. Célszerű volna legalább valamilyen havi, évi összesítéseket készíteni.

A füzesabonyi sajtófigyelő 1972-től áll az érdeklődők rendelkezésére, akkor kezdték el a cikkeket gyűjteni. 1988-ig a kivágott anyagokat rajzlapra ragasztva kronologikusan tékázva tárolták.

1992 - 95 közötti időszakban nagyon hiányos a gyűjtemény. 1995. július 1-től dolgozom a könyvtárban. Innentől nagy gondot fordítottam a sajtófigyelő napi aktualizálására, a kurrens feltárássra, ami már nem kivágás - ragasztás alapján történt, hanem fénymásolással. Elvégeztem egy fél évre visszamenő retrospektív feltárást. Sajnos a további, fennmaradó időszak irodalmának elemzése még hátravan.

A **munka folyamata**: kigyűjtöm és lefénymásolom a Füzesabonyra vonatkozó cikkeket. A lapokra ráírom a bibliográfiai adatokat (megjelenés ideje, melyik lap - melyik száma, oldalszám, cím, továbbá - mivel sok esetben a cím nem informatív jellegű - kiegészítésként jelzem zárójelben a tényleges tartalmat, lehetőleg tárgyszó - jelleggel. Ezeket az adatokat cikkenként katalóguscédulára is felveszem. A fénymásolatokat papírdossziékban gyűjtöm, havi, kéthavi, esetleg háromhavi bontásban. A havi rekordszám átlag 20 - 40 egység . Minden hónap végén készítek egy cikkösszesítőt a katalóguscédulák adatai szerint, amiket kinyomtatva szalagos dossziéban őrzök.

A tavalyi megyei könyvtáros továbbképzésen megkérdezte az egyik kolléga, hogy miért van szükség a téma jelzésére a fénymásolatokon is, miért nem elegendők a hagyományos bibliográfiai adatok. Nos ennek oka az, hogy egy fénymásolat egy tucat cikket is tartalmazhat, vagy - több esetben előfordul, hogy egy-egy cikkösszeállításban nem tükröződik ki a füzesabonyi vonatkozású egység. Pl.: "A Heves megyei diákolimpia" c. összeállításban sportáganként és ezen belül korosztályonként vannak felsorolva az elért eredmények: labdarúgás, kézilabda, távolugrás, magasugrás, futás 60 - 100 - 400 - 800 méteren, birkózás sakk stb. Ebből a kavalkádból a Füzesabonyra vonatkozó eredményeket sokkal egyszerűbb úgy kiválasztani, hogy tudjuk, melyik sportágban, melyik iskola, vagy személy(ek) eredményét keressük. Tehát ennek a visszakeresésnél van jelentősége.

A témát lehetőleg tárgyyszó szerűen kell megadni. Ha a cím csak ennyi: "Ünnepségek megyeszerte" - zárójelben jelezzük: (augusztus 20. - Füzesabony - kiállítás a könyvtárban) vagy (augusztus 20. - Füzesabonyi Városi Könyvtár - kiállítás) Vannak írások, amelyek tartalmát legalább öt lényeges tárgyszó alatt tudnánk csak visszakereshetővé tenni, erre is - mint már említettem minden tárgyszavas feldolgozásra - legcélszerűbb valamilyen gépi feldolgozást választani. (Excel, Access adatbázisok)

Hierarchikus tárgyszó rendszernek megvannak az előnyei és a hátrányai is. Előnye: megtudhatjuk, hogy pl. *1 év alatt 60 "rendőrségi hírek" jelent meg 1998-ban. Ebből 15 cikk foglalkozott valamilyen aspektusból a DADA programmal, ezen belül is 7 volt a bűnmegelőzési tábor(okkal) kapcsolatos híradás.* Viszont minél finomabb egy tárgyszó rendszer kidolgozása, annál több átfedéssel anyagot találkozzunk, egyre több cikk kerül a hierarchia különböző szintjére. Nagyon nehéz mechanikusan nyomon követni a konvencionális tárolást, mindig azonos módon eljárni a felvételnél. Ez hozza magával az utalók kérdését is.

Számítógépes feldolgozás esetén nincs szükség hierarchia képzésre. A technikai fejlődés lehetővé teszi, hogy a szövegkarakterek szerinti keresést tekintsük a jövő útjának.

A sajtófigyelő gyakorlati szerepére példa, hogy tavaly a Testnevelési Egyetemen másoddiplomás végzős pedagógusunk használta fel szakdolgozatához a sporttal kapcsolatos cikkeket. Ezek alapján írta meg Füzesabony sporttörténetének legfényesebb időszaka bemutatását az 1990-es évekből, amikor a futballcsapat feljutott az NBIII. -ba, az utánpótlás minden korcsoportban első volt, női kézilabdánk NBI/B. -ben szerepelt. A dolgozat értékét mutatja, hogy a konzulens tanár további kutatómunkára ösztönözte készítőjét, célul tűzve ki azt, hogy a kibővített anyag könyv formában is megjelenhessen.

Más esetekben is hasznos a sajtófigyelő, hisz a városi televízió munkatársainak gyakran adunk információt a megjelent cikkekből, de a korábbi polgármesterünk peres ügyében is szolgálatot tett a rá vonatkozó híradás gyűjtése kapcsán. A rendezvényekről, programokról, önkormányzati ülésekről, városépítési tervekről, beruházásokról szóló híryanagok szintén a település köznapi történelmének színes dokumentációi lehetnek a jövőben.

Híres személyekkel kapcsolatban nem tudjuk a teljesség igényével történő gyűjtést megvalósítani. Pl.: Puhl Sándor - egykori füzesabonyi futballbíró, Szabó János honvédelmi miniszter esetében. Ilyenkor a cikk monografikus jellege, inf. értéke alapján szelektálunk.

10. 4. Aprónyomtatványok⁷⁸

A helyismereti aprónyomtatványok (vagy kisnyomtatványok) az eseményekkel egyidejűleg keletkezett dokumentumok. **Tartalmi** oldalról ezt véli elsődlegesnek Bényei Miklós, míg Torzsai Tamás **formai** oldalról közelítve az 1 nyomdai ívnél kisebb terjedelmű dokumentumokat érzi ide tartozónak.

A mindenkori politikai, gazdasági és kulturális életről sok-sok adatot - sokszor máshol fel nem lelhető információkat tartalmaznak. Értékes forrásai a helytörténeti pl. művészet, nyomda, gazdaság, reklámtörténeti kutatásoknak. Bármennyire is fontos a gyűjtésük, a könyvtárakban sok fejtörést okoztak és okoznak ma is.

Ide sorolandók a klasszikus felosztási elvek szerint (ami a mi könyvtárunkban szerepel) a meghívók, plakátok állományegységei.

10. 4. 1. Meghívók

A gyűjteményünkben alapvetően 3 kategória szerint beszélhetünk róluk:

1. Könyvtári meghívók: (meghívók a könyvtár programjaira, rendezvényeire)
2. Füzesabony intézményeinek, szervezeteinek meghívói saját rendezvényeikre
3. Más települések rendezvényeinek, programjainak a meghívói

1. Könyvtári meghívók (meghívók a könyvtár programjaira, rendezvényeire)⁷⁹

A könyvtári rendezvények meghívóit kezdetben kizárólag a felnőtt részleg vezetője gyűjtötte kronologikusan, önfeltáró rendszerben. Munkám kezdetekor azonban szükségesnek éreztem a pályázatokhoz beadott mellékletek összeállítása kapcsán, hogy a meghívók tematikus gyűjteményére is szükség volna. Készült egy **idő** - és egy **téma** szerinti rendezett állomány.

Kialakítottunk egy tematikát a következők szerint:

Egészségügy - Életreform Klub

Füzesabonyi Mozaik - Helytörténet

Helyismereti Baráti Kör és Alkotókör

Irodalmi előadói estek

Kiállítások

Lengyel - Magyar Baráti Kör

Rajz - képzőművészeti versenyek

Színház - színjátás

Ünnepségek - egyéb rendezvények

Ünnepi Könyvhét

Szavaló - és szépkiértési versenyek

Zenés rendezvények

A későbbiekben, mikor már összerosódtak a kategóriák, egy-egy meghívó több helyen is szerepeltethető lett volna, a gyakorlatiasság szempontjai mégis azt igényelték, hogy **kronologikusan** kell rendezni az állományt. Ezt támasztotta alá az is, hogy egy idő után sem az időrendi sem a tematikus gyűjtemény nem volt teljes, valamelyik kiegészítése csak a másik rovására történhetett volna. A tematikus gyűjteményünket átalakítottuk időrendire a korábbi időrendi gyűjtemény anyagainak kiegészítésével. Így végre kaptunk egy olyan állományt, amely a könyvtár valamennyi rendezvényét, programját tartalmazta. Hogy ez a gyűjtemény “ne csússzon szét”, genotermákba helyeztük el őket, amit gyűrés dossziékba fűztünk le.

Született egy dosszié a

- *kezdetektől 1987-ig (új könyvtárépület átadása)*
- *egy 1987- 94 közötti időszakot felölelő,*
- *és egy 1994-től napjainkig szóló meghívókkal*

Jó lenne tudni, hogy bizonyos típusú rendezvények milyen gyakorisággal fordultak elő, akár évekre bontva is, hányszor szerepelt irodalmi estjeivel a könyvtárban Réti Árpád stb. Nos hogy ezekre pontos választ kapjunk, tervezzük a jövőben ezen állományrész számítógépes feldolgozását. Excel táblázatba beírható az összes jellemző, ami alapján lehetőség van pillanatok alatt a legkülönbözőbb keresőkérdések megválaszolására.

Kezdő gyűjteményszervezőknek mindenképp az időrendi manuális feldolgozás ajánlható első lépésben, amit majd követhetne a gépi feldolgozás.

2. Füzesabony intézményeinek, szervezeteinek meghívói saját rendezvényeikre

Sajnos ennek az egységnek a gyűjtését csak az 1990-es években kezdték meg a kollégáim, így igazából nincs történelmi vetülete. Viszont általuk ízelítőt kaphatunk a város kulturális életéből, emlékeiből. A több tucatnyi meghívó napjainkban csak együtt mutatja a település életének mozgástereit, intenzitását. Évek, évtizedek múlva lesznek jelentősek a rendezvények egyéni meghívói, programjai, mikorra a helyi emlékezés gazdag forrásává válhatnak.

3. Más települések rendezvényeinek, programjainak a meghívói

Hasonlóan az előző gyűjteményegységhez, ezek jelentőségét is csak évtizedek múlva fogjuk érzékelni. Napjainkban együtt mutatják meg a település kapcsolatainak intenzitását, ami mögött a minőségi - tartalmi kommunikáció értékét a jövőben tudjuk meghatározni. (Mennyi a csak formális, udvariassági meghívó, mely kapcsolatokból születtek közös együttműködések, fejlesztések, kezdeményezések stb.)

10. 4. 2. Plakátok⁸⁰

Régi olvasómozgalmi plakátok, könyvtári propagandák, lengyel rendezvények, mozgalmak plakátjai, környezetvédős, vöröskeresztes plakátok, valamint legnagyobb számban politikai jellegű választási felhívások, népszerűsítő anyagok, agitációk szerepelnek ebben a gyűjteményrészben.

Az aprónyomtatványok tárának sajátos egysége a **politikai jellegű anyagok gyűjteménye**, amely formailag mennyisége alapján legnagyobbbrészt plakátok, szórólapok felosztásba illeszthető.

Országos és helyi választások Füzesabonyban közkezen forgó dokumentumait gyűjtöttük itt össze 1990-től. Pártok, politikusok, képviselőjelöltek szóróanyagai, felhívásai, plakátjai, pártprogramok országos kiadványai, rövidített változatai mind megtalálhatók a helyismereti állomány részeként. Továbbá másolatban őrizzük a helyhatósági választások szavazóköri jegyzőkönyveit, összesítéseit (képviselők - polgármester jelöltek elért eredményei), valamint a kislistás választások jegyzőkönyveit.

Érdekes, érdemes a politikusjelöltek életrajzait, választási ígéreteit, programjait végigolvasni. Fontos tudni, hogy egyes választási időszakokban milyen párt ill. személyi együttműködési

megállapodások születtek, ki kinek a támogatója volt. Sajnos arra is több példát lehetne hozni, hogy az egyes politikai erők milyen kampányfogásokat vetettek be egymás lejáratására, önmaguk népszerűsítésére. Ezeket híven dokumentálják a kiadott párt - hírlevelek, röplapok. A külső támogatók aktív szerepvállalását mutatják a több ezres példányszámú színes nyomdatermékek, az utolsó heti választási programok. A dokumentumok teljeskörű elemzésével szinte felrajzolhatók a helyi érdekviszonyok szociometriai hálója, megírható a helyi politikatörténet

A könyvtár, - hogy segítse a rendszerváltás utáni új politikai közélet szereplőinek megismertetését, az új társadalmi viszonyok demokratizálódási folyamatát, - rendezte meg a **Vélemények Viták** sorozatot, amelynek rendezvényein politikusok, politikus jelöltek kaptak bemutatkozási lehetőséget, politológusok, újságírók, közgazdászok mondták el véleményüket az átalakulásról, gazdasági szerkezetváltásról, érdekvédelemről, civil szervezetek szerepéről. A közönség a tájékoztatók után kérdezhetett, elmondhatta aggályait, meggyőződését az elhangzottakkal kapcsolatban. A könyvtár ezáltal válhatott a társadalmi véleménycserék, viták színhelyévé. Vendégeink voltak az elmúlt 10 év során a körzet országgyűlési képviselőjelöltjei, helyi polgármester - és képviselőjelöltek, Pethő Iván történész, Fodor Gábor jogász, Ágh Attila politológus, Petschnig Mária közgazdász, Kéri László politikai szakíró, Lengyel László politológus, Bossányi Katalin újságíró, szakszervezeti vezetők: Forgács Pál, Nagy Sándor stb., és még lehetne folytatni a sort...

10. 4. 3. Kéziratok⁸¹

A könyvtárunk helyismereti gyűjteményének legnagyobb értékű állományegysége a fotók mellett. A kéziratos helytörténeti információk leggazdagabb tárházai lehetnek, amennyiben kellő figyelmet fordítunk a gyűjtésükre. Számos fajtájuk ismert:

- naplók, feljegyzések
- magánlevelek
- szakdolgozatok, disszertációk, pályamunkák: OKTV dolgozatok stb.
- kutatási jelentések
- jegyzettömbök
- gépiratos, kéziratos helytörténeti tanulmányok, helyi krónikaírás termékei stb.

Mappás anyagok

Általában a **16 oldalnál nagyobb** terjedelmű, **nyomdailag nem kötött** gépiratokat helyeztük el rajzmappákban. Ezek szakdolgozatok, tudományos diákköri pályamunkák, tanulmányok. A múlt év végi összesítés szerint ez 66 db rajzmappát jelent, amelyből 42 a teljesen füzesabonyi vonatkozású.

Jellege szerint:

Gyűjteményi segédletek:

- néprajzi gyűjtési útmutatók (Csiffáryné Schwalm Edittől), helyismereti vetélkedők anyagai, a Hereditas régészeti sorozat a könyvtári állományban nem szereplő, fénymásolt egységei.

Elszármozott szerző nem füzesabonyi műve:

- Magyar repülő emlékek: gépirat / Zombor László összeállítása, 382 p.

Nem füzesabonyi szerző, érintőlegesen Füzesabonyról szóló műve:

- 1848 kiemelkedő helyi polgári vezetői és/vagy a térség emlékei és emlékhelyei : gépirat Márkus Henriett, 1997.

Térség településeinek anyagai:

- Tanulmányok, dolgozatok a kápolnai csatáról
- Besenyőtelek ragadványnevei
- Halottkultusz: Dormánd, Besenyőtelek, Poroszló, Mezőtárkány községekben
- Kompolt településtörténete
- Kápolnai Dohánybevéltő Hivatal története
- Eger dualista könyvkultúrája
- Poroszló: Graeffl család története szakdolgozat, térképek, történelmi témájú dolgozatok
- Észak- Magyarországi Tervező Vállalat térképei: ivóvíz, szennyvíz, 1985.

Füzesabonyi anyagok:

- Ragadványnevek, földrajzi nevek, asszonynevek Füzesabonyban - külön szakdolgozatokban
- AMK mint komplex intézményi gondolat füzesabonyi lehetőségei - tanulmány
- Tanulmányok, dolgozatok, visszaemlékezések az I-II. világháborúról
- Füzesabony geológiai viszonyai
- Füzesabonyi hímzésmotívumok gyűjteménye
- Csapadék és hőmérsékleti viszonyok - napi méréssel 1995-től
- Iparoskör szerepe, bemutatása

- Településtörténeti dolgozatok
- Kataszteri birtokívek - 1886 - összesítése
- Vallási szervezetek Füzesabonyban, Mária Lányok Társulata
- Füzesabony monográfiája 1935-ből, 1996-ból (tanulmány ill. szakdolgozat)
- Népeséggel, demográfiai viszonyok alakulásával kapcsolatos tanulmányok
- Oktatási intézmények pedagógiai programjai
- Füzesabony nagyközség szervezkedési szabályrendelete 1926 (Mai önkormányzati SZMSZ -nek felel meg)
- Településszerkezeti kutatás: szociológiai felmérés, 1992.
- Úttörőmozgalom füzesabonyi emlékei
- Városi Televízió adások témái: 1994-től
- Füzesabony: város történeti összefoglaló
- Füzesabonyi képeskönyv: fotó, memoár jellegű dok. összeállítás
- Sziklai János lektorált tanulmányai: Postatörténet, Állami Gazdaság története, továbbá: Féművek története

(Érdekességnek említem meg, hogy Sziklai J. az Állami Gazdaság története c. tanulmányával az Országos Néprajzi Pályázat 4. helyezettje lett 1997-ben, 88 évesen)

Személyi anyagok

Akiről nagyobb mennyiségű iratot sikerült begyűjteni, azoknak külön dossziét nyitottunk. Ilyenek

- **Csanálosi József: szül. 1930 -**

Érdekesnek találtuk: az 1950-es évekbeli **levelezését** családjával, amelyekben a korabeli politikai eseményeket tárgyalja. Az 1956 nyarán írt családi levelet a mezőgazdaság helyzetéről a terméshozamról, értékesítési árakról. A Járási Begyűjtési Hivatal leveleit a "padlásseprésekről". Korabeli **naplóbejegyzéseit** az 1953-as angol - magyar 6:3-ról, ennek fogadtatásáról a korabeli sportújságokban. Grósz Károlynak írt levelét és a kézzel írt válaszlevelet. Az országos katonai dísszemlékre, fesztiválokra, zászlóavatókra szóló **meghívókat**. Róla szóló **újságcikkeket**. Továbbá a sportmúltjával kapcsolatos emlékeit, **-fotókat**, idényösszesítőket, **feljegyzéseket** a focimeccsekről.

Életrajzi vonatkozású **visszaemlékezésében** mesélte el, hogy milyen volt az 1930-as évek cselédsorsa az egri érsek uradalmi birtokon.

- **Búzás László: 1914-1980.**

Anyagából kiemelném az 1944-es **adóíveket**, az 1945-ös **fizetési felhívásokat**, katonai bevonulás elmulasztása miatt figyelmeztető **levelet**, tábori postai **levelezőlapokat** 1940-42 között, harctéri **szolgálati lapokat**, Hangya Szövetkezeti **tanoncszerződését**, **bizonyítványait**, elemi népiskolai értesítő könyvecskéit, a magyar országgyűlés képviselőháza alelnökének leveleit, konfirmációs **emléklapot**, **adójegyet** tízezer pengőről, munkaügyben való **kérelmeit** az 1950-es években, Magyar Tűzharcos Szövetség **tagsági igazolását**.

- **Orsovay Ede 1896 - 1979.**

Saját magáról írt **önéletrajzát**, ravatalánál elhangzott **temetési beszédet** 1979-ből, származását tanúsító **iratokat**, az iskolaszéki gyűlés kántortanítói kinevezését tárgyaló **vitairatokat**, továbbképzéseken való **részvételi igazolásokat**, vitézi címével kapcsolatos írásokat, dr. Szmrecsányi Lajos egri érsekhez kapcsolódó **személyes okmányokat**, tanítói működéséről szóló **tanúsítványokat**, **okleveleket** mind - mind egyedi helytörténeti dokumentumoknak tekintjük. **Hivatalos** és **magánlevelezése** szintén nagy jelentőséggel bír: fontos, hogy ki írt neki, ő kinek írt, vagy milyen tartalmú az adott levél.

1950-ben a sztálini rendszer hivatali hívei is a legnagyobb elismeréssel szóltak működéséről.

Idézet *Orsovay Kartársról*

“Kartársunk a sztálini felajánlási mozgalomban kiemelkedő, lelkes munkát végzett. Felajánlását miszerint - korrepetál, Sztálin kantátát négy szólamra betanítja, Sztálin elvtárs életét ismerteti, az orosz irodalmat ismerteti, a tantermet újra díszíti - példamutatóan végezte el, és munkáját túlteljesítette; kiváló munkát végzett. elismerésüket fejezik ki: a Pedagógusok Szabad Szakszervezete Füzesabonyi Csoportja”⁸²

Ennek az elismerésnek élete későbbi korszakában kellett volna hatással lennie, de a Pap család sorsához hasonlóan - nem volt, (bár ők nem is kaptak ilyen levelet).

Özv. Orsovay Edéné özvegyi nyugdíj emelésének kérelméhez szükséges igazolásokat férje személyi iratanyagában találtam meg: mettől - meddig tanított, mikor halt meg stb. Ez alapján sikerült az özvegyi nyugdíját megemelnie.

- **Pap család**

Pap Irén **irodalmi hagyatékáról** már tettem említést. Bátyja szintén nagy irodalombarát volt: vers - és prózafordításainak egy részét szintén a könyvtárban őrizzük. Ezek orosz, francia nyelvismeretről tesznek tanú bizonysgot. A nélkülözés éveiben - évtizedeiben a híveknek írt **leveleiket**, köszönő soraikat még mindig többen őrzik Füzesabonyban a tanítványok közül. Ezekből néhány bekerült a gyűjteményünkbe fénymásolt példányban.

- **Benke József 1893 - 1956**

Hagyatéka unokája révén került a könyvtárba. Az egykori summásgazda (bandagazda) 1917-től szervezte summás csapatát tavaszi kéthavi és nyári aratási stb. idénymunkára az ország különböző részein lévő uradalmakba. Gondosan megőrzött minden **munkásszerződést**, amelyekben pontosan rögzítették a munkáltató elvárásait, a munka rendjét, idejét, módját - majd a munkások pénz - és terménybeli járandóságát. Külön díjazása volt a bandagazdának, a "félkezes munkásoknak" és a szakácsasszonynak, aki 30 személyre volt felfogadva. Volt olyan év, amikor egyszerre 140 munkásért kellett a bandagazdának kezességet vállalnia. Egyébként minden szerződésen jól olvashatók a munkavállalók nevei, akik szinte egytől egyig füzesabonyi szegények voltak. Érdekességnek említem meg, hogy 1945 után is vannak még szerződések - ugyanolyan feltételekkel mint a háború előtt, de a társadalmi rendszer változásai lassan is, de nyomon követhetők az iratokban. Ezen szerződéseket a Füzesabonyi Híradó egyik számában szeretnénk majd górcső alávenni, együtt megjelentetve a munkavállalók névsorával. (Sokan még ráismernek egykori hozzátartozójukra.)

Benke József hagyatékának másik vonulata az első **világháborús katonakönyvek, igazolások** és az ezekhez köthető dokumentációk, amelyek szintén igen érdekesek lehetnek a ma élő fiatalságnak, múlt kutatóknak.

Végül a **mappás anyagok elhelyezési szisztémájáról**: itt is követtük a dokumentumok tartalmi bontásának elvét. A legjellemzőbb **téma- tárgyszó** alapján lettek elhelyezve a polcon, alfabetikus sorrendben.

(A fentebbi felsorolásomban azért nem látszik az abc rend követése, mert az eredeti raktározási szisztémában nincsenek külön csoportosítva a nem füzesabonyi - füzesabonyi - Füzesabonyból elszármazott szerző nem füzesabonyi műve stb. , csak a szigorú téma - tárgyszó betűrend érvényesül.)

Amennyiben a gyarapodás olyan mértékű, mint pl. a régészeti tárgykör esetében, hogy az összegyűlt anyagot nem tudjuk elhelyezni mennyisége miatt egy - két mappában, akkor alkalmazom a **szalagos fűződossziés** tárolást. Ennek gerincmérete 8-10 cm vastagságú is lehet, tehát lényegesen több dokumentum tárolására ad lehetőséget, mint az egyszerű papírmappa. Így nőtte ki magát a régészet (szakdolgozat, évkönyvekben, szakmai kiadványokban megjelent Füzesabonyra vonatkozó publikációk, újságcikkek stb.) gyűjteménye, vagy a helyismeret szempontjából fontos könyvtári anyagok dossziéja (helyismereti jellegű pályázatok, munkatervek, statisztikák stb.)

A szalagos dossziés anyagoknál kell említést tennem a Füzesabonyra vonatkozó építészeti tervekről, rendezési tervekről, felújításokkal, beruházásokkal kapcsolatos dokumentációról. Ezeket az anyagokat a város főépítészével való jó kapcsolatunknak köszönhetjük.

Általános tapasztalat, hogy a helyismereti gyűjteményt használók szinte kizárólagosan valamilyen **témában** keresnek forrást, irodalmat - ilyenkor jól jönnek az adott témakör dossziéi, szalagos mappái.

Szalagos dossziékban tároljuk a **községi elöljárósági jegyzőkönyvek, alispáni jelentések, tanácsai anyagok** (igaz nem teljes) fénymásolatát, valamint Sziklai János által elkészített kivonatokat 1895 - 1958 közötti időből. Ezek önmagukban is érdekes olvasmányok. A kivonatoknak gyakorlati jelentősége van, ugyanis nem kell végiglapozni, olvasni több száz oldalt, elég elővenni a kivonat gyűjteményt, s az adott időszaknál olvashatjuk néhány mondatban a legfontosabb korabeli határozatokat, megállapításokat. Ezen dokumentumok fontosságát nem lehet elégszer hangsúlyozni, hisz sok esetben egyetlen hiteles forrása egy-egy lakóhelyet érintő kérdésnek. A hivatalos okmányok forrásértékét még a szakma kiváló kutatói sem kérdőjelezhetik meg. Minden jegyzőkönyvön szerepel a pontos dátum, a tárgyalandó téma, és a jelenlévő vezetők, tanácskozási joggal meghívottak névsora.

A teljesség igénye nélkül ízelítőül néhány dolog, amiről az abonyi korabeli jegyzőkönyvekben olvasni lehet:

1895. márc. 1. - Az elöljáróság már 1891-ben kérelemmel fordult a Közigazgatási Bizottsághoz, hogy a 3 iskolai tanterem nem elég az iskolaköteles gyerekek befogadására, ezért újabb iskolai tanterem és tanítói állás létesítése válna szükségessé. Kérvényüket újra megfogalmazzák.

1896. ápr. 12. - Özv. Holhuber Ferncné szül. Marek Anna megbízást kapott szülésznői tevékenység folytatására a 4805/895.sz. Belügyminiszteri rendelet alapján. Fizetése a községi pénztárból fizetve - 120 korona, ezenkívül minden egyes szülésnél a szülőktől 50 korona jár. A születések száma az elmúlt évben a községben 180 volt.

1896. jan. 22. - Less Lajos plébános indítványozta, hogy szentmise keretében emlékezzen meg a testület, ill. a lakosság a honfoglalás 1000 éves évfordulójáról, melyet délután a Berekben nagy ünnepély követne. A Testület a kérdést megtárgyalva bejelentette, hogy amennyiben az emlékmű elkészítéséhez szükséges pénz adományok útján összejön, - a felállítási költséget vállalja.

1896. máj. 11. - Az elöljáróság az új iskola terveivel és annak építési költségeivel foglalkozott.

1896. okt. 19. - Révész Kálmán tanító kérte az elöljáróságtól, hogy fogadja el az iskolakert gondozásáról való lemondását, keressen más gondnokot. (Az iskolakert egy holdnyi terület volt,

amelyben rendszeresen 800 db oltott körte, meggy, alma, eper stb. csemetét gondoztak, majd értékesítettek.

1896. nov. 19. - Az előjárósági ülésen Less Lajos plébános bejelentette, hogy a csendőrlaktanyából új iskola építésének költségét Samassa József egri érsek vállalja. Az előjáróság saját keretéből 500 Ft-ot tervezett az építés hozzájárulásához.

1897. jan. 29. - Less Lajos plébános bejelentette, hogy Samassa érsek a csendőrlaktanya iskola céljára történő átalakítására 3.620 Ft-ot biztosított.

1924. júl. 24. - A rendkívüli képviselőtestületi ülésen a főjegyző bejelentette, hogy Less Lajos tisztelendő plébános úr, szentszéki ülnök nyugalomba vonulásával megválk Füzesabonytól. A testület Less nyugalmazott plébánost "Füzesabony díszpolgárává" választja, s jegyzőkönyvbe foglalja köszönetét az egy emberöltőn át végzett plébánosi munkájáért.

Az 1920-as évek jegyzőkönyveiben a testületi tagok és meghívottak neve mellett olvashatjuk **ragadványneveiket** is, mint egyedi azonosítót. A ragadványneveknek Füzesabonyban nagy hagyománya van, amely az öregek között még mindig él. Már az 1886-os térképen az ingatlan tulajdonosok ragadványneveiken voltak feltüntetve, s a későbbi hivatali gyakorlat is követte ezt az azonosítást.

A választott **jegyzőkönyvekből** is látszik, hogy egy-egy téma többször évekkel később is visszaköszön, nyomon lehet követni bizonyos folyamatokat (estünkben az iskolaépítést). Megtalálhatjuk az egyes döntéseknek a szakmai háttérét, a választható alternatívákat - pl. beruházásoknál.

Egy-egy történelmi korszaknak, országos **politikai akaratnak** is nyomon lehet követni a **helyi leképeződését**. Egyetlen jegyzőkönyvi példa 1951. februárjából - erről azt hittem sokáig, hogy ilyen nyomatékkaal, színezettel csak a filmekben, szépirodalomban létezik:

- **Járási tanács második, rendes havi üléséről**⁸³:

(Az összes körzeti tanács tag jelen volt az első, alakuló ülésen, ezen már 11 személy van igazoltan távol - jegyzőkönyvi indokok: beteg, írásban, szóban kimentette magát, politikai iskolán van, anyja halálos beteg, elköltözött stb. Igazolatlanul távol 23 tag van !)

"D.I. tanácselnök a tanácsülést megnyitja. Üdvözli a megjelent tanács tagokat... Sajnálattal állapítja meg, a tanács tagok pontatlan és kevés létszámban való megjelenését. Ennek köszönhető a kezdési idő egy órával történő elhúzódása.

Megállapítja, hogy a tanácsstagok nem érzik át azt a felelősséget, ami rájuk hárul, nem érzik át azt a megfeszítő feladatot és bizalmat, amelyet a dolgozó nép velük szemben tanúsított, amikor tanácsstagnak megválasztották...

*Első napirendi pont: **Beszámoló a begyűjtésekről***

D.I. beszámolóját két részre osztja: a termény begyűjtésben eddigi elért eredmények ismertetésére, és az előttük álló feladatok teljesítésére.

A terménybegyűjtéssel kapcsolatban elért eddigi eredményekkel kapcsolatban megállapítja, hogy a járás a begyűjtés fontosságát megértette ugyan, mégsem értünk el olyan eredményeket, mint amit elvárt tőlünk kormányzatunk. Az elmúlt három hét bebizonyította, hogy a járás egyes községei ugyan mutattak fel jó teljesítményt, amelyet azonban a rossz eredményt elérő községek lerontottak.

Egyes községek nem értették meg, hogy ma a begyűjtés népgazdaságunk egyik központi kérdése. Rendkívül nagy jelentőséggel bír, hogy eleget teszünk-e kötelességeinknek vagy sem. Az ötéves tervünk, a szocialista társadalmunk minél előbbi felépítése függ a begyűjtés sikerétől.

A rosszul teljesítő községek lebecsülték, sokallták a beütemezett tervet. Azt mondogatták, hogy ezt lehetetlen teljesíteni. Pedig a járás területére kivetett terv reális, teljesíthető. Bizonyítja ezt azon községek példája, kik nemcsak teljesítették, hanem túl is teljesítették tervüket. Olyan községekben természetesen, ahol hiányzik a jó példamutatás, mint pl. Újlőrincfalván, ahol a vb. elnök is csak 35%-ra teljesítette a beadási kötelezettségét, vagy Nagyúton, ahol a járási tanács tag van hátralekban, nem lehet jó eredményt, jó népművelő munkát kifejtetni, ill. felmutatni.

Sok helyen a községek beleestek az ellenség agitációjába, és az ellenséggel azonos szövegeket írtak...

A községek nem viszik úgy az osztályharcot sem, mint ahogy azt vinni kellene. A kulákokkal megalkuvók. Nem érzik át a felelősség érzetét, a kulákokkal nem adassák be a terményfelesleget, amit bizonyít az a tény is, hogy még a negyedik elszámoltatásnál is találtak náluk terményt...

(A hetenkénti községi kiértékelést ismerteti a tanácsulással, % -os megoszlásokban.)

A járási tanácsnál hiányzott a megfelelő ellenőrzés. A járási tanács dolgozói nem ellenőrizték annyira a községeket, ennek köszönhető, hogy a községek nem tudtak megfelelően jó munkát végezni. Igaz a járási brigád, mely a terménybegyűjtésnél működött, eredményes munkát végzett.

Az ellenőrzés hiánya mutatkozott meg a kenyér és liszt kiutalásoknál is. A járás a múlt havi lisztkontingensét 180%-ig kimerítette, de nem azért, mert az ellátatlanok vásárolták fel, hanem

mert a spekulánsok, kulákok, akik rendelkeznek kenyérfejadaggal, vásároltak a péknél. Bizonyítja a kulákok, spekulánsok vásárlási lázát a kápolnai molnárnál talált elrejtett készlet is. A begyűjtési téma harci feladat. A tanácsstagoknak kell példamutatónak lenni, mert a többi dolgozók azoktól vesznek példát.

Az állam rendeletei megszabják a beadási kötelezettség mértékét, és azt minden öntudatos dolgozónak be kell tartani. Az állami fegyelmet meg kell szigorítani. A dolgozó parasztoktól csak úgy tudunk megkövetelni fegyelmet, ha a tanácsstagok is fegyelmezettek.

A tervet, a beütemezett ütemtervet minden eszközzel teljesíteni kell.

Az elkövetkezendő időben a községek a felületes, elsietett elszámoltatást számolják fel, az alkudozást szüntessék be, a begyűjtés menetébe vigyék bele a dolgozó nép elszánt akarátát, amelyet a béke megvédése érdekében mindenhol kifejtének.

A súlypontképzést, amelyet eddig elhanyagoltunk, ugyanis csak a C. vonalra mentünk rá, az A., B. vonalat nem vettük figyelembe, meg kell változtatnunk. Az A, B vonal éppen olyan fontos, mint a C. vonal.

A községeknek a feldebrői és káli tanács példáját kell követniök, akik szép eredménnyel zárták a begyűjtést az eddigi hetekben.

Az előttünk álló feladatoknál a tanácsstagoknak jó példamutatónak kell lenniök. Legyenek élharcosai a begyűjtésnek. Mutassák meg szeretetüket a dolgozó nép iránt. Ne felejtszenek el munkájuk, begyűjtési felvilágosító munkájuk közben a hős koreai népről, ki vérének hullajtásával bizonyítja be, hogy a békét akarja, hogy a szabadságért kész feláldozni akár az életét is. Ők úgy erősítik a béketábort. Mi csak jó helytállással, a kormányzat által megkövetelt teljesítés elérésével erősíthetjük a béketábort.

Bízok abban, hogy a tanácsstagok megértik a felelősségérzetet, és hazatérve neki fognak a községekben a begyűjtés fokozásához és annak határidőre történő 100 %-os teljesítéséhez.”...

A jegyzőkönyv első napirendi pontja (lsd. fentebbi ismertetés) szinte klasszikusa azoknak a központi elveknek, amelyek az 1950-es évek ezen időszakát jellemezték.

Elért eredmények - előttünk álló feladatok kettőségében való gondolkodás, jó - és rossz eredmények, népgazdaság központi kérdése, ötéves terv teljesítése, szocialista társadalom építése függ a sikerességétől, jó népművelő munka, ellenség agitációja, osztályharc, megalkuvók, nem érzik át a felelősséget, “ügyeletes feketebárány”, a 100 % felett teljesítő konkrét példa, %- ban való gondolkodás, az országos, - senki által nem értelmezhető közgazdasági elemzések a politikai ideológia alátámasztói - ennek szajkózása minden lehető

színtéren (pl. A,B, C vonalak trendjei), a beszámoló készítőjének tevékenysége mindig példamutató, spekulánsok, kulákok osztályellenség képe, harci feladatok, állami fegyelem, fokozott ellenőrzés, termelés fokozása, tanácsi fegyelmezettség, dolgozó nép elszánt akarata, vérhullajtás a szabadságért, békéért, a nagy testvérnépek pozitív példája stb. mind az ötvenes évek fogalmai, gondolatai.

A jegyzőkönyvek elemzése szintén megérne egy külön szakdolgozatot.

Gyűrűs dossziék genotermákkal⁸⁴

A papírmappáknál kisebb tárolási egységet jelent a genotermás (gyűrűs, átlátszó fóliás tasakos) tárolás. Egy-egy genotermában általában a 16 oldalnál kisebb terjedelmű dokumentumokat helyezem el. A gyűrűs dossziék száma jócskán megszorodott az utóbbi 5 évben. Ezek a településtörténethez, személyekhez, helyismereti információkhoz, közhasznú információkhoz kapcsolódó anyagokat tartalmazzák. Vannak csak egy témára, személyre orientáló dossziék, pl. Sziklai János monográfiájához készülő írások gyűjteménye, vagy Sz. J. személyi anyagai; vagy éppenséggel különböző névsorok, listák (**archontológiai lajstromok**) dossziéja: benne pl.: a község múlt századi pedagógusainak névsora, Kalászos Lányok névsora, az 1924-ben alakult Füzesabonyi Sport Club első focicsapatainak névsora, a községi népkönyvtár múlt században összeírt állománylistája stb.

Vannak olyan témák, pl. vasúttal kapcsolatban, amelyek anyaga már nemcsak 1-2 genoterma egység, hanem több. Vasútállomással kapcsolatos újságcikkek, publikációk, vasútvonalak kiépítésével kapcsolatos tanulmányok, Kubinszki Mihály: Régi magyar vasútállomások. c. könyvből kifénymásolt - Füzesabonyra vonatkozó fejezetrészek, Halas György, nyugdíjas vasúti tiszt szakmai memoárjának füzesabonyi éveire vonatkozó fejezete stb.

Azokat a témákat, amelyek jól körülhatárolhatóak, és már önálló mappás irodalomra nőttek ki magukat, papírmappákban kerülnek elhelyezésre. Ennek előnyéről már írtam.

Célszerű a begyűjtött régi anyagokat, fénymásolatokat továbbra is genotermákban tartani, mert antisztatikus hatása miatt a fénymásolatokról évek múltán sem oldódik le a festék, ugyanakkor az akár száz évnél is idősebb eredeti anyagokat megóvjaa a gyűrődéstől, szennyeződéstől; nagy tömegű iratot könnyen kezelhetővé tesz. Mi eddig már kb 2-3000 db fóliás tasakot használtunk fel a helyismereti dokumentumok (iratok, fotók stb.) tárolására.

10. 5. Térképek⁸⁵

A korabeli térképek a helytörténet leggazdagabb forrásai lehetnek. Az 1995-ben tartott helyismereti olvasótáborunkon Kovács Béla az egyik legértékesebb levéltári kutatási bázisnak nevezte a térképeket a 19.század és az azt megelőző korszakok megismerésében.

Nagyon sok vitás történelmi kérdést oldottak már meg térképek elemzésével. Igaz, ezek az információtárak csak kellő szakismeret, gyakorlottság birtokában nyílhatnak meg a kutatók előtt. A térképek elemzésének legfőbb akadályai, hogy a régiségük miatt a kézzel írt feliratok, bejegyzések sokszor olvashatatlanok, latinul, németül íródtak. A szó szerinti fordítások gyakran tévútra viszik az elemzőt. Értendő ez az oklevelekre is! Egy-egy szónak korszakonként más-más lehetett a jelentése. Ha pl. egy középkori latin kifejezésben szótár segítségével olyan adatot találunk, hogy egy birtokosnak 10 jószágja volt az nem baromfit, aprójószágot jelentett, hanem 10 telket. Kovács Béla saját munkásságából is hozott szemléletes példákat a félremagyarázásokra. (Egy-egy szónak nyelvenként is más-más jelentése lehet !)

Régi térképek őrzik leginkább az archaikus földrajzi neveket: dűlők, határrészek, belterületek neveit, minőségjelzővel társulva hűen tükrözik a terület legfontosabb jellemzőit: Nyáras - dűlő, Mogyorós - tető, Lapos, Doktor-köz stb., de az idegen nevek tükrözhetik egyes népek történelmi befolyását is: szláv, török hatás Füzesabonyban: Panyiti, Denár, Csincsa, Szohoda stb.

Amennyiben ismerjük a koraközépkori templom helyét, szűk határokon belül kereshetjük a hozzá tartozó település lakóhely maradványait, temetőjét. Ugyanez visszafelé is igaz. Őseink igyekeztek nagy pontossággal jelölni az élővizek helyét, kiterjedését. A korabeli vízelvezető árkok, medrek napjainkra legtöbb helyen betömődtek, a dolinákat, laposokat mesterségesen feltöltötték. Az ember erőszakos beavatkozásának következményeit a természeti viszonyokba mindig később tapasztaljuk.

Napjainkban - az árvizek kapcsán gyakran felmerül Füzesabonyban is, hogy őseink évszázadokon keresztül miért nem települtek a Laskó árterére, miért hagyták meg beépítetlenül a belterületi vízelvezető árkok közvetlen környezetét. Okulni kellett volna a régi mondásból: "A víz mindenhol megtalálja a maga (ősi) útját". Egy település építésügyi osztályának felelősséggel kellene figyelembe venniük a régi térképek információit is a különböző építési kérelmek engedélyezésekor, a rendezési tervek készítésekor.

A napokban, a nyugdíjas, bár még praktizáló közjegyzőnkkel beszélgetve merült fel a földtulajdonosok ügye. Szabó úr panasolta, hogy a kárpótlásokban a családokhoz visszakerült földekkel mennyi problémája van. Míg a rendszerváltás előtt az öregek pontosan

nyilvántartották az ősi juszt, ki, melyik dűlőben, kinek a földje mellett örökölt, addig a mai fiatalok - a friss birtokosok már egyáltalán nem rendelkeznek ilyen ismeretekkel. Nem ismerik a dűlőneveket. Ami még bosszantóbb - a Körzeti Földhivatalok is átálltak a helyrajzi szám, telek szám szerinti nyilvántartásra, ami a számítógépes nyilvántartás számára lényegesen egyszerűbb, de a gyakorlati eligazodást szinte lehetetlenné teszi. Évtizedes tapasztalataiból kiindulva úgy véli, hogy nagyon nagy hiba volt az ősi **földrajzi neveket - dűlőneveket** elfelejteni, elfelejtetni. A régi kataszteri birtokíveken - korábban már utaltam rá - a sok azonos nevű család megkülönböztetése végett feltűntették a tulajdonosok **ragadványneveit**. Ezek nemcsak a névetimológiai vizsgálatok kincsesbányája lehet, hanem pontos képet ad a korabeli birtokviszonyokról, a lakott területek kiterjedéséről, a művelésbe vont területek arányáról. Ha a különböző korok térképeit vizsgáljuk és egymásra vetítjük, akkor folyamatában láthatjuk a birtokviszonyok változását, a telkek elaprózódását - egységesítését, a tulajdonosok személyének változását. Más forrásokkal kiegészítve ezek az elemzések egy-egy kor helyi társadalmi struktúrájának megrajzolására, jellemzésére is alkalmasak. Füzesabony régi térképeinek analízisét a lehetőségek adta határokon belül Rátkai István végezte el Füzesabony településtörténete című könyvében.

10. 6. AV dokumentumok⁸⁶

Az ikonográfiai dokumentumoknak négy nagy csoportja különíthető el: állóképek, hangfelvételek, videokazetták, mozgófilmek. Az utóbbiak kivételével mind megtalálható gyűjteményünkben.

Állóképek

Rajzok:

A könyvtári rendezvények rajzait, szakköri alkotásokat, a különböző felhívásokra készített pályaművek legjobbjait érdemes hosszabb távon is megőrizni. Érdekes lehet egy-egy ifjú politikusnak, frissen diplomázott pedagógusnak, mérnöknek a gyerekkori rajzait elővenni, vele szembesíteni. Füzesabonyban az 1987-es könyvtárávató után a várossá válás (1989) előkészületének lázában volt egy gyerek rajzpályázat: "Hogyan képzelem el az új évezredben a várost?" címmel. A napokban kezembe akadt az elsődíjas Kátai Zoltán pályamunkája. Kíváncsi lennék, hogy a huszoneves fiatalember mit szólna egykori sikerművéhez. Nem szabad elfelejteni, mindig szem előtt kell tartani, hogy ezeknek a dokumentumoknak az idő múlása adja meg az igazi értékét.

Kisgrafika - metszet gyűjtemény

A Trojan Marian Jozef kisgrafika - metszetgyűjteményéről már tettem említést a korábbi fejezetekben. Ezek értékét növeli a helytörténet szempontjából a kiválasztott téma. 1970-es években készült kisgrafikáin gyakran ábrázolta a népi építészet még fellelhető emlékeit a modern, emeletes lakóépületek, közszolgálati intézmények mellett. Többször készített a könyvtár rendezvényeihez, évfordulás ünnepségeihez illő illusztrációt. A Trojan grafikák katalogizálását Blahó Istvánné kezdte meg. A gyűjtemény nagyobb része még feltárás előtt áll.

Képeslapok:

A könyvtárnak küldött képeslapokat szintén külön egységként kezelem. Több százas nagyságrendűek a karácsonyi, újévi, húsvéti stb. jókívánságok, a nyaralásból, különböző utakról küldött képeslapok. Jóleső érzés olvasni az intézményvezetők, kollégák üdvözlő írásait, a könyvtár törzsközönségéhez tartozók nyaralásokról küldött lapjait. Őrzünk jó néhány érdekességet Európa számos országából, az Amerikai Egyesült Államokból, Mexikóból, Afrikából, de van ázsiai elefánt szafariról küldött képeslapunk is. Ez a gyűjteményi rész nem helyismereti jellegű, de a könyvtár saját elhatározásból gyűjtheti.

Fotók:

A helyismereti állományunk talán legnagyobb büszkesége a fotógyűjteményünk. 1995-ben mikor a gyűjteményt átvettem, még csak kb. 200 db régi fotóval rendelkezünk, igaz ezek a máig is legértékesebb anyagok. A jelenlegi állomány kb. 2000 darabra tehető, amelynek fele van fotóalbumba elhelyezve dokumentálva. Sajnos az intenzív gyarapodást a feldolgozás üteme nem tudta követni több okból kifolyólag. A begyűjtött képek egy részét a tulajdonosoknak vissza kell szolgáltatni. Csak átmeneti időre kapjuk kölcsön őket. A megörökítésükre a könyvtár szkennert vásárolt. Nagy mennyiségben a számítógép korlátozott kapacitása miatt egyenlőre nem áll módunkban tetszőleges mennyiségben digitalizálni a képeket. Csak a legsürgősebb munkákat vagyunk képesek elvégezni. Egyes személyektől már 2 éve tartós letétben vannak nálunk a fotók. Nagy tervem az idei évre, hogy elkészítsünk egy foto CD-t Füzesabonyról, amely tematikusan tartalmazná a képeket, megfelelő keresőrendszerrel ellátva. 650 MB tárhelyű CD-re akár ezernél is több fotó digitalizált állománya elfér a feliratokkal, azonosítókkal együtt. A Füzesabonyi Híradó technikai szerkesztőjének segítségét kértük ennek elkészítéséhez. Márciusban, a Zombor Lászlótól kapott füzesabonyi képeslapgyűjtemény került felvitelre. Ezeket a gyűjtő Budapesten antikváriumokban, aukciókon vásárolta össze hosszú

évtizedek alatt. (80 db különböző füzesabonyi képeslap) Ennek gyakorlati hasznáról is beszámolhatok, hisz a napokban kérték tőlem ezeket az anyagokat, mert a füzesabonyi származású Szabó János honvédelmi miniszter úrnak szeretnének megfestetni belőle egy látképet a régi településről.

Hogy milyen jellegű élmények határozzák meg egy fiatal ember lakóhelyéhez való kötődését, egy személyes emléket idéznék:

Az **1996-os “füzesabonyi mozaik”** című kiállításunkon Antal József és felesége már elhunyt ismerőst véltek felfedezni az egyik képen. Kiderült, hogy nagyapámról beszéltek... Pontosan tudták, hogy kiket ábrázol és hol az 1939-es fotó, amelyen bevonulás előtt pántlikás kalapos legények mulatoznak a Kisgelej kocsmá udvarán.

(Fotó melléklet 19. kép)

A könyvtárba behozott fotók azonosítása egyébként nem megy mindig ilyen simán. Sokszor évekig kellett várni, míg valaki valamilyen információval tudott szolgálni egy-egy régi fotóról. Tavaly a Füzesabonyi Híradó egyik számában megjelentettünk egy II. vh. előtti lakodalmi képet, amelyről csak annyi információnk volt, hogy füzesabonyiakat ábrázol. 2000 húsvétvasárnapján tudtam meg egy ismerőstől, hogy a harmadik szomszédasszonya megismerte rajta rokonait...

Vannak persze olyan képek is, amelyek valószínűleg soha nem lesznek pontosan beazonosítva, de szerencsére ezek az elenyésző töredékhez tartoznak.

A fotók tárolása: gyűrűs dossziékban, genotermákban történik. A / 4-es géppapírra fotósarokkal rögzítjük a képeket, így lehetőség van arra, hogy bármikor károsodás nélkül kivegyük, visszahelyezzük a képeket. A képek mellett jelölöm az téma-sorszám azonosítókat, és a kép ismert információit. A géppapír mindkét oldalára ragasztok fotókat. Ezeket a lapokat helyezem el a genotermákban, azokat pedig a gyűrűs dossziékban.

A fotógyűjteményt a következő kategóriák szerint építjük⁸⁷:

1. Lakóházak - középületek - utcárszletek
2. Társadalmi munka
3. Vasútállomás - híd - aluljáró és környéke
4. Emlékművek - köztéri építészeti alkotások
5. Egyház - templomok
6. Egyesületek - klubok
7. Népvisélet
8. Sport

9. Színház - színjátszás - előadói művészet
10. Mezőgazdaság - tsz
11. Katona - polgárvédelem
12. Zene - kórus
13. Szent Jobb ereklye
14. Május 1.
15. Iskolai pillanatok
16. Óvodai - bölcsődei képek
17. Abonyi arcok - régi ismerősök
18. Így ünnepeltünk...
19. Könyvtár
20. Régi pártünnepek
21. Környező települések épületei, emlékei - felépítmények
22. Az 1999. júliusi árvíz
23. Füzesabonyhoz személyileg kötődő, de nem füzesabonyi képes ill. levelező lapok
24. Szmrecsányi család (Lajos, Miklós)
25. Műv. Kp. (tánc) rendezvényei

Egy vastag füzetbe tematikusan vezetjük a képek azonosító adatait. A meglévő 25 kategóriának előzetes becslés alapján osztottuk be benne a helyet. Minden téma kezdőlapja kapott egy kis könyvjelző cetlit, amelyre rávezetjük a téma sorszámát. A füzet elején van egy sorszámozott témaösszesítő. Innen lehet tudni, hogy pl. egy népviseletes fotót a 7. témajelzetenél kell kinyitni, az adatokat itt vehetjük fel.

(Sokkal célszerűbb lett volna a fotók dokumentációjához táblázatos lapokat készíteni, amit könnyen lehetne tetszőlegesen bővíteni, cserélni egy papírdossziéban. Jelenleg, ha egy témára szánt néhány lap betelik a füzetben, kérdéses lesz a feldolgozás további folytatása az eredeti módszerrel. Valószínűleg a közeljövőben hozzáfogunk a fotógyűjtemény füzetes adatainak számítógépes regisztrációjához.)

Lássunk egy konkrét példát !

Az azonosító adatok szerint a kapott képen a Petőfi Termelőszövetkezet 1963-ban baromfi állattenyésztési tanfolyamot végzett dolgozói láthatók (a vonzaskörzet termelőszövetkezeteiből is jelen vannak a csoportképen) A kép Sziklai Jánosnétól származik. Átadva 1993-ban.

Az adott fotót mindig a legjellemzőbb jegye alapján kerül beosztásra - így ez a 10-es osztályba

kerül, amely a mezőgazdaság kategória. A füzetet a jelzőceti számozása alapján kinyitjuk az adott témánál, megkeressük az utolsó bejegyzést, majd - jelen esetben a 10 / 42. bejegyzéssel - ismertetjük a fotó adatait. (42 esetünkben a téma 42. regisztrált képét jelenti, folyamatos sorszámzás alapján) A füzetben pirossal aláhúzva jelezzük, hogy kitől származik a kép, pirossal beírjuk a további hivatkozásokat ha vannak, pl. *lsd. még 17 / 38.*

Vannak olyan fotósorozatok, amelynek mondjuk csak 2 darabját birtokolta a könyvtár az adatfelvételkor, további képekről nem is tudtunk, s nem is reméltük, hogy újabbak kerülnek elő. Pl. híres esemény volt 1937-ben az, hogy nemzetközi úrlovasok lovagoltak be a községbe. Ennek vezetője Horthy István volt, Horthy Miklós kormányzó fia. Magnin Alfréd főjegyzőnk franciául köszöntötte a csapatot a régi piactéren, a mai Széchenyi Ált. Isk. udvarán. (Fotó melléklet 21. kép)

A két képet a 18. témához (Így ünnepeltünk...) dolgoztuk fel - 18 / 7., 18 / 8. azonosítókkal. 1998-ban újabb képhez jutottunk Orsovay Edénétől, amely szintén a fogadáson készült. Ezt 18 / 18 - cal tudtuk felvenni, de az azonosítók között feltétlenül szükséges a kapcsolatot jelölni - piros tollal: *lsd. még 18 / 7,8.* Ezen utóbbi képek azonosítójánál is jelzem a kapcsolatot: *lsd. még 18 / 18.*

A példából látszik, hogy darabra kell ismerni az állományt ahhoz, hogy minden egyes kapcsolatot észrevehessünk a szükséges utalások megtételéhez, vagy minden egyes kép adatainak felvételekor át kell néznünk a témák jegyzékét. Ezen a problémán is segítene a gépi feldolgozás, hisz rekordjellemezők megadásával - tárgyszavak, azonosító indexek - gyorsan biztosítható lenne a többszemponú visszakeresés, kiküszöbölhetőek lennének a bővítési anomáliák.

Vegyünk még egy bonyolultabb esetet: tételezzük fel, hogy van egy olyan fotónk, amely a község elöljáróit ábrázolja népviseletes kísérekkel, cigányzenészekkel, mindemellett jól kivehető a népi építészet emlékei is a képen. E fotót dokumentálhatnánk a (*Lakóházak - középületek - utcarészletek, 1.*), (*Abonyi arcok - régi ismerősök, 17.*), és a (*Népviselet, 7.*) témánál is. Ilyenkor sajnos dönteni kell, hogy mit tekintünk elsődlegesnek a képen - kiválasztunk egy kategóriát, s ide szakozunk. Az esetleges kapcsolódási pontokat csak fiktív módon tudnánk jelölni egy irányba manuális, mechanikus feldolgozással. (Ezt jelenleg nem is tesszük). Megoldásként szóba jöhetne a katalóguscédulás feldolgozás a füzet mellé a megfelelő utalókkal, de én inkább az Excel táblázatos adatbevitelt szorgalmazom. Másolható, bővíthető, saját szempontok szerint rendezhető, szűrhető, gyorsan, praktikusán kezelhető lenne így az állomány.

Megoldás a számítógépes fejlesztés - a jövő lehetőségei ⁸⁸:

Ha a felhasználó szeretné szakdolgozatához, pályázatához a leginkább illő képanyagot kiválasztani, de nincs ideje végiglapozni a több dossziényi fotóanyagot, elég egy állomány - másolás, s otthon számítógép segítségével nyugodtan böngészheti az Excel, vagy Access - adatbázist. (Nincs fizikailag kötve a több fióknyi katalóguscédulához !) Ha elkészül a Füzesabony fotó CD, rámásoljuk az adatbázist is, így a képanyag és a szöveges tematika párhuzamosan - együtt lesz kezelhető.

Jelenleg kiépítés alatt áll a városi MAN számítógépes hálózat, melynek referencia központja a könyvtárunk lesz. A kihúzott új kábelrendszeren mindenféle adatátvitelre lehetőség van, s elvileg a könyvtári adatbázisok otthoni hálózatba kötött gépen Internettel elérhetőek lesznek. (Adatátviteli sebessége legalább kétszázszorosa a hagyományos telefonvonalas Internetes adatszolgáltatásnak.) Ha csak a Füzesabonyi Városi Könyvtár által jövőben nyújtott szolgáltatásokat vesszük alapul, legyen az szöveges, képi stb. mindenképp azt mondhatjuk, hogy a jövő új információszerzési technikájának kapujában állunk. Az állomány integrált könyvtári feldolgozása sajnos még csak nemrég kezdődött el a Textlibbel, de a könyvtárosnak mindig a jövő igényei elé kell menni. Ezért is vágunk bele pályázati támogatással a 2Mline kábelhálózat tulajdonosával a város hálózat kiépítésébe. A könyvtár az együttműködésért cserébe a hálózat tulajdonosától korlátlan Internet - hozzáférést fog kapni az előzetes megállapodások szerint.

A többi intézmény még egyelőre nem igazán látja a hálózati lehetőségeket elérhető közelségben, a város katasztrofális költségvetése sem teszi lehetővé, hogy önkormányzati támogatásokkal tudjuk kielégíteni a technikai igényeket. Lehetséges, hogy Füzesabony jelenlegi viszonyai nem teszik lehetővé egy ekkora jövőre épülő beruházást, kezdetben nem is lesz kellő igény az új technikára, de a világtendenciák érvényesülésének folyamatai vitathatatlanok.

Videofelvételek

1995-96-ban mindössze 20 - 30 darab helyismereti AV kazettánk volt a könyvtárban. Ezek egy része saját felvétel, egy része a Városi Televízió műsorainak átvétele volt. 1999 áprilisában archiválási céllal megkaptuk az összes önkormányzati ülés felvételét, amely mintegy 120 db kazettát jelentett. Az idén télen további 38 kazettát kaptunk meg. E mellett saját felvételeink is gyarapodtak az elmúlt években, annak ellenére, hogy kameránk műszaki meghibásodás miatt 1998 elejétől nem üzemel. Rendezvényeinkből jó néhányat kölcsönként videokamerával örökítettünk meg.

Az archiválási céllal átvett anyagokon az önkormányzati ülés időpontja van feltüntetve, amelyhez a jegyzőkönyvek alapján kikereshetők az aktuális napirendi pontok.

Volt technikus kollégánk videós tevékenységét sokan nem nézték jó szemmel a városban, főleg a kezdeti időszakban. Az első országgyűlési, önkormányzati választások nem kívánt videofelvételei miatt a könyvtár politikai erők támadásának céltáblája lett hosszú ideig. Sokáig folyt arról is a vita, hogy szükséges -e, szabad-e a képviselőtestületi üléseken felvételeket készíteni. Szerencsére ma már a nyilvánosság jogosságát senki sem vitatja. Az úttörő szerepet - és az azzal járó negatív jelenségeket - kezdetben a könyvtár vállalta fel városi televízió hiányában, amely csak 1994-ben alakult.

10. 7. Grey literature: önkormányzati jegyzőkönyvek⁸⁹

Használatos a *szűk publicitású* (ún. grey literature = nyers irodalom) és a *nem nyilvános anyagok* megnevezés is. A publikálatlan, illetve a nem terjesztésre szánt, többnyire kis példányszámban sokszorosított (nyomtatott) dokumentumokat soroljuk ide: a hivatalos kiadványok és a konferenciai anyagok egy részét; **az önkormányzati testületek és vezető szervek előterjesztéseit, határozatait, tervezeit, a helyi költségvetéseket**; a pártok és más politikai szervezetek, szakszervezetek jelentéseit és javaslatait; a szövetkezetek részközgyűlési és küldöttgyűlési beszámolóit; a bankok éves mérlegeit; a tervezési irányelveket; a műszaki tervdokumentációt; a gyári munkaelőírásokat; a technológiai utasításokat; a regionális kutatási jelentéseket; a KSH megyei igazgatóságainak kiadványait stb. Mi, ezek közül az önkormányzati testület anyagait szervezzük külön állományegységbe. A többi dokumentumtípus a **könyvek - brosurák** kategóriában kerültek elhelyezésre.

A rendszerváltás óta, az első önkormányzati üléstől folyamatosan kapjuk a Polgármesteri Hivatalból az önkormányzati jegyzőkönyveket, benne a képviselőtestület határozatait, rendeleteit. Megkapjuk a képviselőknek kiküldött előterjesztéseket, javaslatokat is. A jegyzőkönyvekben szerepelnek a tárgyalt téma kapcsán a különböző hozzászólások, vélemények, hivatali álláspontok. A város működésével kapcsolatos, közügynek tekinthető feladatokban való jogi állásfoglalás forrásának tekinthetők ezek a jegyzőkönyvek, ezért **primer dokumentációk**.

Kezdetektől törekedtünk arra, hogy a különböző napirendek határozatait, rendeleteit rövid, tárgyszavas formában kerüljenek feltüntetésre a jegyzőkönyvek papírmappáin a jogi

állásfoglalások számozásának megfelelő formában. Pl.: *1/2000. rend.: A város 2000. évi költségvetése; 22/2000. hat.: A. B jogosulatlanul felvett segélyének ügye.* (Évente

megújuló numerus kurrens szerinti számozás külön a határozatok, külön a rendeletek esetében.)

A mappák gerincére mindig felvezetésre kerül az önkormányzati ülés időpontja is, ez alapján történik a jegyzőkönyvek elsődleges azonosítása. Évente kb. 15-20 jegyzőkönyvvel lehet számolni (havi rendes - és a rendkívüli ülések). Alkalmanként a napirendi pontok száma 5 - 25 közötti. Évente tehát kb. 400 jogszabálya van az önkormányzatnak, amelynek kb. 90 %- a határozat, a többi rendelet.

Ezen anyagok számítógépes feldolgozása azért is célszerű - időszerű lenne, mert még a Polgármesteri Hivatalban sincs gépi adatbázis, a visszakeresés mechanikus úton történik. A közeljövőben elérkezünk egy pontra, amelynél túl bonyolulttá válik már a jogszabálykeresés, hisz egyre több lesz a **hatályon kívül helyezett** határozat, rendelet, a többszöri jogszabályi módosítások megnehezítik a keresők dolgát. A jogszabályok hálózati elérhetősége sem lenne haszontalan, sőt úgy érzem mindenképp kívánatos, ha a jövő igényeinek próbálunk megfelelni.

10. 8. Lengyel anyagok⁹⁰

Itt meg kell különböztetnünk a **helyi** és az **országos** dokumentációt.

Helyi:

A Magyar - Lengyel Baráti Kör működéséből adódó dokumentumok: rendezvény meghívók, működési beszámolók, jegyzőkönyvek, stb.

Trojan Marian Jozef személyi anyagai: 1939-es családi fotók fénymásolatai, portrék, műelemzések, kiállításokról szóló írások, köszönetnyilvánító, szervezői munkáról szóló levelek, hivatalos iratok: a család 1939 -44 közötti magyarországi menekültügyi iratai, tartózkodási engedélyek, igazolások stb.

Az **országos irodalomban**: kuriózumként említhetjük meg az 1939 - 44 között magyarországi felsőoktatásban tanuló lengyel menekült fiatalok névsorát, egy lengyel menekült naplóját 1939-40-ből, ami levél formájában feleségének szánt beszámolókat tartalmazza.

Van egyetemi szakdolgozatunk a "Lengyel iskolák Heves megyében" címmel, sőt egy 1832-es kéziratunk, amely a két nép kapcsolatának történelmi azonosságait tárgyalja. Komoly irodalommal rendelkezünk a balatonboglári, balatonlellel magyar - lengyel hagyományok ápolásáról, de őrizzük a lengyel diplomaták írásait, leveleit, valamint a Röviden

Lengyelországról” c. sorozat megjelent kiadványait. Több lengyel nyelvű folyóirat egyes példányai is megtalálhatók a könyvtárban.

Az irodalmak genotermás **gyűrűsdossziékban** lettek elhelyezve, míg a folyóiratokat **tékapapucsban** raktározzuk.

A lengyelek 1939. évi befogadásának októberi évfordulójáról kiállításokkal, ünnepi műsorral, előadásokkal emlékeztünk meg. 1999 őszén ünnepeltük a befogadás **60. évfordulóját**, ahol talán még utoljára - részt vettek azok a személyek is, akik közvetlenül érintettek voltak 1939-ben...

Érdeemes néhány mondatban arra is kitérni, hogy kiket látott **vendégül** a könyvtárban a Magyar - Lengyel Baráti Klub:

Járt nálunk: Tadeus Olsanczki, a Lengyel Nagykövetség I. titkára, a Lengyel Kulturális Tájékoztató Iroda több képviselője, Maciej Kozminski lengyel történész, a Piotrkow Trybunalski vajdasági Lengyel - Magyar Baráti Társaság vezetői, Leszek Hensel, a Lengyel Köztársaság Nagykövetsége konzuli osztályának vezetője, I. titkára, Koluszkowiane lengyel néptáncgyűttes, 1998- as gyermeknapon lépett fel egy lengyel egyetemistákból álló énekkórus, előtte volt vendége a könyvtár Baráti Körének G. Lubczyk lengyel újságíró, aki politikai memoár jellegű könyvének bemutatóját is nálunk tartotta.

Nemcsak lengyel származású vendégek voltak a programok szereplői, hanem voltak jócskán magyar származású, lengyel kapcsolatokkal rendelkező, vagy Lengyelország történelmét kutatók is: Kapronczay Károly, Dr. Szokolay Katalin, Nagy István stb.

A Baráti Kör kirándulása alkalmával megismerhette Krakkó nevezetességeit. Színházi élményekben is lehetett része Trojan Tünde jóvoltából, aki kísérleti színházi műhelyével lengyel szerzők darabjait mutatta be a könyvtárban, a művelődési központban. A lengyel kultúrával kapcsolatos kiállítások szintén sok érdeklődőt vonzottak az intézménybe.

A magyar - lengyel hagyományok ápolásáért Trojan Marian Jozef és Blahó Istvánné 1994 májusában megkapta a **Lengyel Köztársaság Érdemkeresztje** kitüntetését, amellyel a két nép barátsága, egymás megismerése érdekében kifejtett tevékenységüket ismerték el.

10. 9. Úttörőemlékek

A helyismereti állomány igen sajátos egysége a helyi úttörőemlékek: **raj- és órsinaplók, csapatnaplók** gyűjteménye. Ezeket 1996 - 97-ben szereztük meg a Teleki Blanka Általános

Iskolából. Sajnos az iskola pincéje néhány évvel korábban csőtörés miatt víz alá került, s az összes régi iratot szivattyúzás után a MÉH - telepre szállították. Ezzel gyakorlatilag az iskola 1956 óta fennálló történelmének dokumentációja semmisült meg pótolhatatlanul. Kis szerencse a nagy bajban, hogy az úttörőemlékek legszebb darabjai a rendszerváltásig meglévő állandó kiállítás miatt felkerültek az első emeletre, s túléltek a katasztrófát. A közel száz darabból álló naplógyűjtemény az 1960-as évek elejétől tükrözik a helyi úttörő hagyományokat, az országos mozgalmak, versenyek **rendszerváltásig** elért eredményeit, sok-sok fotóval illusztrálva. Ekkor ment nyugdíjba az iskola úttörőmozgalmának motorja, Varga Jánosné, aki évtizedekig irányította, szervezte a helyi közösségeket. A mozgalom az országos tendenciák változását követve elhalt. A csapatnaplók, raj -és órnaplók **faktográfiai** adatokat is megőriztek, hisz különböző névsorokat, versenyeken elért eredményeket ugyanúgy tartalmaznak, mint leírásokat, fotókat Leninről, felszabadítóink hősi útját...

Sajnos a Széchenyi Általános Iskolából már nem sikerült semmilyen úttörőemléket megszerezni, pedig milyen érdekes lenne a mai iskoláskorú fiataloknak a szüleik mozgalmi hagyatékával ismerkedni, meglátni őket tizenévesen, számháború hevében készült fotókon !

11. A gyűjtemény két használói vetülete

11. 1. Ki tud többet Füzesabonyról ?

Minden állomány akkor igazán értékes, ha **használói** vannak. Helytörténet szempontjából a gyűjtemény pedagógiai hatása a gyermek használókon mérhető fel leginkább. A **lokálpatrióta** - érzés nevelésének, - a gyerekek lakóhelyük múltjára irányuló kíváncsiságának felkeltése és kielégítése - a munkájukat odaadással végző helyismereti könyvtárosok, a település történelmét szívügyüknek tekintő pedagógusok **legnemesebb** feladata lehet.

Már **1996.** januárjában meghirdettem egy helyismereti - helytörténeti vetélkedőt az általános iskolás gyerekeknek. Kiválogattam a legfontosabb és legérdekesebb dokumentumokat, melyekről úgy gondoltuk, hogy a gyerekek, életkori sajátosságainak, kíváncsiságának leginkább megfelelő. Sokszorosítottuk a dokumentumokat. Ezek alapján lehetett a felkészülést megkezdeni. Ügyeltünk arra, hogy a vetélkedő kérdéseit úgy állítsuk össze, hogy a megadott irodalom figyelmes áttanulmányozása után mindenre lehessen válaszolni.

A versengés külön folyt az **5-6.**, külön a **7-8.** osztályosok részvételével. A meghirdetett vetélkedőt általunk sem remélt érdeklődés kísérte. A két korosztályban összesen 150 gyerek versengett azért, hogy bizonyítsa, hogy az ő csapata tudja a legtöbbet Füzesabonyról. Javasoltuk, hogy a felkészülés ideje alatt plusz feladatokat is vállaljanak - plusz pontokért.

A **házi dolgozat** ajánlott témakörei a következők voltak:

- Füzesabony életút interjúk, (élmény)beszámolók, visszaemlékezések készítése írásban - elbeszélgetés alapján.
- Füzesabony és lakói a fényképek tükrében: fotóalbum, fotótabló készítése rövid leírással.
- Füzesabonyi (nép)szokások, ételreceptek, viccek-tréfás mondások, hiedelmek, a paraszti élet hétköznapijai, ünnepei: disznóölés, templomba járás stb.
- Egyéb

A gyerekek mellett a **szülők** is szorgalmas könyvtárba járók lettek. Voltak olyanok, akik a siker érdekében kijegyzetelték az összeállított irodalmat, s otthon tanulták a gyermekükkel. Hogy mindenki egyforma eséllyel induljon minden csapat számára felkészüléseket tartottunk.

A **pedagógus** kollégák igen aggódtak, főleg az alsó korosztály miatt, mert túl soknak érezték a megadott irodalmat, féltek hogy a gyerekek nem képesek átlátni az "óriási információhalmazt". A vetélkedők kellemes meglepetése, hogy a kicsik is szinte ugyanolyan magabiztos tudásról adtak számot, mint a nagyobbak.

Nem lebecsülendő az az összegyűjtött anyag, **előzetes pályamunka**, amellyel a gyerekek a vetélkedő kapcsán gyűjtöttek össze. Számptalan régi fényképpel, történettel lett gazdagabb a helyismereti gyűjtemény. Ekkor került be a könyvtárba a templom eredeti alaprajza, az abonyi lepény receptje is. Az öt fős csapatok Füzesabonyhoz kötődő fantázianeveket vettek fel a vetélkedőre: Dezmaszikszó, Majzik, Obon, Kunhalom, Ördögárok, Abák stb.

A nagy sikerű vetélkedőket a kísérő pedagógusok is legalább olyan érdeklődéssel izgulták végig, mint maguk a versenyzők. Az eredményhirdetés után elhatározás született a vetélkedő évenkénti megrendezésére.

A **jövő feladatai** között mindenképp szerepelnie kell a tantervekhez illeszkedő helytörténeti óratervek kidolgozásának. Általános iskola minden osztályában bevezetésre kerülnének a helytörténeti órák, a történelem tanítás korszakainak megfelelően.

Úgy gondoljuk, hogy az iskolaigazgatók és az érintett pedagógusok nem fognak elzárkózni a megvalósítás elől, támogatni fogják a helytörténeti órák tanmenetének kidolgozását.

11. 2. “Füzesabonyi mozaik”⁹¹

Intézményünk a Könyvtárbaráti Társulás támogatásával **1993**-ban rendezte meg először a **kistérségi helyismereti - helytörténeti kiállítását** Füzesabonyi mozaik címmel, amelyet a nagy érdeklődésre való tekintettel **1996**-ban újabb nagy sikerű rendezvény követett. A kiállításokat összekötöttük a helyi alkotók: képzőművészek, irodalmárok, helytörténet kutatók bemutatásával. Az idén, az önkormányzat művelődési és oktatási bizottságának ösztönzésére - és anyagi támogatása mellett - október 23-án, a millenniumi rendezvénysorozat részeként újra meg szeretnénk rendezni a 3. “Füzesabonyi mozaikot”⁹²

Az előzményekről:

A kilencvenes években bekövetkezett társadalmi változások felerősítették a helyi közösségekben a **múltjukra** vonatkozó kutatások igényét, a múlt - megismerés fontosságát. Ugyanilyen elemi erővel jelentkezett a **jelen** helyi értékeire irányuló kíváncsiság kielégítésének szükséglete is. A közművelődési intézményrendszer vállalt feladatkörének leszűkülése, a kiscsoportok megszűnése tovább növelte a **hiányérzetet** a kulturális szektorban. Egyre igazabbnak éreztük a mondást - főleg most, az Európai Uniós csatlakozási tárgyalások hevében, hogy jól működő nemzetközi közösség részévé csak úgy válhatunk, ha **megőrizzük** múltunkat, **identitásunkat**, - tágabban és általánosságban - **nemzeti jellegünket**. A helyi társadalmak szervezői jól érzik a mikrokörnyezet értékeinek fontosságát, ha ezen értékek tudatos összegyűjtéséről, bemutatásáról kívánnak gondoskodni.

Mi ezen irányelvek mentén haladva kívánjuk Füzesabony és kistérségének egyedi jellegét, kézműves remekei alkotásait reprezentálni a város millenniumi rendezvénysorozatába illeszkedő kiállításunkkal.

A kiállításunkat az előző két sikeres előzmény után “**Füzesabonyi mozaik**”-nak kereszteljük el. Címe kifejezi a bemutatott tárgyak sokszínűségét, változatosságát - időben, műfajban - és azt a célt, hogy a mozaik darabjaiból összeálljon egy teljes kép Füzesabony múltjából és jelenéből.

A kiállításra kerülő anyag 2 nagyobb tematikus egységre bontható:

- Füzesabony történelmére vonatkozó, dokumentumok, tárgyak
- Helyi - és kistérségi képzőművészek alkotásai

1. Füzesabony történelmére vonatkozó dokumentumok:

Könyvek, szak-és évfolyam dolgozatok, múltfeltáró tanulmányok, újságok cikkei, fotók, régi elöljárósági jegyzőkönyvek, személyi anyagok, térképek stb.

Tárgyak: régi népi használati eszközök, viseletek, személyi emlékek, a helyi régészeti kiállítóhely raktári anyagai - amely hely hiányában nem kerülhetett állandó kiállításra, stb. Eredeti füzesabonyi népi hímzések.

A kiállítandó anyag gerincét az az állomány jelenti, amelyet a könyvtár helyismereti gyűjteményében sikerült összegyűjteni az utóbbi évek kutató, gyűjtő munkájának köszönhetően. Ebben - ha csak a céltudatosan gyűjtött több ezer darabos fotó gyűjteményünkre gondolok - páratlan érték van, amely nemcsak megyei, de talán megyehatárokon kívül is egyedülálló. (A század eleji füzesabonyi népviselettől a régi paraszti építészeti emlékeken át az 1910-es évektől fellelhető iskolai osztályképekig, a vasútállomásos képeslapgyűjteményig sok minden megtalálható benne.) A könyvtár köré szerveződött Helyismereti Baráti Kör tagjai sokat tettek az állomány megalapozása érdekében.

2. Helyi és kistérségi képzőművészek alkotásai:

A könyvtár PR tevékenységének eddig is és a továbbiakban is jelentős irányvonala volt,- s lesz - az az elképzelés, hogy a helyi és **kistérséghez tartozó** alkotóknak kiállítási lehetőséget biztosítsunk. Az elmúlt évek alatt számtalan sikeres kiállítást lebonyolítottunk, segítettünk hozzá kezdő fiatal festőket, grafikusokat, batikolókat a nagyközönség véleményének fogadására, szembesítésére. Ezekkel minden esetben további kedvet adtunk az újabb alkotómunkához. A két, eddigi “Füzesabonyi mozaik” is bemutatta a legjelentősebb művészeinket.

Alkotók és alkotásaik:

- - Trojan Marian Jozef grafikái, akvarelljei, ex libris-ei
- - Márton János népi iparművész fafaragó alkotásai, szaru-faragásai
(Fotó melléklet 25. kép)
- - Tóth Sándor egyedülálló tojáshéj faragványai, nád-szalmaképei, olajfestményei
- - Horváth Tibor országos hírű bőrdíszművesünk bőrképei, használati tárgyai
- - Farkas András kosárfonónk kézműves remekei, faragványai
- - Szegediné Antal Éva tűzzománc képei
- - Miriszlai Miklós linómetszetei
- - a festők hosszú sora: Engel Judit, az ifjak Tóth Nándor, Német János

A térségből: a kiállításkor 16 éves, ma már egyetemista besenyőtelki Csirke Nikolett nálunk először kiállított batikképei egy évvel később egy Japán gyermekrajz -világkiállításra is eljutottak. A sajnos már elhunyt dormándi Tari Pál fafaragásai is sok szemlélőt készítettek

csodálatra. Tepélypusztáról pedig Szabados István kifaragott fa aktjai nem kis érdeklődést keltettek. Lehetne még folytatni a sort...

A 3. Füzesabonyi mozaik -ot 2000. okt. 23-ra tervezzük megnyitni.

A városi millenniumi rendezvénysorozat kezdő akkordja a március 15-i ünnepség méltó megszervezése volt. (Tavaly az évfordulóhoz kapcsolódóan jelentettük meg a Könyvtárbaráti Társaság gondozásában - a Heves Megyei Közgyűlés támogatásával - az “Emelj süveget... 1848-49 helyi emlékezete című kiadványunkat).

A továbbiakban számos **vetélkedő** kerül megrendezésre az iskolák szerezésében, majd lesz városi sportnap, s augusztus 20. tiszteletére nyit a füzesabonyi régészeti kiállítóhely, új helyszínen, megújult formában, a vasútállomás épületében. Ekkor kerül átadásra a helybeli Márton János népi iparművész fafaragó millenniumi emlékkapuja a város központjában.

12. Állománnyal kapcsolatos megállapítások

Az előző nagy fejezetben igyekeztem a legfontosabb állományrészeket bemutatni, az öt év során szerzett tapasztalatainkat összefoglalni. A felsorolt dokumentumtípusok, gyűjteményegységek mutatják, hogy milyen sokszínű lehet a helyismereti gyűjtemény, milyen mértékű gyarapodást lehet elérni akár néhány év alatt, ha a könyvtár rendelkezik a megfelelő közönség - és szakmai kapcsolatokkal.

Számunkra az egyik jelenleg is élő, nagy problémát az jelenti, hogy önerőből sajnos nem tudjuk megoldani a **raktározási** kérdéseket. A könyvtár vezetője lassan 10 éve tervezi az éves intézményi költségvetésébe a tömörraktározás anyagi háttérét, a tetőtér beépítés költségvonzatát. Sajnos az önkormányzat finanszírozásbeli nehézségei miatt ezeknek az anyagi eszközöknek az elfogadtatása minden évben csúszik, s a nehezülő gazdasági helyzet miatt egyre kevesebb lesz az esély arra, hogy belátható időn belül a tervekből valami is megvalósuljon. A könyvtár az idén lesz 13 éves, s szükség lenne egy egészségügyi festésre is...

Annak ellenére, hogy az intézmény megfelelő alapterülettel, bővíthetőségi lehetőségek figyelembe vételével épült, már évekkal ezelőtt gondot jelentett a raktározás. A helyismereti gyűjteményünk összes dokumentumtípusát szeretnénk egy helyen tárolni, de a jelenlegi körülmények ezt nem teszik lehetővé. Az állomány nagyobb része a belső raktárban van elhelyezve.

A nagy méretű dokumentumtípusok: kiállítási kartonok, fotóablók a felnőtt részlegben lévő fektetett ruhásszekrényben találtak helyet, ugyanígy a videó anyag is. Az önkormányzati jegyzőkönyvek szintén a felnőtt részlegben vannak.

Tavaly, a Polgármesteri Hivataltól megkaptuk a művelődési központ alatt lévő egyik légópincét, amely addig a polgárvédelmi parancsnokság kezelésében volt. Fel kellett számolnunk a Rákóczi út végén lévő raktárunkat, amely sem állományvédelmi szempontból, sem földrajzi távolsága miatt nem volt megfelelő. A költözködés sajnos csak az állomány egy részének elhelyezésére jelentett megoldást. A padlásunkon, jelenleg is több ezer darab - főleg környékbeli szakszervezeti könyvtárak felszámolása útján szerzett - dokumentum található nejlonfóliával a betonlapzaton letakarva. Ennek leválogatása, szakszerű elhelyezése még várat magára. A kiadványok az elmúlt 50 év időszakának kutatásához nyújthatnak segítséget, lehetnek korabeli források. A Heves megyei szakszervezeti mozgalom kincsesbányáját jelenleg nem becsüljük, pedig helytörténet szempontjából pótolhatatlan irodalom bújhat meg a könyvkupacokban.

Előfordult, hogy főiskolások, egyetemisták történelmi tanulmányaikhoz kerestek Marx, Engels műveket. Több könyvtárban sikertelenül próbálkoztak ezek megszerzésével. A rendszerváltás ideji leselejtezési láz sok helyen még a padlásokról is kisöpörte politikai ideológia, gazdaságtan korábban sokat idézett klasszikusait a megyei szakszervezeti irodalommal együtt.

A könyvtár vezetőjének régóta dédelgetett álma egy **társadalomismereti - helyismereti kutatószoba** kialakítása a padlástérben, ahol végre egy helyre kerülhetne az összes forrásdokumentum, helyismereti gyűjteményegység. Úgy érezzük, ennek az igénye még nem érett meg a városvezetés részéről, s az anyagi lehetőségek sem teszik lehetővé közeli megvalósítását. A társadalmi igény is várat magára. Mindenki a túlélés taktikáját gyakorolja, s e tekintetben nekünk sincs más választásunk... Egyet tudunk tenni, megőrizni azt, ami még megvan, bízva abban, hogy az utókornak lesz igénye és lehetősége a napjaink álmait megvalósítani.

13. 2000. évi feladatok - tervek - elvek

Általános elvek:

“Aki időt nyer, életet nyer.” - tartja a régi mondás. Mi ebből kiindulva próbáljuk megőrizni a könyvtár jövőjét. Elsődleges feladatunk a létszámleépítés elkerülése, a további anyagi visszavonások megállítása, illetve pénzszerzés. A mai politika szerint sajnos az a jó könyvtár (írhatnék bármely más intézményt), amelyik minél kevesebbe kerül a fenntartó önkormányzat számára. Az a legjobb, ha nem kerül semmibe.

Általános tendencia, hogy kulturális intézményeket próbálnak rákényszeríteni a vállalkezési formára, közhasznú társasággá való átalakulásra. Ez önmagában nem lenne baj, de a jelenlegi magyar társadalom még nem érett meg ezek átvételére, hisz a gazdasági alapok nem fejlődtek ki hozzá. A lakosság saját “önfenntartására” rendezkedett be, a társadalmi passzivitás az élet minden területén érzékelhető. Egyre nehezebb bevonni az embereket a helyi rendezvényekbe, a változásoknak megfelelő új közösségi formák létrehozásába, általánosságban a helyi közéletbe. Vannak persze pozitív jelenségek, sikerek, de ezek tartósságát megfelelő anyagi háttér és szellemi bázis nélkül nem lehet hosszú távon garantálni. A könyvtárunkban is - talán ezt kellett volna az első helyre írni - a **jövőbe vetett hitet** kellene elsősorban megőrizni, hisz nincs annál kiábrándítóbb és szomorúbb, mint a reményt vesztett könyvtáros látványa.

Jó néhány intézmény, hogy minél kevesebb nyílt konfrontációba kerüljön a fenntartójával, passzivitásba vonulva befelé fordul, dolgozói csak a legszükségesebb feladatokat vállalják fel. Mi eddig igyekeztünk bizonyítani a szerepünket, fontosságunkat. Számtalan pályázaton próbálkoztunk pénz, anyagi, technikai eszközök szerzésével, átfogó könyvtárépítési stratégiákat dolgoztunk ki, jövőkonceptiókat fogalmaztunk meg. Sajnos a gépek üzemeltetése is pénzbe kerül, ami miatt állandó összeütközések vannak a fenntartóval. Sokszor feleslegesnek érezzük az egy-egy projektbe befektetett energiát, mert nemcsak az elismerés hiányzik, hanem még további anyagiakat vonnak el, mondván, *“majd pályáznak, kitalálják a megoldást, elég leleményesek”*. (1998-ban pl. tavaszi jótékonyági bált szerveztünk, amelynek bevételét állománygyarapításra fordítottuk.)

A kudarcok ellenére erőt kell merítenie a könyvtáros szakmának, fel kell vállalni a buktatókat, és sokkal erősebb érdekképviseletre is szükség volna. Hiányolom a nagy társadalmi akciókat, ill. azok hatását. A jövőbe vetett hite lehet a szakmának a legjobb építőköve, hisz a hit néha hegyeket mozgat...

Konkrét tervek⁹³:

A könyvtárnak olyan munkával kell előállnia, amely a lehető legnagyobb városi elismertségre tehet szert, legtöbb embert érint, mozgósít. A helyismeret vonalán továbbra is folytatni fogjuk a **Füzesabonyi Híradóban** a korábban elindított I - II. világháborúval kapcsolatos cikksorozatot, a füzesabonyi katonák bemutatását. E mellett az augusztusi ünnepi kiadványban további helytörténeti jellegű cikkek közlését vállaltuk.

Az év elején elkészült a Városi Könyvtár **honlapja**. Szeretnék hozzá készíteni helytörténeti jellegű multimédiás anyagot is az Internetre.

A **fotógyűjtemény** képeslap anyagának **digitalizálása** már megtörtént. További fotók szkennerezésének év elején tervezett ütemezését tartani szükséges. Végző cél: a képgyűjtemény 1000 legjobb képéből elektronikus fotó CD összeállítása az őszi rendezvénysorozatokra.

Kiadványok:

Városismertető kiadvány: a testület ez évi költségvetésében 3 millió forintot szavazott meg a 2000. évi városi millenniumi rendezvénysorozatra, melynek egy részéből kiadvány(ok) megjelentetését szeretné megvalósítani. Ennek szerkesztési, koordinációs munkálatait a könyvtár vállalta fel. Mivel Füzesabony még idáig nem rendelkezett semmilyen bédekkerrel, színes bemutatkozó kiadvánnyal a városról, ennek megvalósítását a művelődési bizottság is elsődlegesnek tartotta. A kiadvány tervezett megjelenési ideje aug. 20. A 36 oldalnyi terjedelemben fotóval gazdagon illusztrált, térképekkel, a helyi vállalkozók névjegyeivel ellátott városismertető röviden bemutatja a település történetét, kulturális hagyományait, örökségeit, az Európai Unióban kardinális kérdésként kezelt kistérségi együttműködések, a város intézményhálózatát, munkaerőpolitikai helyzetét, kereskedelmi és szolgáltatói lehetőségeit, stb.

Régészeti kiadvány: A könyvtár szorgalmazta Füzesabony régészeti emlékeinek összegyűjtését, kiadványban való megjelentetését, hisz a település régészeti leletei nemzetközi hírűek a szakirodalomban, amelyre büszkék lehetünk. Az új ásatások neolitikus leletei, a rézkori kultikus építmény maradványai, és a település neve után "Füzesabonyi középső bronzkori kultúrának" elnevezett leletegyüttes idáig nem kapott kellő figyelmet és elismerést. Sajnos az anyagi lehetőségek nem teszik lehetővé a tervezett kiadvány idejének megjelentetését a városi költségvetésből. Amennyiben pályázaton sikerül támogatást elnyerni, úgy megpróbáljuk a kiadást megvalósítani.

Az **október 23-i** központi ünnepség a könyvtár helyismereti kiállításának megnyitójával lenne egybekötve, amelyhez az anyaggyűjtést, előzetes egyeztetéseket már augusztus végén el fogjuk kezdeni. A **Füzesabonyi mozaik** köré szervezett gyűjtőmunkából 1993-ban és 1996-ban is jelentős mennyiségű fotó, írásos dokumentum, személyi anyag került a könyvtár gyűjteményébe. Reméljük, hogy az évezredes évforduló kapcsán újra sikerül megmozgatni a város lakosságát, feléleszteni a helyiekben a lokálpatriotizmus érzését.

A helyismeretnek nagy hangsúlyt kell fektetnie a **helyi közhasznú-információs és közösségi szolgáltatások** fejlesztésére, amelyet a könyvtár egyéb részlegeivel összhangban, stratégiai tervszerűséggel szükséges végezni. Úgy gondoljuk, hogy ez a fejlesztési vonulat lehet a könyvtárak megújulásának kiindulópontjai, a létjogosultság gyakorlati bizonyítói, amely a hálózati, technikai eszközök meglétével, lehetőségeivel nagy sanszhoz juttathatja a könyvtárakat.

A könyvtár pályázati tevékenységének erőfeszítései nagyrészt ezen irányúak, a kitörési pontokat a technika és a közhasznú információk erővonalai mentén keressük. Jelenleg a Soros Alapítványhoz nyújtottunk be egy többmillió projekt -tervezetet, amelyet a NKA közel millió nagyságú támogatása előzött meg.

Pályázati távlati célunk⁹⁴:

- Az esélyegyenlőség biztosítása az információszerzés feltételeinek javításával a hátrányos helyzetű térség lakossága számára.
- Városi és térségi információs hálózat kiépítése a kábel tv vonalán - jól tájékoztatott, "intelligens város, intelligens térség" megvalósítása Füzesabony térségében.
- A Füzesabonyi Városi Könyvtár hálózatának és tartalmi szolgáltatásainak a kiterjesztésével kistérségi, közösségi információs központ létrehozása.
- Teleház típusú szolgáltatások körének bővítése - PR tevékenység (bemutatók, előadások, szórólapok stb.) az igénybevétel népszerűsítésére.
- Könyvtárosok és használók képzése az információszerzés új technikáinak elsajátítására.

A célok érdekében 2000. év során megvalósítandó legfontosabb feladataink⁹⁵:

- ◆ Könyvtári hálózat (LAN) fejlesztése, kiterjesztése a városra - MAN létrehozása a kábel tv vezetékén.⁹⁶

- ◆ A helyi közhasznú - információszolgáltatás fejlesztése, új tartalmi szolgáltatások bevezetése:
 - saját helyismereti dokumentumok, információk elektronikus feldolgozása, új információs szolgáltatások indítása saját építésű adatbázisokból (általános jogi, közigazgatási információk, helyi önkormányzati jegyzőkönyvek, rendezési tervek, körzetben működő hivatalok működési rendje, ügyintézés, kistérségi összefogások, fejlesztési koncepciók, megvalósíthatósági tanulmányok; intézmények működési rendje: Földhivatal, Munkaügyi Központ stb., gazdasági, pénzügyi vállalkozási információk, pályázati lehetőségek; támogatási programok; sajtófigyelő, Hősök könyve, Ki kicsoda stb.)
 - kiemelt témák (vállalkozás, egészség, Európai Unió) “könyvespolcain” a dokumentumállomány felfrissítése
- ◆ Könyvtárosok képzése a hálózatok működtetésére és az új feldolgozóprogramok alkalmazására

14. A közkönyvtárak és az információs társadalom⁹⁷

“Valami, ami mindenkié”

Ezzel a címmel rendezték meg **Koppenhágában 1999.** októberében azt a nemzetközi találkozót, amelynek célja az volt, hogy kijelölje és befolyásolja az európai könyvtárpolitika irányait. Ennek a legfontosabb gondolatait szeretném kiemelni, mert lényegi megfogalmazásokban általános **irányelvet mutatnak** a közkönyvtárak jövőjére vonatkozóan.

Az **információs társadalomban** a könyvtáraknak hangsúlyozottabban **központi** helyet kell elfoglalniuk, mint az ipari társadalomban, és ezt részben a **virtuális könyvtár** révén sikerülhet megvalósítaniuk.

A könyvtárak **egyedülálló mivolta** - miszerint gyűjtik, szervezik és megőrzik a publikus információkat, tekintet nélkül az információhordozók formájára, és rendelkezése bocsátják úgy, ahogyan azt a felhasználók igénylik - különös jelentőséget biztosít számukra a modern társadalomban.

Szolgáltatássá kell szervezniük a szükséges információforrásokat, hogy a **társadalom minden**

tagjának hozzáférhetővé tegyék az emberi tudást, kultúrát. Ezek nélkül a szolgáltatások nélkül a társadalom nem lehet demokratikus, nyitott és átlátható, mivel az egyének nem tudják beszerezni az információs anyagok széles skáláját.

A könyvtárak fejlesztése **befektetés a demokráciáért** és az esélyegyenlőségért.

Jelenleg egyre többen jutnak közvetlenül az információforrásokhoz elektronikus úton, ezért a könyvtárak szerepe a tudáshoz való hozzáférés biztosításában változik, de nem csökken. A könyvtárak tevékenységében erősödnie kell a **“tudást szervező”** munkának és a szakmai segítségnyújtásnak a felhasználók számára, hogy azokhoz az információforrásokhoz is hozzáférjenek, amelyek ismeretlenek számukra.

Az információs társadalom perspektívája nem jelenti egyúttal azt, hogy csökken a könyvtárak **tradicionális** tevékenysége. A jövőben, mint ahogyan a múltban is, a könyvtárak egyidejűleg nyújtanak információszolgáltatásokat és egyéb könyvtári szolgáltatásokat a lakosságnak.

Mivel alapvető, sokoldalú szerepet kell játszaniuk az információs társadalomban, **forrásaikat** feltétlenül jelentősen **növelni** kell. A könyvtárak fenntartásának kérdését egész Európában teljesen **át kell értékelni**.

A rendelkezésre álló **információvagyon** csak akkor hasznosul, ha **tudásra** váltják az emberek és **új ismereteket**, termékeket és **kultúrát** hoznak létre.

Az a folyamat, amely az információs társadalom középpontjában zajlik, **egyéni teljesítmények** összessége. Ezt a folyamatot erőltetni nem lehet, de jelentősen **támogatni** igen, a lehetőségek, a tudásanyag felkínálásával, rendelkezésre bocsátásával.

A könyvtárak más intézményekkel - iskolák, média - együtt részei annak a láncnak, amely **táplálja** és lendületben tartja az **emberi elmét**. Megjósolható, hogy a jövőben az európai információs társadalom **minden tagjának szüksége** lesz életének különböző szakaszaiban a könyvtárakra, az iskolai években a tanulóhoz, később társadalmi tevékenységében, munkájában, vagy pihenőidejének eltöltésében. Az ok egyszerű: a tudás felhasználása egyre **intenzívebbé** válik.

Az ember egyre inkább saját, személyes problémáik megoldásához keresnek, és várnak információkat. A könyvtáraknak úgy kell **megszervezniük** az információforrásokat, hogy készenlétben álljanak a majdan felmerülő kérdések megválaszolására.

Természetesen ezt a feladatot nem egy könyvtárnak kell önmagában megoldania - hatalmas feladat - hanem a könyvtárak saját **virtuális könyvtáraik** létrehozásával, - a **hálózatokon** összegyűjtve az információk különféle fajtáit - azokat **szolgáltatássá szervezve** elégték ki a különböző igényeket.

A könyvtáraknak foglalkozniuk kell a **copyright** kérdéseivel is, amelyek az elektronikus dokumentumok korában sokkal bonyolultabb ügyek, mint a hagyományos dokumentumok tekintetében. A probléma megoldásában együtt kell működniük a copyright tulajdonosoknak és az információközvetítőknek, de mindenképpen figyelembe kell venniük a tudáshoz és kultúrához való szabad hozzáférés jogát.

A felhasználók igényeinek minőségi kielégítéséhez a jövőben a könyvtáraknak egyre több **elektronikus dokumentumot** kell használniuk, ezért tárgyalásokat kell folytatniuk a dokumentumok előállítóival a használati engedély megszerzésére. Ez egy új terület, ezért célszerű több könyvtárnak **együttműködni** a tárgyalásokban az előnyösebb lehetőségek megszerzése érdekében. Az Internet használat is számos kérdést vet fel, amelyre megoldást kell keresni. Így például a **szelekció** módjára, az információk **megőrzésének mikéntjére**.

A könyvtárak együttműködésének túl kell terjednie a könyvtárközi kölcsönzésen. Kicserélhetik tapasztalataikat, segítséget kérhetnek egymástól a különféle nehéz információs kérdések megválaszolásához. Meg kell vitatni, hogyan lehet a kutató könyvtárak eredményeit a **fenntartó intézményeiken kívül** is felhasználni.

Könyvtárak és gazdaság:

A könyvtárak óriási **vagyont képeznek** és ez az információs társadalomban kétségtelenül nagy gyorsasággal fog növekedni. Ez a hatalmas kincstár nincs megfelelően felhasználva, de ezt növelni csakis **újabb beruházásokkal** lehetséges.

A könyvtárakat nem lehet úgy kezelni, mint a nyereséges vállalkozásokat, inkább az **iskolákhoz** hasonlíthatók. Különböző elképzeléseket próbáltak meg a nyereséges megoldásokra - különösen Amerikában, kereskedelmi alapokra helyezni a szolgáltatásokat, - de ezek szélsőséges példák, és nem alkalmazhatók általában minden könyvtárra. Bár ha megfelelően közelítjük meg, kimutatható, hogy a könyvtárak nagyon magas költség / hatékonyság arányt tudnak felmutatni, ha azt vesszük figyelembe, hogy mennyit fordítanak a költségvetésből a közkönyvtárakra és mennyien veszik igénybe a szolgáltatásokat.

Sok vita folyik a könyvtárak **szolgáltatásainak térítésessé tétele** miatt. Vannak pártolói és ellenzői. Az alapszolgáltatások tekintetében valamelyest egységes álláspont alakult ki, nevezetesen az, hogy ezeket térítés nélkül kell nyújtani, mivel az adózók pénzből finanszírozzák. Ahhoz azonban, hogy a könyvtárak megfelelően tudják kialakítani a gazdálkodásukat, a térítések kérdésében szélesebb konszenzusra kell jutni.

Az Európai Bizottság folyamatban lévő fejlesztéseinek főkoordinátora hozzászólásában kiemelte a kulturális örökségek megőrzését szolgáló **digitalizációs tervek** fontosságát.

A konferencia résztvevői felhívták valamennyi európai állam vezetőinek figyelmét arra, hogy készítsék el **nemzeti információs politikájukat**, azok stratégiai terveit a demokratikus társadalmi alapelvek és a tanácskozás közös megállapításainak figyelembe vételével.

Mikor azt mondtam, hogy a magyar könyvtáros szakma legfőbb feladata a jövőbe vetett hitének megőrzése, nem fogalmaztam meg, hogy mi táplálhatja majd ezt. A koppenhágai nemzetközi konferencia irányelvei legyenek útmutatói a könyvtárak jövőjének kérdésében !

15. Utószó

Először is talán elnézést kell kérnem azért, hogy ilyen “hosszúra” sikeredett a dolgozatom. Már 1996-ban elhatároztam, hogy a Füzesabonyi Városi Könyvtár helyismereti gyűjteményéről, helyismereti tevékenységéről fogok írni, ami tulajdonképp a napi munkámat jelenti. A kívülről úgy érezheti, hogy talán **sok a személyes jellegű példa**, a tények keskenyebb ösvényén kellett volna haladnom a dolgozatíráskor. Tudatosan választottam ezt a formát, hisz **elsősorban saját munkámhoz kötődő** ismeretekről szerettem volna írni, s a személyes munka mindig egy kicsit szubjektív, kiváltképp a kisvárosi helyismereti könyvtárosság estén. Ez a tevékenység “nem választható” statikus formában, mert aki “igyekszik jól csinálni” annak egy **dinamikus, nyitott, személyes élményekkel teli** munkát jelent, **közvetlen emberi kapcsolatokkal**, én ezt a vonulatot szerettem volna diplomamunkámban kidomborítani

Egy kisvárosi gyűjteményből a **lokálpatrióta** - érzésnek kell sugalmazódnia kifelé, illetve befelé, **nem lehet a gyűjtési határokat, szempontokat olyan élesen meghúzni, megfogalmazni** mint egy nagyobb gyűjtemény esetében, amely sokkal objektívebb tartalmú lehet. Ezért nem foglalkoztam külön fejezetben a gyűjtőkör kérdéseivel. (Valójában a megyében szinte minden könyvtár elavult gyűjtőköri szabályzattal rendelkezik, ezek megújításra érettek.)

Talán mentegennem kell magam azért is, hogy **nem a hagyományos, klasszikus felosztási elvek szerint mutattam be** a gyűjteményt, hanem sajátos szempontok köré csoportosítva, a könyvtár valódi erővonalai mentén. Az általam ismert **szakirodalmak** pont azt a **személytelenséget**, hivatalosságot **tükrözik**, amit kezdetektől el szerettem volna kerülni. Volt

néhány keserű tapasztalatom szakmai fórumokon, tanácskozásokon, ahol az előadók, a könyvekben megírt szigorú felosztási elveket ismertették, ahelyett, hogy ezen továbblépve a személyes jellegű tapasztalataikról beszéltek volna. Igaz, konkrét példák alapján még nem lehet állományt építeni, helyismereti tevékenységet folytatni, mert minden településnek más és más a hagyománya, más a lakók összetétele, a könyvtárhoz való viszonyulás számtalan összetevő eredője lehet.

Szakdolgozatom legfőbb célja az volt, hogy munkám, - illetve a könyvtár munkájának - ismertetésével ötleteket adjak a helyismereti gyűjtemények kialakításához, közönség és szakmai kapcsolatok szervezéséhez, felhasználásához.

Többször érezhető talán az is, hogy a nem személyes jellegű **példák** túlságosan **szélsőségesek** (pl 1951-es jegyzőkönyvek), de ezek is tudatosan kerültek kiválasztásra, hisz elsődleges cél az volt, hogy a legklasszikusabb példákat fogalmazzam meg, amelyek - igaz - gyakran szélsőségesek.

Még egy magyarázattal illik szolgálnom az **arányok** tekintetében. Igyekeztem minden fejezetet, témát a maga szerepe, fontossága, súlya szerint tárgyalni, nagyobb “elcsúszásaim” remélhetőleg nem voltak. Az intézmény klubjai, a civil szervezetek befogadása hozta meg a könyvtár “rendszerváltását”, a hagyományos funkciók melletti új társadalmi formák térhódítását, ezek alapozták meg a modern városi könyvtár lokális jövőképét. Mindenképpen azokat az alapokat jelképezik, amelyről a könyvtár elindult. A településtörténeti összefoglaló “túlzott lebontása” pedig az eredeti szakmámból adódó velejárója a fejezetnek.

Igyekeztem egy analízáló - szintetizáló folyamatról számot adni: a munka részletes bemutatása, - társadalmi problémák, jövőkép megfogalmazása, láttatása - túlmenően a helyismereti tevékenység hagyományos funkcióin.

Fontos itt a végén is megjegyeznem, hogy jó helyismereti munkát csak **jó szakmai- és közönség kapcsolatok** mellett, segítő munkatársakkal lehet folytatni. Az összefogás, a közös akarat segíthet a néha teljesen reménytelennek látszó helyzeteken való átlépésen. Tudomásul kell venni, hogy ez a világ a könyvtárosok számára is már régen más mint a korábbi évtizedekben. A “könyvtáros társadalom kiűzetett a Paradicsomból” - ahogy Kocsis István fogalmazott. Az **alkalmazkodás képessége, a jövő igényeinek felismerése és befogadása** lehet a **jövő záloga**. Ne feledjük: az új információs technikákkal a könyvtárak újra hatalmas sanszot kaptak, amelyet ki kell tudni használni.⁹⁸

16. Bibliográfia

- 1) András Edit : A könyvtáros galériája: Trojan Marian Jozef = Könyvtáros, 1979. 6.sz. 74. p.
- 2) Bényei Miklós : A helyismereti dokumentumok gyűjtésének lehetőségei, forrásai és feltárása = Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása: Vác, 1994. júl. 27-29. Bp., Szentendre: OSZK KMK, Pest Megyei Könyvtár, 1995.
- 3) Bényei Miklós : A helyismereti gyűjtemények szerepe a helytörténeti kutatásban = Könyvtáros, 1973. 12.sz. 718-721.p.
- 4) Bényei Miklós : A közművelődési könyvtárak kiadói tevékenysége: helyzetkép és feladatok = Könyvtáros, 1981. 11.sz. 635-642.p.
- 5) Bényei Miklós : Helyismereti eseménytárak = Könyvtáros, 1975. 12.sz. 714-717.p.; 1976. 1.sz. 29-31.p.
- 6) Bényei Miklós : Helyismereti munka a "B" típusú könyvtárakban: módszertani útmutató. Bp. : OSZK KMK, 1974.
- 7) Bényei Miklós : Helyismereti munka a magyarországi könyvtárakban. Bp., 1976. 36 p.
- 8) Bényei Miklós : Helyismereti szemelvénygyűjtemények = Könyvtáros, 1978. 12.sz. 729-733.p.
- 9) Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. Nyíregyháza: Bessenyei Gy. Kvk., 1994.
- 10) Bényei Miklós : Hol tart a közművelődési könyvtárak helyismereti munkája? = Könyvtáros, 1981. 10.sz. 615-621.p.
- 11) Bényei Miklós : Kísérlet a helyismeret fogalmának meghatározására = Könyvtári Figyelő, 1976. 1-2.sz. 24-34.p.
- 12) Bényei Miklós: A könyvtártörténetírás problémái, különös tekintettel a helyismereti munkára. Szentendre, 1988. 59.p.
- 13) Bernáth László: Füzesabony régészeti emlékei, régészeti kultúrái. Füzesabony, 1994.
- 14) Billédiné Holló Ibolya: Közkönyvtárak és az információs társadalom = Könyvtári Levelező Lap 1999/ 11.sz. 8 - 10.p.
- 15) Bíró Ferenc : Audiovizuális anyagok a helytörténeti gyűjteményekben = Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása: Vác, 1994. júl. 27-29. Bp., Szentendre: OSZK KMK, Pest Megyei Könyvtár, 1995.

- 16) Blahó Istvánné :A könyvtár szerepe a helyi közösség életében: Füzesabony közművelődési könyvtára a változó világban: szakdolgozat. [Bp.]: OSZK KMK, 1995. 194 p.
- 17) Bodor Antal : Magyarország helyismereti könyvészet, 1527 - 1940. Bp., 1944.
- 18) Bodor Antal, Gazda István : Magyarország honismereti irodalma, 1527 - 1944. Bp.: Könyvértékesítő Vállalat, 1984.
- 19) Budavári Sándor : Ötezer oldal Füzesabonyról = A Heves Megyei Hírlap kalendáriuma, 2000. 173-176.p.
- 20) Celler Zsuzsanna : Az iskolai könyvtár: könyvtárostanárok kézikönyve. Bp.: OPKM, 1998.
- 21) Czinkné Bükkösi Valéria: A tárgyszavazás problémái, különös tekintettel a helytörténeti gyűjtemények feltárására = Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása: Vác, 1994. júl. 27-29. Bp., Szentendre: OSZK KMK, Pest Megyei Könyvtár, 1995.
- 22) Fekete Dezső : Honismeret és könyvtár = Honismeret, Helytörténet, 1971. 2.sz. 113-121.p.
- 23) Fogarassy Miklós : A helyismereti kutatás kézikönyvének tervezete = Könyvtáros, 1972. 12.sz. 727-730.p.
- 24) Fogarassy Miklós : Könyvtárak, levéltárak, múzeumok és a helyismereti kiadványügy = Könyvtári Figyelő, 1971. 4.sz. 278-287.p.
- 25) Fogarassy Miklós : Szempontok a közgyűjtemények együttműködéséhez = Könyvtári Figyelő, 1983. 5.sz. 525-528.p.
- 26) Gunszmanné Nagy Ágnes, Bodó Boglárka : Helyismereti tevékenység Heves megye közművelődési könyvtáraiban = Könyv könyvtár könyvtáros, 1998. 11.sz.. 40-50.p.
- 27) Gunszmanné Nagy Ágnes: Heves megye kézikönyve. Bp.: CEBA K., 1997. (Magyarország megyei kézikönyvei sorozat 9.)
- 28) Győr Erzsébet : A könyvtárak helytörténeti munkája az 1990-es évek elején = Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása: Vác, 1994. júl. 27-29. Bp., Szentendre: OSZK KMK, Pest Megyei Könyvtár, 1995.
- 29) Győr Erzsébet: A helyismereti munka korszerűsítési szükségessége a gyűjtőkör meghatározásában = Helytörténész könyvtárosok II. országos tanácskozása: Sopron, 1995. júl. 26-28. Bp., Szentendre: OSZK KMK, MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete, 1996.
- 30) Héthy Zoltán : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban: bibliográfia. Bp. : OSZK KMK, 1970.
- 31) Honismereti útmutató szakkörvezetők számára, 1-15. Bp.: Hazafias Népfront, 1966 - 74.
- 32) Járási tanácsi jegyzőkönyv, 1951. február 15.

- 33) K. M : Konferencia a helyismereti munka történetéről = Könyvtáros, 1979. 8.sz. 455.p.
- 34) K.M : A folyóiratok helyismereti szempontú feltárása = Könyvtáros, 1982. 12.sz. 744-747.p.
- 35) Katsányi Sándor : A könyvtár kezelése. Bp.: OSZK KMK, 1990.
- 36) Katsányi Sándor, Bereczky Lászlóné : A könyvtáros munkája. Bp.: OSZK KMK, [1979].
- 37) Kégli Ferenc : A helyismereti munka gondjai = Könyvtáros, 1973. 12.sz. 721-725.p.
- 38) Kellner Béla : Könyvtárak, levéltárak és múzeumok együttműködése = Könyvtáros, 1971. 9. sz. 524-528.p.
- 39) Kiss Gábor : A közgyűjtemények együttműködési gyakorlata és technikai lehetőségei = Helytörténész könyvtárosok II. országos tanácskozása: Sopron, 1995. júl. 26-28. Bp., Szentendre: OSZK KMK, MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete, 1996.
- 40) Komlói József: Tárgyszavazás a helyismereti számítógépes adatbázisban = Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása: Vác, 1994. júl. 27-29. Bp., Szentendre: OSZK KMK, Pest Megyei Könyvtár, 1995.
- 41) Könyvtárkezelő ismeretek: ideiglenes tanfolyami jegyzet. Bp.: OSZK KMK, 1981.
- 42) Ladányi Miksa: Heves vármegye. Bp., 1936. (Magyar városok és vármegyék monográfiája XX.) 176 - 180 p.
- 43) Lisztes László : Együttműködés a tájékoztatásban és a helyismereti munkában = Könyvtáros, 1978. 6.sz. 320-321.p.
- 44) Mándy Gábor : Sajtófigyelés a helyismereti munkában = Könyvtáros, 1970. 4.sz. 219-220.p.
- 45) Orosz Szilárd: Válogatás a helytörténeti kutatás módszertani szakirodalmából: bibliográfia. Nyíregyháza: Szabolcs -Szatmár Megyei Művelődési Központ, 1979.
- 46) Polzovics Iván : Bevezetés a szakirodalmi dokumentációba. Bp., 1962.
- 47) Rátkai István :Füzesabony településtörténete. Füzesabony: Könyvtárbaráti Társulás, 1995. 132 p.
- 48) Sallai István, Sebestyén Géza: Könyvtártan I: a tanítóképző intézet I. évfolyama számára. Bp.: Tankönyvkiadó, 1963.
- 49) Sipos Attila.: Füzesabony város településtörténeti bemutatása a kezdetektől napjainkig Füzesabony, 1996.
- 50) Soós Imre: Heves megye községei 1867-ig. Eger, 1975. 212 -215.p.

- 51) Stier Miklós, Szász Zoltán : A helytörténetírás módszertani kérdései: új és legújabb kor. Bp.: OSZK KMK, 1980.
- 52) Szántó Imre :A helytörténeti kutatások elméleti és módszertani kérdései: egyetemi jegyzet. Szeged: József Attila Tudományegyetem, 1975.
- 53) Szöveggyűjtemény a dokumentumismeret, gyűjteményszervezés c. tantárgyhoz. Összeáll. SZOT Központi Iskola. [Bp.], 1986.
- 54) Takács Miklós: Útmutató a helyismereti gyűjtemények kezeléséhez és a helyismereti bibliográfiai munkához. Bp.: OSZK KMK, 1968.
- 55) Tanácskozás a könyvtárak helyismereti munkájáról. = Könyvtáros, 1970. 5.sz. 271.p.
- 56) Torzsai Tamás és Zala Imre: Könyv A - Z: a könyvkereskedelem kislexikona. Bp.: Tankönyvkiadó, 1973.
- 57) Törő Zsuzsanna : Füzesabony monográfiája: szakdolgozat. Eger: EKTF, 1997. 68 p.
- 58) Tuba László : A közgyűjteményi együttműködésről = Könyvtári Figyelő, 1974. 1.sz. 77-79.p.
- 59) Unger Mátyás : Bevezetés a források ismeretébe és a forráselemzésbe. Bp. : Országos Pedagógiai Intézet, 1985.
- 60) Vajda Kornél : A helyismereti munka kérdései: helyismereti tanácskozások. Bp.: OSZK KMK, 1976.
- 61) Vajda Kornél : A helyismereti munka kérdései: helyismereti tanácskozások. Bp., 1979. 78 p. (Helyismereti kutatók kézikönyvei)
- 62) Vajda Kornél : Helyismereti tevékenység, helyismereti kutatások = Könyvtári Figyelő, 1976. 3.sz. 332-336.p.
- 63) Vajda Kornél : Szempontok a helyismereti gyűjtemények kialakításához = Könyvtáros, 1976. 8.sz. 463-465.p.
- 64) Vajda Kornél :Sajtóbibliográfiák és sajtórepertóriumok szerkesztése, a hírlapok feltárása. Bp.: OSZK KMK, 1976.
- 65) Voit Pál: Heves megye műemlékei II. Bp.: Akad. K.,1972. (Magyarország műemléki topográfiája 8.)
- 66) Walter Mária: Történelem tankönyv a gimnázium II. osztálya számára. Bp.: Tk. Kiadó, 1988.
- 67) Zsámpárné Szalai Mária: A tárgyszavazás problémái, különös tekintettel a helytörténeti gyűjtemények feltárására = Helytörténész könyvtárosok I. országos tanácskozása: Vác, 1994. júl. 27-29. Bp., Szentendre: OSZK KMK, Pest Megyei Könyvtár, 1995.

Pályázatok:

- 68) Helyismereti olvasótáborral a régió felkészülése Magyarország fennállásának 1100 éves évfordulójára. Gyűjtés, kutatás, rendezvények összehangolása. Szakmai tanácsadás biztosítása .1995.
- 69) Honismereti - helytörténeti kutatómunka általános iskolások számára az Ezredforduló Alapítvány kiírására . 1996.
- 70) Komodortól az Internetig.... : a Füzesabonyi Városi Könyvtár Pályázata az “Év könyvtára” cím elnyerésére . 1997.
- 71) 1848-49-es polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának méltó megünnepléséhez: tanulmányok, forráskiadványok megjelentetésére . 1998
- 72) A F.V.K. pályázata a NKÖM “Szellemi Örökség felkutatása” c. pályázatára könyvtári területen . 1999.
- 73) “Konceptó az országos könyvtári, múzeumi, levéltári és közművelődési információs hálózat fejlesztésére” c. pályázat . 1999.
- 74) Közhasznú információs és helyi közösségi központként való működés támogatására . 2000.
- 75) Könyvtári éves munkatervek 1994- 2000.
- 76) Pályázat a “Füzesabonyi mozaik 3.” képzőművészeti kiállításra . 2000.
- 77) A Füzesabonyi Városi Könyvtár szakmai ütemterve és rendezvényterve 1995 - 2000.
- 78) Szakmai beszámolók helyismereti pályázati tevékenységekről
- 79) Könyvtár klubjainak jegyzőkönyvei: Helyismereti Baráti Kör, Alkotókör, Magyar-Lengyel Klub
- 80) A könyvtár helyismereti gyűjteményének dokumentumai
- 81) Pap Irén halotti értesítője
- 82) Temetési búcsúszöveg: Pap Irén búcsúztatása, 1980.

17. Hivatkozási jegyzék

1. Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. 3.p. (2.p.)
2. Bényei Miklós : Kísérlet a helyismeret fogalmának meghatározására. (2.p.)
3. Vajda Kornél : Szempontok a helyismereti gyűjtemények kialakításához (2.p.)
4. Bényei Miklós : A helyismereti gyűjtemények szerepe a helytörténeti kutatásban (2.p.)
5. Walter Mária: Történelem tankönyv a gimnázium II. osztálya számára. 5.p. (4.p.)
6. Bényei Miklós : A helyismereti gyűjtemények szerepe a helytörténeti kutatásban (4.p.)
7. Walter Mária: Történelem tankönyv a gimnázium II. osztálya számára. 5.p.)
8. Gunszmanné Nagy Ágnes, Bodó Boglárka : Helyismereti tevékenység Heves megye közművelődési könyvtáraiban (5.p.)
9. K. M : Konferencia a helyismereti munka történetéről (5.p.)
10. Bényei Miklós : Kísérlet a helyismeret fogalmának meghatározására (6.p.)
11. Gunszmanné Nagy Ágnes, Bodó Boglárka : Helyismereti tevékenység Heves megye közművelődési könyvtáraiban (6.p.)
12. Gunszmanné Nagy Ágnes: Heves megye kézikönyve (9.p.)
13. Gunszmanné Nagy Ágnes, Bodó Boglárka : Helyismereti tevékenység Heves megye közművelődési könyvtáraiban (19.p.)
14. Bernáth László: Füzesabony régészeti emlékei, régészeti kultúrái (21.p.)
15. Rátkai István :Füzesabony településtörténete (21.p.)
16. U.o. 19.p. (22.p.)
17. Soós Imre: Heves megye községei 1867-ig. 212.p. (22.p.)
18. U.o. 213.p. (22.p.)
19. Rátkai István :Füzesabony településtörténete. 16.p. (22.p.)
20. U.o. 17.p. (22.p.)
21. U.o. 17.p. (23.p.)
22. U.o. 18.p. (23.p.)
23. U.o. 23 -24.p. (23.p.)
24. U.o. 24.p. (23.p.)
25. U.o. 24.p. (23.p.)
26. Soós Imre: Heves megye községei 1867-ig. 213.p. (23.p.)
27. Rátkai István :Füzesabony településtörténete. 28.p. (23.p.)
28. U.o. 28.p. (24.p.)
29. U.o. 29.p. (24.p.)
30. U.o. 29.p. (24.p.)
31. U.o. 30.p. (24.p.)
32. Voit Pál: Heves megye műemlékei II. 757.p. (24.p.)
33. Rátkai István :Füzesabony településtörténete. 32 - 33.p. (25.p.)
34. Sipos Attila.: Füzesabony város településtörténeti bemutatása a kezdetektől napjainkig. 7 -8.p. (25.p.)
35. U.o. 9.p. (26.p.)
36. Rátkai István :Füzesabony településtörténete. 43.p. (27.p.)

37. Blahó Istvánné :A könyvtár szerepe a helyi közösség életében: Füzesabony közművelődési könyvtára a változó világban. 20.p. (27.p.)
38. Sipos Attila.: Füzesabony város településtörténeti bemutatása a kezdetektől napjainkig. 11 -12.p. (27.p.)
39. U.o. 12.p. (29.p.)

- 40.Rátkai István :Füzesabony településtörténete. 47.p. (30.p.)
- 41.Sipos Attila.: Füzesabony város településtörténeti bemutatása a kezdetektől napjainkig. 14.p. (30.p.)
- 42.U.o. 14-15.p. (31.p.)
- 43.Blahó Istvánné :A könyvtár szerepe a helyi közösség életében: Füzesabony közművelődési könyvtára a változó világban (32.p.)
- 44.Sipos Attila.: Füzesabony város településtörténeti bemutatása a kezdetektől napjainkig. 15 -16.p. (33.p.)
- 45.Blahó Istvánné :A könyvtár szerepe a helyi közösség életében: Füzesabony közművelődési könyvtára a változó világban. 34.p. (35.p.)
- 46.U.o. (36.p.)
- 47.U.o. 19.p. (36.p.)
- 48.U.o. 46.p. (39.p.)
- 49.U.o. 86.p. (43.p.)
- 50.Könyvtár klubjainak jegyzőkönyvei: Helyismereti Baráti Kör, Alkotókör, Magyar-Lengyel Klub (43.p.)
- 51.U.a. (44.p.)
- 52.U.a. (46.p.)
- 53.U.a. (47.p.)
- 54.U.a. (50.p.)
- 55.U.a. (55.p.)
- 56.A könyvtár helyismereti gyűjteményének dokumentumai (57.p.)
- 57.Kéglí Ferenc : A helyismereti munka gondjai (57.p.)
- 58.Szöveggyűjtemény a dokumentumismeret, gyűjteményszervezés c. tantárgyhoz (60.p.)
- 59.Vajda Kornél : Szempontok a helyismereti gyűjtemények kialakításához (60.p.)
- 60.Könyvtárkezelő ismeretek: ideiglenes tanfolyami jegyzet (61.p.)
- 61.U.o. (63.p.)
- 62.Fogarassy Miklós : Szempontok a közgyűjtemények együttműködéséhez (77.p.)
- 63.Budavári Sándor : Ötezer oldal Füzesabonyról Pap Irén halotti értesítője (86.p.)
- 64.Pap Irén halotti értesítője (90.p.)
- 65.Temetési búcsúszöveg: Pap Irén búcsúztatása, 1979. (91.p.)
- 66.András Edit : A könyvtáros galériája: Trojan Marian Jozef (94.p.)
- 67.Kéglí Ferenc : A helyismereti munka gondjai (100.p.)
- 68.Czinkné Bükkösi Valéria: A tárgyszavazás problémái, különös tekintettel a helytörténeti gyűjtemények feltárására (100.p.)
- 69.Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban.33 - 35.p. (101.p.)
- 70.A könyvtár helyismereti gyűjteményének dokumentumai (101.p.)
- 71.U.a. (103.p.)
- 72.U.a. (110.p.)
- 73.U.a. (111.p.)
- 74.Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. 33.p. (113.p.)
- 75.U.o. 36.p. (115.p.)
- 76.A könyvtár helyismereti gyűjteményének dokumentumai (115.p.)
- 77.Mándy Gábor : Sajtófigyelés a helyismereti munkában (117.p.)
- 78.Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. 37.p. (120.p.)
- 79.Czinkné Bükkösi Valéria: A tárgyszavazás problémái, különös tekintettel a helytörténeti gyűjtemények feltárására (120.p.)
- 80.Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. 38.p. (122.p.)
- 81.U.o. 39 - 40.p. (124.p.)

- 82.A könyvtár helyismereti gyűjteményének dokumentumai (127.p.)
- 83.Járási tanácsi jegyzőkönyv, 1951. február 15. (131.p.)
- 84.Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. 59 - 74.p. (134.p.)
- 85.U.o. 39.p. (135.p.)
- 86.U.o. 41 - 44.p. (136.p.)
- 87.Czinkné Bükkösi Valéria: A tárgyszavazás problémái, különös tekintettel a helytörténeti gyűjtemények feltárására (139.p.)
- 88.Komlósi József: Tárgyszavazás a helyismereti számítógépes adatbázisban (142.p.)
- 89.Bényei Miklós : Helyismereti tevékenység a könyvtárakban. 40 - 41.p. (143.p.)
- 90.A könyvtár helyismereti gyűjteményének dokumentumai (144.p.)
- 91.Szakmai beszámolók helyismereti pályázati tevékenységekről (149.p.)
- 92.Pályázat a "Füzesabonyi mozaik" 3. képzőművészeti kiállításra . 2000. (149.p.)
- 93.Könyvtári éves munkatervék 1994- 2000. (154.p.)
- 94.U.a. (156.p.)
- 95.U.a. (157.p.)
- 1) A F.V.K. pályázata a NKÖM "Szellemi Örökség felkutatása" c. pályázatára könyvtári területen . 1999. (157.p.)
1. Billédiné Holló Ibolya: Közkönyvtárak és az információs társadalom (157.p.)
2. U.a. (162.p.)

18. Névmutató

Aba (*nemzetségfő*)
Antal József (*füzesabonyi nyugdíjas*)
Bán Anetta (*füzesabonyi, szociológus, néprajzkutató, helytörténetíró*)
Bartos Tibor (*műfordító*)
Benke József (*füzesabonyi lakos*)
Blahó Istvánné (*könyvtárigazgató*)
Bukovenszky Zoltán (*papnövendék*)
Búzás László (*füzesabonyi lakos*)
Csanálosi József (*nyug. VB titkár*)
Csatári Kovács László (*költő*)
Cseh Károly (*költő, műfordító*)
Csiffáry Gergely (*levéltári kutató*)
Csiffáryné Schwalm Edit (*néprajzkutató*)
Csirke Nikolett (*besenyőtelki batikoló, az Alkotókör tagja*)
Engel Tibor (*könyvtárigazgató*)
Erdődy Gábor (*egri püspök*)
Farkas András (*füzesabonyi fafaragó*)
Gál Sándor (*könyvtárigazgató*)
Gunszmanné Nagy Ágnes (*helyismereti könyvtáros*)
Hegedűs Erika (*költő, prózaíró*)
Horváth Tibor (*bördíszműves*)
Kelemen István (*villamosmérnök*)
Kelemen Márta (*színésznő*)
Kocsis István (*könyvtárigazgató*)
Kolompár Bucó László (*költő*)
Koppány Károlyné (*füzesabonyi nyugdíjas adatközlő*)
Kovács Béla (*nyug. levéltárigazgató*)
Laurencsik István (*kalauz, költő*)
Less Lajos (*füzesabonyi plébános*)
Márton János (*fafaragó*)

Miriszlai Miklós (*mérnök, irodalmár*)
Okály Artúr (*a füzesabonyi Iparoskör elnöke, színésztársulat vezetője*)
Olasz Márton (*plébános*)
Orsovay Ede (*kántortanító*)
Orsovay Edéné (*adat- és forrásközlő*)
Pap család (*helyi értelmiségiek*)
Pap Irén (*tanítónő*)
Pethes H. László (*költő*)
Pfaff Ferenc (*vasúti építésmérnök*)
Rátkai István (*nyug. könyvtárigazgató*)
Ruttkay Matild (*tanítónő*)
Samassa József (*egri érsek*)
Soós Margit (*költő*)
Szabó Sándor (*nyug. vasúti tiszt*)
Sziklai János (*helytörténetíró*)
Szirmai György (*orvosprofesszor*)
Szulovinyi Gyula (*költő*)
Tasi János (*nyug. vasúti tiszt, helytörténet kutató*)
Tompa Ferenc (*Nemzeti Múzeum régésze*)
Trojan Marian Jozef (*alkotóművész*)
Uzonyi László (*gazdasági intéző*)
Váraljai István (*poroszlói helytörténet kutató*)
Veres Zoltán (*nyug. építész*)
Zombor László(*nyug. katonatiszt*)

19. Intézmények - szervezetek mutatója

2Mline Kábeltelevízió

Alkotókör

Általános Iskola, Füzesabony

Dobó István Vármúzeum

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

Fiókkönyvtárak, Füzesabony

Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társaság

Gárdonyi Géza Színház, Eger

Hazafias Népfrent

Helyismereti Baráti Kör

Iparoskör

Levente Egyesület

Lúdas Matyi Klub

Magyar - Lengyel Klub

Mária Kongregáció

Máriás Lányok

Megyei Könyvtár, Eger

Mickievicz Magyar Lengyel Társaság

Munkaügyi Központ, Heves megyei Kirendeltség

Művelődési Központ

Nyugdíjasklub, Füzesabony

Polgármesteri Hivatal, Füzesabony

Régészeti Kiállítóhely, Füzesabony

Remenyik Zsigmond Gimnázium

Rendőrkapitányság

Szívgyárda

Társadalmi Egyesületek Szövetsége

Tinódi Kórus

Városi Tv, Füzesabony

Zsidó Hitközösség

20. A dolgozatban előforduló rövidítések

DIVM - Dobó István Vármúzeum

EKF - Eszterházy Károly Főiskola

EKTF - Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola

FKB - Füzesabonyi Könyvtárbaráti Társulás

HML - Heves Megyei Levéltár

HNF - Hazafias Népfrent

TESZ - Társadalmi Egyesületek Szövetsége

21. Képek jegyzéke

1. kép: Magnin Alfréd főjegyző az Öregdombi ásatás középső bronzkori leletével, 1932.

Agyagból égetett gabonátároló edény.

2. kép: Népi építészet 1770 - 1800 között épült parasztház (Petőfi út)

3. kép: A pusztaszikszói érseki nyaraló, épült 1790 - 1820 között, Zwenger József tervei alapján.

4. kép: I. világháborús katonaszobor, 1926. A megye első bronz katonaszobrát Kisfaludy Stróbl Zsigmond tervezte.

5. kép: Zsidó zsinagóga Füzesabonyban. A Széchenyi István Általános Iskolával szemben, 1945-ig állt.

6. kép: 1954. dec. 18-án a füzesabonyi színjátszók csoportképe Budapesten, a János vitéz bemutatója után Heltai Jenő íróval és feleségével.

7. kép: Újsághír a János vitéz 1954. októberi előadásáról

8. kép: Füzesabonyi színjátszók a Gülbaba előadása után, 1936. 12. 31.

9.kép: A füzesabonyi romos templomtorony. A németek 1944. novemberében lőtték szét. Lakossági összefogással építették újjá.

10. kép: Az új könyvtár épületében....1989.

11. kép: Munkában a Helyismereti Baráti Kör

- 12. kép:** A Magyar - Lengyel Baráti Kör vendége Konrad Sutarsky. A könyvtár rendezvényekre is hasznosítja a belső udvart.
- 13. kép:** Népviselet. Császár Julianna, 1912.
- 14. kép:** “Füzesabonyi mozaik” képzőművészeti és helyismereti kiállítás, 1993.
- 15. kép:** Falvédőkiállítás, 1999. május. Dr. Molnár Lajosné hatvani nyug. tanítónő gyűjteménye.
- 16. kép:** Alkotókör. Tóth Sándor nádfonatos alkotása
- 17. kép:** 1998. Gyermeknap a könyvtárban, lengyel egyetemi kórus fellépésével.
- 18. kép:** 1996. “Füzesabonyi mozaik 2” Farkas András munkái.
- 19. kép:** Bevonuló katona - jelöltek mulatozása 1938-ban a Kisgelej kocsmá udvarán.
- 20. kép:** A község híres tanítónője, aki szakmai munkájával, irodalmi hagyatékával örök elismerést váltott ki a füzesabonyiakból.
- 21. kép:** Nemzetközi úrlovasok Füzesabonyban, 1937. júl. 4-én. A vendégeket Magnin Alfréd főjegyző köszönti a régi piactéren.
- 22. kép:** Lengyel menekült rendőrök csoportképe a község elöljáróságával, 1939- 40?
- 23. kép:** I. világháborús sebesültek Feldkirchben, 1914. nov. 12.
- 24. kép:** A szent jobbot szállító Aranyvonat fogadása a füzesabonyi vasútállomáson 1938. júl.
- 25. kép:** Márton János fafaragóművész zsűrizett alkotása
- 26. kép:** 1999. aug. 20. A könyvtár átriuma városi rendezvények színhelye is.

Mellékletek

1. Könyvtári folyamatábra
2. Ötezer oldal Füzesabonyról: interjú Sziklai János helytörténet kutatóval
3. Besenyőtelki siker Japánban: tudósítás Csirke Nikolett batikművész sikeréről
4. Sziklai János oklevélmásolata
5. Emléklap Hegedűs Erikának
6. Füzesabonyi Híradó 1999. októberi száma
7. Kaposvári Konrád képviselőjelölt szóróanyaga
8. Hejha! Helyhatósági választások, 1990.
9. Elek István képviselőjelölt szóróanyaga
10. Krasznai Géza képviselőjelölt szóróanyaga